

Projekt

z dnia 14 listopada 2024 r.

Zatwierdzony przez

Wójt
Mirosław Golanko

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY ZIELONKI**

z dnia 2024 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
dla Gminy Zielonki na lata 2024-2030**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz.U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.) oraz art. 16 b w związku z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz.U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.) Rada Gminy Zielonki stanowi, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Zielonki na lata 2024 -2030, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Zielonki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega opublikowaniu w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Zielonki.

Przewodniczący Rady
Gminy

Tadeusz Łysek

Dyrektor Ośrodka
mgr Magdalena Rajska

Załącznik
do uchwały Nr
Rady Gminy Zielonki
z dnia r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA GMINY ZIELONKI NA LATA 2024 - 2030

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
DLA GMINY ZIELONKI NA LATA 2024 - 2030

1

Spis treści	2
I CZĘŚĆ – WPROWADZENIE.....	4
1.1. Wstęp.....	4
1.2. Uwarunkowania tworzenia strategii.....	6
1.2.1. Metodologia pracy nad strategią	6
1.2.2. Podstawy prawne, uwarunkowania strategiczne i programowe	8
1.2.3. Zakres dokumentu.....	19
II. CZĘŚĆ ANALITYCZNO – DIAGNOSTYCZNA. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ	19
2.1. Podstawowe informacje o Gminie	19
2.2. Opieka zdrowotna.....	31
2.3. Rodzina i opieka nad osobami zależnymi.....	32
2.3.1. Wspieranie rodziny i gospodarstw jednoosobowych.....	34
2.3.2. Edukacja.....	40
2.3.3. Opieka nad dziećmi i młodzieżą.....	43
2.3.4. Placówki Wsparcia Dziennego.....	44
2.3.5. Piecza zastępcza.....	50
2.4. Sytuacja osób z niepełnosprawnością i osób ze szczególnymi potrzebami.....	52
2.5. Starość jako wyzwanie dla samorządu lokalnego.....	58
2.6. Bezrobocie i rynek pracy.....	61
2.7. Uzależnienia i przemoc domowa.....	65
2.7.1. Przeciwdziałanie alkoholizmowi w gminie Zielonki.....	68
2.7.2. Przeciwdziałanie narkomanii w gminie Zielonki.....	73
2.7.3. Młodzież a problem zjawiska cyberprzemocy.....	80
2.7.4. Przemoc domowa.....	84
2.8. Bezpieczeństwo publiczne.....	90
2.9. Kapitał społeczny – organizacje pozarządowe jako zasób służący rozwiązywaniu kwestii społecznych.....	94
2.10. Działania w ramach pozyskiwania środków zewnętrznych (realizacja pozaustawowych działań).....	96
2.11. Analiza SWOT.....	99
III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	104
3.1. Cele strategiczne projektowanych zmian.....	104
3.2. Kierunki i zakres działań niezbędnych do osiągnięcia celów strategicznych.....	105
3.3. Sposób realizacji strategii oraz wskaźniki realizacji działań.....	111
3.4. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią.....	120
3.5. Sposoby monitorowania i oceny Strategii.....	121
3.6. Źródła finansowania i ramy finansowe.....	123
IV. CZĘŚĆ ZAKOŃCZENIE.....	124
4.1. Wnioski i uwagi końcowe.....	124

4.2. Słowniczek użytych w dokumencie skrótów.....	126
4.3. Spis tabel, wykresów i rysunków.....	127

I CZĘŚĆ – WPROWADZENIE

1.1. Wstęp

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi podstawę w procesie planowania społecznego. Opracowanie i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z obowiązku prawnego nałożonego na samorząd gminny na mocy Ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Art. 17 ust. 1 pkt 1 tejże ustawy głosi, że do obowiązkowych zadań własnych gminy należy: "opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka".

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Zielonki wskazuje istotne kwestie społeczne, z jakimi zmagają się mieszkańcy, a także wytycza: cele strategiczne projektowanych zmian, kierunki działań na rzecz niwelowania zjawisk społecznie niepożądanych oraz zajmuje się tworzeniem mechanizmów wzmacniających efektywność dokonywanych zmian. Wskazuje również na sposób realizacji podejmowanych przedsięwzięć realizowanych w ramach strategii, określa ramy finansowe oraz wskaźniki realizacji działań.

Strategia jest dokumentem stworzonym na okres siedmioletni i dlatego niezbędny jest jej stały monitoring i ewaluacja realizowanych zadań. Działania te będą pomocne w dostosowywaniu celów i zadań przewidzianych do wykonania w kolejnych etapach realizacji w zależności od zmieniających się potrzeb społecznych.

Rozwój gminy opiera się na kształtowaniu celów polityki społecznej, uznając jednocześnie za J. Auleytnerem (Auleytner J., Polska polityka społeczna. Ciągłość i zmiany. Warszawa 2004) za fundamentalne dziedziny polityki społecznej następujące jej obszary:

- ❖ politykę ludnościową i rodzinną,
- ❖ politykę w dziedzinie zatrudnienia, płac, warunków i ochrony pracy,
- ❖ politykę mieszkaniową,
- ❖ politykę w zakresie ochrony zdrowia,
- ❖ politykę oświatową,
- ❖ politykę kulturalną,
- ❖ politykę w zakresie zabezpieczenia społecznego i pomocy społecznej,

- ❖ politykę w zakresie bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania szeroko rozumianym zjawiskom dezorganizacji społecznej oraz patologii społecznej.

Stworzenie nowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Zielonki było podyktowane koniecznością przygotowania fundamentu do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych. Te z kolei mają w efekcie przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców gminy Zielonki, a w szczególności tych osób, które są zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Najważniejsze problemy społeczne, występujące na terenie gminy Zielonki, zostały zdiagnozowane głównie na podstawie przedłożonych materiałów statystycznych i urzędowych, a także instrumentów analizy strategicznej, do których należy zaliczyć identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT). Z opracowanej diagnozy wyłaniają się konkretne problemy, nad którymi winna skupić się polityka społeczna władz gminy Zielonki oraz podległych im jednostek organizacyjnych.

Ujęte w formę misji, celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań, w sposób praktyczny wyznaczają konkretne działania poszczególnych instytucji i jednostek.

Część programowa została ujęta w formie tabelarycznej zawierającej cele, kierunki oraz realizatorów poszczególnych działań, czas ich realizacji, oraz wskaźniki ich wykonania.

W obliczu dynamicznych zmian społecznych, ekonomicznych oraz środowiskowych, gmina Zielonki stoi przed wyzwaniem, które wymagają adekwatnych i systematycznych działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2024-2030 stanowi kluczowy krok w kierunku stworzenia zintegrowanego systemu wsparcia dla mieszkańców, który będzie odpowiadać na ich potrzeby i respektować lokalne uwarunkowania.

Celem niniejszej strategii jest zidentyfikowanie najważniejszych problemów społecznych oraz opracowanie kompleksowych rozwiązań, które przyczynią się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy Zielonki. Analiza aktualnych trendów oraz zidentyfikowanie problemów, takich jak wykluczenie społeczne, starzenie się społeczeństwa, dostęp do usług zdrowotnych i edukacyjnych, a także kwestie związane z bezpieczeństwem oraz aktywnością obywatelską, stanowią fundament naszych działań. Strategia obejmie także kwestie związane z integracją społeczności oraz promowaniem wartości obywatelskich, co jest niezbędnym elementem budowania silnych i odpornych wspólnot lokalnych. Pragniemy, aby gmina Zielonki stała się miejscem, gdzie każdy mieszkaniec ma możliwość aktywnego

uczestnictwa w życiu społecznym oraz korzystania z dostępnych form wsparcia. W duchu współpracy oraz z myślą o przyszłości, zapraszamy wszystkich mieszkańców gminy Zielonki do aktywnego udziału w procesie realizacji niniejszej strategii, mając nadzieję, że wspólnie stworzymy lepsze warunki do życia dla nas wszystkich.

1.2. Uwarunkowania tworzenia strategii

1.2.1. Metodologia pracy nad strategią

Przy diagnozowaniu sytuacji społecznej gminy Zielonki wykorzystano metodę desk research, która nie posiada określonego czasu czy fazy realizacji. Pozyskiwanie i eksploracja danych trwa przez cały okres realizacji projektu. Dokumenty zastane są także na bieżąco uzupełniane i zestawiane, z pozyskanymi w trakcie pozostałych etapów badania, materiałami. Podstawę analizy desk research stanowią dokumenty statystyki publicznej, sprawozdania, analizy i publikacje, roczniki statystyczne etc. Ponadto diagnozę sytuacji społecznej w gminie Zielonki oparto na badaniach ankietowych przeprowadzonych w czerwcu 2024 roku wśród mieszkańców gminy Zielonki.

Strategia definiuje istniejące problemy, wyznacza najważniejsze priorytety i wskazuje metody ich rozwiązywania. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Zielonki na lata 2024-2030 została opracowana w oparciu o diagnozę sytuacji społecznej i prognozę zmian społecznych w perspektywie okresu obowiązywania dokumentu. W jej przygotowaniu wykorzystano analizę źródeł zastanych, przedłożonych materiałów statystycznych i urzędowych, analizę SWOT. Wynikiem prac diagnostycznych jest określenie obszarów problemowych, na których powinna się skupić polityka społeczna Gminy. Natomiast z części programowej wynikają kierunki działań oraz wskaźniki ich wykonania, a także zakładany czas realizacji. Strategia została przygotowana w oparciu o zarys, określony w art. 16b ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Zgodnie z nim, strategia zawiera:

1. Diagnozę sytuacji społecznej.
2. Prognozę zmian w zakresie objętym strategią.
3. Określenie:
 - a. celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b. kierunków niezbędnych działań,
 - c. sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,

d. wskaźników realizacji działań.

Prognozę zmian społecznych oparto o analizę aktualnej sytuacji społecznej, zauważalne trendy lokalne i globalne. Wzięto pod uwagę potencjał rozwojowy Gminy oraz posiadane zasoby i istniejącą infrastrukturę.

Cel główny oraz cele szczegółowe określone w strategii zostały sformułowane zgodnie z metodologią SMART (cele są konkretne, mierzalne, osiągalne, realistyczne i określone w czasie). Natomiast wskaźniki realizacji celu zostały sformułowane z wykorzystaniem reguły CREAM (wskaźniki są precyzyjne, odpowiednie, możliwe do ekonomicznego pomiaru, adekwatne i mierzalne).

Kierunki niezbędnych działań zostały zaplanowane z uwzględnieniem podstawowych zasad polityki społecznej, tj.:

- ❖ zasady pomocniczości,
- ❖ zasady szerokiego zasięgu skutków,
- ❖ zasady partycypacji społecznej.

System realizacji strategii opiera się o szereg działań obligatoryjnych i fakultatywnych, a także o zastosowanie określonych programów i projektów i wykorzystanie innych narzędzi wsparcia. Ramy finansowe dla zaproponowanych działań zostały oparte o dotychczasowe dane na temat budżetu Gminy, przeznaczonego na działania z obszaru polityki społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Zielonki została przygotowana na lata 2024-2030. Stanowi zbiór określonych działań, kierujących do minimalizowania i eliminowania negatywnych skutków problemów dotyczących sferę społeczną. Stanowi również odpowiedź na potrzeby mieszkańców wynikające ze specyficznych uwarunkowań. Jest to dokument o charakterze planistycznym, zawierającym rekomendacje w zakresie kontynuowania działań, realizowanych dotychczas przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonkach i inne instytucje działające na terenie gminy Zielonki oraz wdrożenia nowych rozwiązań i projektów z zakresu polityki społecznej. Należy jednak podkreślić, że strategia nakreśla jedynie kierunek podejmowanych działań i decyzji. Szczegóły opracowania konkretnych inicjatyw, projektów i podejmowania interwencji, powinny wynikać z dokumentów operacyjnych i procesowych, dostosowanych do założeń dokumentu strategicznego. Strategia określa misję, wyznacza cele strategiczne i operacyjne, a także wskazuje działania, których wdrożenie powinno przyczynić się do rozwiązywania problemów społecznych i zminimalizowania ich skutków w oparciu o trwałe wzorce interwencji społecznych.

1.2.2. Podstawy prawne, uwarunkowania strategiczne i programowe

Podstawy prawne

Strategia rozwiązywania problemów społecznych, jak już wspomniano jest długookresowym dokumentem planistycznym, którego powstanie warunkuje art. 17 ust. 1 pkt 1 w powiązaniu z art. 16 b. ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024r.,poz. 1283, t.j.).

Na treść i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają wpływ inne akty prawne, do których należą, m.in.:

- ❖ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2024r.,poz. 1465, t.j.);
- ❖ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2024r.,poz. 424, t.j.);
- ❖ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2024r.,poz. 177, t.j.);
- ❖ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2023r.,poz. 2151, t.j.);
- ❖ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2023r.,poz. 1939, t.j.);
- ❖ Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2024r.,poz. 323, t.j.);
- ❖ Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. z 2023r.,poz. 1993, t.j.);
- ❖ Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o karcie dużej rodziny (Dz.U. z 2024r.,poz. 1512, t.j.);
- ❖ Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. z 2023r.,poz. 1923, t.j.);
- ❖ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2024r.,poz. 475, t.j.);
- ❖ Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2022r.,poz. 2241, t.j.);
- ❖ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2024r.,poz. 44, t.j.);
- ❖ Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2024r.,poz. 917, t.j.);
- ❖ Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. z 2023r.,poz. 1335, t.j.);

- ❖ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2024r.,poz. 1491, t.j.);
- ❖ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2024r.,poz. 1530, t.j.);
- ❖ Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz.U. z 2024r.,poz. 113, t.j.);
- ❖ Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. z 2024r.,poz. 1411, t.j.).

Zgodność z innymi dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Zielonki, ze względu na swój charakter, musi opierać się na korespondencji i współzależności z dokumentami strategicznymi na poziomie zarówno mikro jak i makro, poczynając od najbliższych relacji czy zależności organizacyjnych. Dlatego też powyższa Strategia jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Wśród dokumentów, których założenia wpływają na kierunki działań w obszarze polityki społecznej, należy wymienić przede wszystkim:

Unijne dokumenty strategiczne:

Europejski Filar Praw Socjalnych oraz Plan działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych (2021)

Europejski Filar Praw Socjalnych ustanawia 20 podstawowych zasad i praw niezbędnych, aby rynki pracy i systemy polityki społecznej były sprawiedliwe i sprawnie funkcjonowały. Plan działania na rzecz Europejskiego Filaru Praw Socjalnych służy przekształceniu tych zasad w konkretne działania przynoszące korzyści obywatelom. Zaproponowano w nim też główne cele dla Unii Europejskiej do 2030 r. W Komunikacie Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów - planie działania na rzecz europejskiego filaru praw socjalnych określono 3 podstawowe cele UE wyznaczające ambicje na 2030 rok, a mianowicie:

- ❖ Do 2030 r. co najmniej 78 % ludności w wieku 20–64 lat powinno mieć zatrudnienie. (lepsze i liczniejsze miejsca pracy).

- ❖ Co najmniej 60 % wszystkich dorosłych powinno co roku uczestniczyć w szkoleniach. (umiejętności a równość).
- ❖ Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym powinna do 2030 r. ulec zmniejszeniu o co najmniej 15 mln. (ochrona socjalna i integracja społeczna).

Za realizację filaru praw socjalnych wspólnie odpowiadają instytucje Unii Europejskiej, organy krajowe, regionalne i lokalne, partnerzy społeczni oraz społeczeństwo obywatelskie.

Strategia Unii Europejskiej na rzecz praw dziecka i europejska gwarancja dla dzieci (2021)

W strategii na rzecz praw dziecka zaplanowano nowe działania mające na celu lepszą ochronę, promowanie i realizację praw dziecka. Europejska gwarancja dla dzieci natomiast ma na celu zwalczanie wykluczenia społecznego dzieci w potrzebie i zapobieganie mu poprzez zagwarantowanie dostępu do szeregu kluczowych usług, zwalczanie ubóstwa wśród dzieci i wspieranie równych szans. Strategia ta opiera się na Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka i przyczynia się do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych. Proponuje ona szereg ukierunkowanych działań w 6 priorytetowych obszarach tematycznych:

- ❖ uczestnictwo w życiu politycznym i demokratycznym;
- ❖ integracja społeczno-ekonomiczna, zdrowie i edukacja;
- ❖ zwalczanie przemocy wobec dzieci i zapewnienie ochrony dzieci;
- ❖ wymiar sprawiedliwości przyjazny dzieciom;
- ❖ społeczeństwo cyfrowe i informacyjne;
- ❖ wymiar globalny – wspieranie, ochrona i wzmacnianie pozycji dzieci na całym świecie, w tym w czasie kryzysu i konfliktu.

Europejska gwarancja dla dzieci stanowi uzupełnienie strategii na rzecz praw dziecka, a w szczególności tematu dotyczącego kwestii społeczno-ekonomicznych, zdrowia i edukacji. Wprowadza ona w życie zasadę nr 11 Europejskiego Filaru Praw Socjalnych, dotyczącą opieki nad dziećmi i wsparcia dla dzieci. Dotyczy dzieci poniżej 18. roku życia zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Krajowe dokumenty strategiczne

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),

W dokumencie określono cele polityki rozwoju do roku 2020, z perspektywą do roku 2030. Zawarte w SOR rekomendacje dla polityk publicznych stanowią podstawę dla zmian w systemie zarządzania rozwojem, w tym w obszarze rozwiązywania problemów społecznych na poziomie lokalnym. W sferze społecznej przewidywane efekty realizacji Strategii to: „ograniczenie wykluczenia społecznego i ubóstwa oraz wszelkiego rodzaju nierówności społecznych, a także budowa silnego kapitału społecznego i zwiększenie jego roli w rozwoju”.

Strategia Demograficzna 2040

Dokument odnosi się do obszaru dzietności, ze względu na szczególne znaczenie tej problematyki dla przeciwdziałania starzeniu się społeczeństwa oraz tendencji do spadku liczby ludności. W Strategii określono m.in. dziesięć obszarów wpływających na powstanie i funkcjonowanie rodzin, stworzenie otoczenia przyjaznego rodzinie oraz zapewnienie powiązania i koordynacji działań na wszystkich szczeblach prowadzenia polityk publicznych powiązanych z demografią, a także współpracę z partnerami społecznymi. Dokument wskazuje także wyzwania dla rozwoju demograficznego Polski w perspektywie do 2040 roku:

- ❖ Przeciwdziałanie obniżaniu standardu życia rodziny wraz z urodzeniem kolejnych dzieci.
- ❖ Zwiększenie stopnia zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych rodzin.
- ❖ Ułatwianie łączenia pracy z opieką nad dziećmi.
- ❖ Podniesienie jakości edukacji.
- ❖ Poprawa stanu zdrowia Polaków.
- ❖ Zwiększanie kapitału społecznego, w tym wzmacnianie więzi rodzinnych.
- ❖ Rozwój infrastruktury i usług przyjaznych rodzinie.
- ❖ Efektywniejsze wykorzystanie potencjału samorządów terytorialnych i organizacji sektora obywatelskiego.
- ❖ Przeciwdziałanie nierównościom regionalnym.
- ❖ Zapewnienie stabilnych, spójnych i efektywnych polityk publicznych.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;

Dokument stanowi rozwinięcie założeń Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), uwzględnionych w filarze *rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony*. Jest to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Założenia Strategii odnoszą się do tworzenia warunków do zapewnienia spójności społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzennej oraz efektywnego wykorzystania zasobów rozwojowych wszystkich regionów naszego Kraju. Strategia zakłada rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, tych obszarów, które są słabsze gospodarczo i mniej odporne na zjawiska kryzysowe. Jednocześnie założono wsparcie konkurencyjności regionów i dążenie do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego, jak również do rozwoju przedsiębiorczości oraz innowacyjności.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030,

W Strategii określono wyzwania dla naszego Kraju, w zakresie lepszego wykorzystania potencjału ludzkiego i zapewnienia spójności społecznej, w tym m.in.:

- ❖ uczynienie z Polski bardziej atrakcyjnego miejsca do życia,
- ❖ rozwijanie wiedzy i podejmowania pracy, a w konsekwencji lokowania inwestycji oraz tworzenia większej liczby trwałych miejsc pracy,
- ❖ pełniejszego wykorzystania zasobów pracy oraz wsparcia wzrostu konkurencyjności gospodarki,
- ❖ poprawę jakości i efektywności edukacji formalnej i pozaformalnej,
- ❖ usprawnienie systemu opieki zdrowotnej,
- ❖ polepszenie sytuacji demograficznej w kierunku zwiększenia dzietności, a jednocześnie zmiany systemu funkcjonowania państwa wynikającej z procesu starzenia się społeczeństwa,
- ❖ działania na rzecz przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu.

Ponadto, w dokumencie założono zwiększenie spójności społecznej poprzez przeciwdziałanie bezrobociu, biedzie, nierównościom dochodowym, wykluczeniu społecznemu i cyfrowemu. W obszarze spójność społeczna jako jeden z celów szczegółowych zaplanowano redukcję ubóstwa i

wykluczenia społecznego oraz poprawę dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Do ww. celu określono następujące kierunki interwencji:

- ❖ aktywna polityka rodzinna,
- ❖ poprawa dostępności do usług, w tym społecznych i zdrowotnych,
- ❖ wsparcie grup zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem oraz zapewnienie spójności działań na rzecz integracji społecznej,
- ❖ zmniejszenie zjawiska przestępczości.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030

W Programie określono długofalowe założenia procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych, oraz stworzono ramy dla skutecznej realizacji polityki społecznej przy uwzględnieniu problemów takich jak m.in.: ubóstwo dzieci, bezdomność, ograniczony dostęp do usług czy potrzeby grup zagrożonych wykluczeniem. Celem głównym Programu jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. W dokumencie wyznaczono pięć priorytetów:

- ❖ Priorytet I Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży.
- ❖ Priorytet II Przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu.
- ❖ Priorytet III Usługi społeczne dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.
- ❖ Priorytet IV Instytucje pomocy społecznej oraz podmioty ekonomii społecznej – wsparcie dla osób i rodzin.
- ❖ Priorytet V Integracja cudzoziemców – rozwój usług społecznych dla migrantów oraz wsparcie integracji na rynku pracy.

Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030

Głównym celem Strategii jest skuteczne włączenie osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe. W Strategii znaleźć można rekomendacje, kierunki interwencji i rozwiązania w obszarze niepełnosprawności. Istotnym aspektem ww. Dokumentu są działania mające na celu zapewnienie możliwości otrzymania adekwatnego wsparcia przez osoby z niepełnosprawnościami, bez względu na

charakter ich miejsca zamieszkania. Działania te określone w ramach poszczególnych wyznaczonych obszarów mają na celu umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami niezależnego życia i pełny udział we wszystkich jego sferach, zapewniając im funkcjonowanie w społeczeństwie na zasadzie równości z innymi osobami.

Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna na lata 2021-2035

Strategia koncentruje się na działaniach, które warunkują proces Deinstytucjonalizacji w naszym Kraju, czyli przechodzenie od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej. Beneficjentami usług społecznych mają być zarówno rodziny i dzieci, jak i seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie bezdomności. Założenie Strategii jest takie by wymienione osoby dzięki podejmowanym działaniom mogły niezależnie funkcjonować w swoim miejscu zamieszkania tak długo, jak tego chcą. Z kolei dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej, zapewniona ma być opieka w warunkach rodzinnych lub zbliżonych do rodzinnych. Najważniejsze cele wymienione w Strategii to m.in.:

- ❖ Zwiększenie udziału rodzin i rodzinnych form pieczy zastępczej w opiece i wychowaniu dzieci.
- ❖ Zbudowanie skutecznego i trwałego systemu świadczenia usług społecznych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.
- ❖ Włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami, dające możliwość życia w społeczności lokalnej niezależnie od stopnia niepełnosprawności.
- ❖ Stworzenie skutecznego systemu usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- ❖ Stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności oraz osób zagrożonych bezdomnością.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030

Celem głównym Strategii jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Dokument wyznacza ponadto cztery cele szczegółowe:

- ❖ Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych.
- ❖ Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej.
- ❖ Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.

- ❖ Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Zapisy Strategii zakładają także, że niezbędnym elementem realizacji dokumentu powinno być wdrażanie najnowszych technologii informacyjnych, umożliwiających udostępnianie usług społecznych drogą elektroniczną, jak również cyfryzacja procesów połączona z podnoszeniem kompetencji cyfrowych społeczeństwa.

Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO – UCZESTNICTWO – SOLIDARNOŚĆ

Polityka zakłada realizację działań wobec osób starszych w ramach następujących obszarów:

- ❖ Kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie.
- ❖ Uczestnictwo w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej i religijnej.
- ❖ Tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej.
- ❖ Promocja zdrowia, profilaktyka chorób, dostęp do diagnostyki, leczenia i rehabilitacji.
- ❖ Zwiększanie bezpieczeństwa fizycznego – przeciwdziałanie przemocy i zaniedbaniom wobec osób starszych.
- ❖ Tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej.
- ❖ Działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze).

Dokumenty regionalne

Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”.

Strategia zakłada, że Małopolska stanie się: *„regionem równych szans i wszechstronnego rozwoju Małopolan, nowoczesnej gospodarki, odpowiedzialnie podchodzącym do zasobów środowiska*

naturalnego, silnym aktywnością swych mieszkańców, czerpiącym z dziedzictwa przeszłości, zachowującym swoją tożsamość i aktywnie działającym na rzecz integracji europejskiej”.

Strategia zakłada podjęcie działań w ramach 5 obszarów:

- ❖ Małopolskie: działania na rzecz wsparcia rodzin, opieki zdrowotnej, poprawy bezpieczeństwa, rozwoju sportu i rekreacji, ochrony dziedzictwa i uczestnictwa w kulturze, rozwoju edukacji oraz wspierania aktywności zawodowej.
- ❖ Gospodarka: działania mające na celu podniesienie innowacyjności i konkurencyjności regionu, wsparcie turystyki, realizacji inwestycji z zakresu zintegrowanego i zrównoważonego transportu, rozwój cyfryzacji oraz wprowadzanie gospodarki o obiegu zamkniętym.
- ❖ Klimat i środowisko: działania skoncentrowane na ograniczaniu zmian klimatycznych (w tym poprawie jakości powietrza, rozwoju OZE i efektywności energetycznej), zrównoważonym gospodarowaniu wodami, ochronie bioróżnorodności i krajobrazu Małopolski oraz edukacji ekologicznej.
- ❖ Zarządzanie strategiczne rozwojem: działania koncentrujące się na zbudowaniu funkcjonalnego systemu zarządzania rozwojem województwa, współpracy i partnerstwa oraz promocji regionu.
- ❖ Rozwój zrównoważony terytorialnie: działania adresowane do miast i obszarów wiejskich oraz ukierunkowane na zrównoważony rozwój przestrzenny, spójność wewnątrzregionalną i dostępność.

Regionalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji województwa małopolskiego na lata 2023-2025 z perspektywą do 2030.

Dokument ma stanowić narzędzie koordynacji działań na rzecz deinstytucjonalizacji usług społecznych w województwie Małopolskim. Plan określa m.in. wytyczne co do zakresu i warunków realizacji działań finansowanych ze środków Programów Regionalnych. Plan przedstawia diagnozę i zakłada działania w ramach dwóch obszarów :

- ❖ Usługi w zakresie wsparcia rodziny i pieczy zastępczej.
- ❖ Usługi wsparcia na rzecz osób wykluczonych, zagrożonych wykluczeniem, niesamodzielnymi i opiekunów nieformalnych.

Program Wsparcia Rodziny „Rodzina Małopolska 2030”

Jak zapisano we wprowadzeniu do dokumentu: „Program Wsparcia Rodziny „Rodzina Małopolska 2030” stanowi kontynuację długofalowej polityki województwa ukierunkowanej na dobrostan rodzin i osób, a w szczególności na tych mieszkańców, którzy z różnych przyczyn borykają się z dodatkowymi trudnościami i przeciwnościami losu czy podejmują wyzwania w obszarach ważnych społecznie. Wyzwaniem, które wprost wynika z opisanych powyżej procesów jest rozwój usług społecznych, w tym zapełnianie białych plam w dostępie Małopolan do wsparcia, pomocy, opieki.” Celem głównym Programu jest rozwój społecznie wrażliwy sprzyjający rodzinie. Wyznaczono także pięć priorytetów precyzujących zakres oddziaływania Programu:

- ❖ Wspomaganie funkcjonowania małopolskich rodzin.
- ❖ Przeciwdziałanie przemocy domowej w Małopolsce.
- ❖ Rozwój usług społecznych w regionie.
- ❖ Rozwój pieczy zastępczej w regionie.
- ❖ Badania, innowacje, wsparcie kadr.

W ramach każdego priorytetu wyznaczone zostały kierunki działań oraz przypisane do nich cele szczegółowe.

Strategia Rozwoju Powiatu Krakowskiego na lata 2021-2030 „Powiat Krakowski 2030”.

Strategia Rozwoju Powiatu Krakowskiego „Powiat Krakowski 2030” jest podstawowym dokumentem określającym długookresowe założenia związane z rozwojem powiatu krakowskiego. Założenia strategii określają, jak skutecznie oddziaływać na poprawę jakości życia mieszkańców oraz rozwój powiatu krakowskiego. W dokumencie określono misję powiatu krakowskiego do 2030 roku, tj.: „Powiat krakowski w 2030 roku to obszar rozwiniętej gospodarki i turystyki opartej na istniejących zasobach przyrodniczo-krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego, gwarantujący swoim mieszkańcom wysoką jakość życia poprzez dostęp do infrastruktury i usług publicznych oraz pozbawione zanieczyszczeń środowisko.” W Strategii określono ponadto siedem celów strategicznych:

- ❖ Wzmocnienie systemu świadczenia usług pomocy społecznej i usług zdrowotnych.
- ❖ Kształcenie i rozwój społeczeństwa obywatelskiego powiatu krakowskiego.
- ❖ Tworzenie i promowanie warunków dla rozwoju gospodarki powiatu krakowskiego.

- ❖ Ochrona, kształtowanie i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego powiatu krakowskiego.
- ❖ Spójność i ład przestrzenny powiatu krakowskiego.
- ❖ Rozwój nowoczesnej infrastruktury komunikacyjnej i technicznej powiatu krakowskiego oraz zapewnienie bezpieczeństwa jego mieszkańcom.
- ❖ Współpraca samorządowa i kształtowanie wizerunku powiatu krakowskiego.

Strategia Rozwoju Gminy Zielonki na lata 2021-2030.

Dokument przedstawia założenia rozwoju gminy w perspektywie do 2030 roku. W Strategii wyznaczono cel główny: „Gmina Zielonki to Zielone Przedmieście Krakowa – miejsce przyjazne do życia, w którym ludzie chcą mieszkać, pracować i wypoczywać” oraz 4 główne domeny rozwoju:

- ❖ Przyjazne środowisko do życia.
- ❖ Przestrzeń do mieszkania i rozwoju przedsiębiorczości.
- ❖ Dostępność komunikacyjna – skracanie czasu dojazdu do i z Krakowa oraz rozwój sieci powiązań komunikacyjnych pomiędzy miejscowościami na terenie gminy.
- ❖ Wysokiej jakości pakiet usług publicznych.

Kwestiami kluczowymi, które porusza domena 4 są:

- Zapewnienie dostępności do usług wspierających komfort życia oraz budowanie wysokiej jakości życia mieszkańców, w tym:
 - ❖ dbałość o wysoką jakość edukacji i dobrą bazę oświatową,
 - ❖ wysoka jakość usług społecznych,
 - ❖ dostęp do usług zdrowotnych, w tym usług ochrony zdrowia psychicznego,
 - ❖ utrzymywanie bogatej i różnorodnej oferty czasu wolnego.
- Integracja mieszkańców, promowanie i wspieranie pomocy sąsiedzkiej.
- Cyfryzacja usług publicznych i wysoka jakość obsługi mieszkańców gminy.

Założenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Zielonki są spójne z powyżej wymienionymi regionalnymi, powiatowymi i lokalnymi dokumentami. Dzięki temu będzie można podejmować systematyczne działania, które stanowią będą kontynuację przedsięwzięć

zaplanowanych dla całego regionu, w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów społecznych, jednak z uwzględnieniem specyfiki potrzeb, uwarunkowań demograficznych, ekonomicznych, społecznych i kulturowych na poziomie gminnym.

1.2.3. Zakres dokumentu

Uwarunkowania prawne jedynie w części określają zakres niniejszego dokumentu strategicznego. Wynika to zarówno ze specyfiki danego regionu, określonej problematyki charakteryzującej np. daną gminę. Zakres Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Zielonki, wyznaczono de facto poprzez zdefiniowanie problemu społecznego - jego skali i zasięgu oddziaływania. Samo definiowanie problemów społecznych ulega, co rusz, kolejnym modyfikacjom oraz ewaluacjom.

Przygotowując niniejszy dokument „problem społeczny” będziemy traktować jako, występujące obecnie lub mogące się pojawić w niedalekiej przyszłości, zjawisko niepożądane, które dotyka przedstawicieli lokalnej społeczności przyczyniając się do ich wykluczenia, a nawet marginalizacji. Analizując możliwości rozwiązywania problemów społecznych przez samorząd gminy Zielonki, należało wziąć pod uwagę możliwości kompetencyjne poszczególnych podmiotów lokalnej polityki społecznej oraz możliwości finansowe samorządu lokalnego. Dopiero zestawiając te podstawowe elementy, wraz ze zidentyfikowanym w trakcie prac diagnostycznych swego rodzaju katalogiem problemów społecznych, można było dokonać planowania strategicznego.

II. CZĘŚĆ ANALITYCZNO – DIAGNOSTYCZNA. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ

2.1. Podstawowe informacje o Gminie

Gmina Zielonki jest najbliższej położoną od centrum Krakowa gminą województwa małopolskiego - zaledwie 5 km w linii prostej. Całkowita powierzchnia Gminy wynosi 48,4 km². Z roku na rok sukcesywnie rośnie liczba osób zameldowanych na terenie gminy Zielonki. Liczba ludności Gminy stanowi 9,16 % ludności powiatu, 1,13% ludności województwa. Na koniec 2023 roku w Gminnej Ewidencji Ludności ich liczba wyniosła 24 362 osoby (z czego 51,2% stanowią kobiety, a 48,8% mężczyźni), w tym 23 911 posiadało zameldowanie na pobyt stały a 693 osoby były zameldowane na pobyt czasowy. Wśród osób zameldowanych na pobyt stały 242 osoby zgłosiły czasowe

wymeldowanie. W roku 2023 urodziło się 220 dzieci, zmarło 147 osób. Rok 2023 Gmina zakończyła więc przyrostem naturalnym na poziomie 73. W Urzędzie Stanu Cywilnego w Zielonkach sporządzono 107 aktów małżeństwa, w tym 31 udzielono w siedzibie USC, 17 aktów małżeństwa poza USC, 46 aktów małżeństw zawartych w formie wyznaniowej i 13 aktów to transkrypcje aktów zagranicznych. Na terenie gminy na koniec 2023 roku zameldowanych było 228 cudzoziemców, w tym na pobyt stały 39 i na pobyt czasowy 189.

W Urzędzie Stanu Cywilnego w roku 2023 sporządzono również 71 aktów zgonu i 40 aktów urodzeń, które dotyczyły transkrypcji zagranicznych aktów.

W latach 2002-2023 liczba mieszkańców wzrosła o 88,6%. Średni wiek mieszkańców wynosi 37,5 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa małopolskiego oraz znacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. 60,0% mieszkańców gminy Zielonki jest w wieku produkcyjnym, 24,5% w wieku przedprodukcyjnym, a 15,5% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym¹.

W skład gminy Zielonki wchodzi 19 sołectw: Batowice, Bibice, Bosutów, Boleń, Brzozówka, Dziekanowice, Garlica Duchowna, Garlica Murowana, Garliczka, Grębyńce, Januszowice, Korzkiew, Owczary, Pękowice, Przybysławice, Trojanowice, Wola Zachariaszowska, Węgrzce, Zielonki i Osiedle Łokietka. Ze względu na bliskość Krakowa, a także na walory środowiskowe, Gmina nazywana jest „zielonymi przedmieściami Krakowa”.

W 2023 roku gmina Zielonki realizowała swoje zadania poprzez Urząd Gminy Zielonki, 10 jednostek organizacyjnych, 2 samorządowe instytucje kultury oraz spółkę prawa handlowego. W sumie daje to 13 jednostek, w których w roku 2023 łącznie zatrudnionych było 655 osób.

Tabela 1. Liczba osób zatrudnionych w jednostkach obsługujących gminę.

Lp.	Jednostka	liczba osób zatrudniona w roku 2023
1	Urząd Gminy Zielonki	102
2	Gminny Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół w Zielonkach	21
3	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonkach	34
4	Środowiskowy Dom Samopomocy w Woli Zachariaszowskiej	9

¹ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Zielonki#demografia-w-pigulce, dostęp 28.10.2024 r.

5	Biblioteka Publiczna w Zielonkach	8
6	Centrum Kultury, Promocji i Rekreacji w Zielonkach	24
7	Szkoła Podstawowa im. Stanisława Wyspiańskiego w Bibicach	120
8	Zespół Szkolno - Przedszkolny Przybystawice	76
9	Szkoła Podstawowa im. Józefa Piłsudskiego w Woli Zachariaszowskiej	49
10	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Zielonkach	118
11	Samorządowe Przedszkole w Węgrzcach z siedzibą w Bibicach	29
12	Samorządowe Przedszkole w Zielonkach	26
13	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Zielonkach Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	39

Źródło: Raport o Stanie Gminy w roku 2023.

Tabela 2. Liczba mieszkańców wg ewidencji ludności gminy Zielonki w podziale na sołectwa w latach 2022-2023.

Sołectwo	31.12.2022 r.	31.12.2023 r.	Saldo
Batowice	405	395	- 10
Bibice	4305	4413	+ 108
Boleń	423	434	+ 11
Bosutów	600	606	+ 6
Brzozówka	672	690	+ 18
Dziekanowice	775	776	+ 1
Garlica Duchowna	252	247	- 5
Garlica Murowana	403	409	+ 6
Garliczka	403	406	+ 3
Grębynice	413	427	+ 14
Januszowice	305	322	+ 17
Korzkiew	191	189	- 2
Owczary	1055	1 092	+ 37
Pękowice	563	581	+ 18
Przybystawice	753	757	+ 4
Trojanowice	932	920	- 12

21

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
DLA GMINY ZIELONKI NA LATA 2024 - 2030

Węgrzce	3 376	3 453	+ 77
Wola Zachariaszowska	755	757	+ 2
Zielonki	6 218	6 532	+ 314
Osiedle Łokietka	971	956	- 15
RAZEM:	23 770	24 362	+ 592

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Raportu o Stanie Gminy za 2023 r.

Gmina Zielonki ma korzystne położenie i dobrą dostępność komunikacyjną: prowadzi tędy droga krajowa E7 Kraków – Warszawa oraz droga wojewódzka 794 Kraków – Skała – Wolbrom, a budowana właśnie Północna Obwodnica Krakowa (S52) w ponad połowie przebiega przez teren Gminy. Do gminy Zielonki dojeżdża 19 aglomeracyjnych linii autobusowych krakowskiego MPK (w tym dwie linie przyspieszone i dwie nocne) – to najwięcej w Aglomeracji Krakowskiej. Od 17 kwietnia 2023 r. na terenie naszej gminy działa komunikacja wewnętrzna. Mieszkańcy mogą korzystać z sześciu tras. Od sierpnia 2023 r., w ramach Biletu Metropolitalnego, można na jednym bilecie korzystać z autobusów, tramwajów i pociągów.

Gmina Zielonki charakteryzuje się bardzo wysokim wskaźnikiem przedsiębiorczości – to 1661 podmiotów gospodarki w rejestrze REGON na 10 tys. ludności, przy wskaźniku dla Małopolski na poziomie 1250 oraz bardzo niską stopą bezrobocia – 2,5%, znacznie poniżej średniej dla województwa, która wynosi 5,3%. W Gminie przeważają małe i średnie przedsiębiorstwa; funkcjonują firmy wielu branż, głównie usługowe. Na terenie Gminy ulokowane są też Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych Stacja Doświadczalna Oceny Odmian w Węgrzcach oraz Stacja Doświadczalna Krakowskiego Uniwersytetu Rolniczego w Garlicy Murowanej wraz z winnicą „Garlicki Lamus”. Coraz rzadziej prowadzona jest przez małe gospodarstwa rodzinne produkcja warzywniczo-sadownicza oraz roślin ozdobnych – średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego (wg ewidencji podatkowej) wynosi 1,24 ha. Pomimo, iż Zielonki są gminą wiejską, głównym źródłem utrzymania mieszkańców jest praca zawodowa w sąsiednim Krakowie lub w samej Gminie, poza gospodarstwem rolnym.

Gmina Zielonki kładzie duży nacisk na ekologię – jest skanalizowana w ponad 90 proc., sieć kanalizacyjna Gminy liczy blisko 260 km. Zielonki są jedną z gmin Małopolski, które przeznaczają największe środki na poprawę jakości powietrza: wymianę nie ekologicznych pieców i dofinansowanie instalacji odnawialnych źródeł energii swoim mieszkańcom.

Zielonki mają jedną z najnowocześniejszych baz oświatowych w Małopolsce, są to 4 szkoły podstawowe, w tym trzy z przyszkolnymi basenami, do których uczęszcza 2,3 tys. uczniów. Gminna oświata charakteryzuje się też bardzo wysokim poziomem nauczania – uczniowie szkół z gminy Zielonki według danych GUS od lat osiągają najwyższe wyniki w Małopolsce z egzaminów zewnętrznych.

Większość terenu gminy Zielonki znajduje się w strefie chronionego krajobrazu, są to: Park Dolinki Krakowskie, Dłubniański Park Krajobrazowy oraz otulina Ojcowskiego Parku Narodowego. Po terenie Gminy wytyczono 90 km szlaków rowerowych wiodących przez malowniczy, jurajski krajobraz, obok takich atrakcji jak: pierwsze od strony Krakowa Orle Gniazdo, czyli zamek w Korzkwi, pięć fortów Twierdzy Kraków czy zabytkowe kościoły. Mieszkańcom służą liczne tereny rekreacyjne, w każdej miejscowości Gminy jest m.in. ogólnodostępny plac zabaw, w Gminie są też dwie hale sportowe: w Zielonkach i Węgrzcach².

Wieś Zielonki jest siedzibą władz gminnych. Gmina wykonuje własne zadania za pośrednictwem organów – rady i wójta oraz podległych jednostek organizacyjnych.

Na niewielką przewagę kobiet w Gminie, wskazuje współczynnik feminizacji, określający liczbę kobiet przypadającą na 100 mężczyzn. W 2023 roku w gminie Zielonki kształtował się on na poziomie 105. Gęstość zaludnienia w Gminie wyniosła 559 os./km². Analizując poniższe zestawienia, należy pamiętać, że informacje podawane przez Urząd Statystyczny są niepełne. Instytucja bazuje bowiem na informacjach dotyczących osób zameldowanych na terenie Gminy, natomiast nie notuje osób, które faktycznie na terenie Gminy nie zamieszkują. Coraz więcej osób migruje w kierunku większych ośrodków akademickich bądź przemysłowych. Często osoby te nie zmieniają miejsca zameldowania, a jedynie miejsce zamieszkania.

Tabela 3. Ludność w gminie Zielonki w latach 2015-2023

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba ludności									
Kobiety	10 907	11 192	11 426	11 587	11 851	12 156	12 520	13 940	14 087
Mężczyźni	10 372	10 582	10 796	10 995	11 241	11 534	11 816	13 218	13 408

Źródło: Główny urząd statystyczny/Bank Danych Lokalnych.

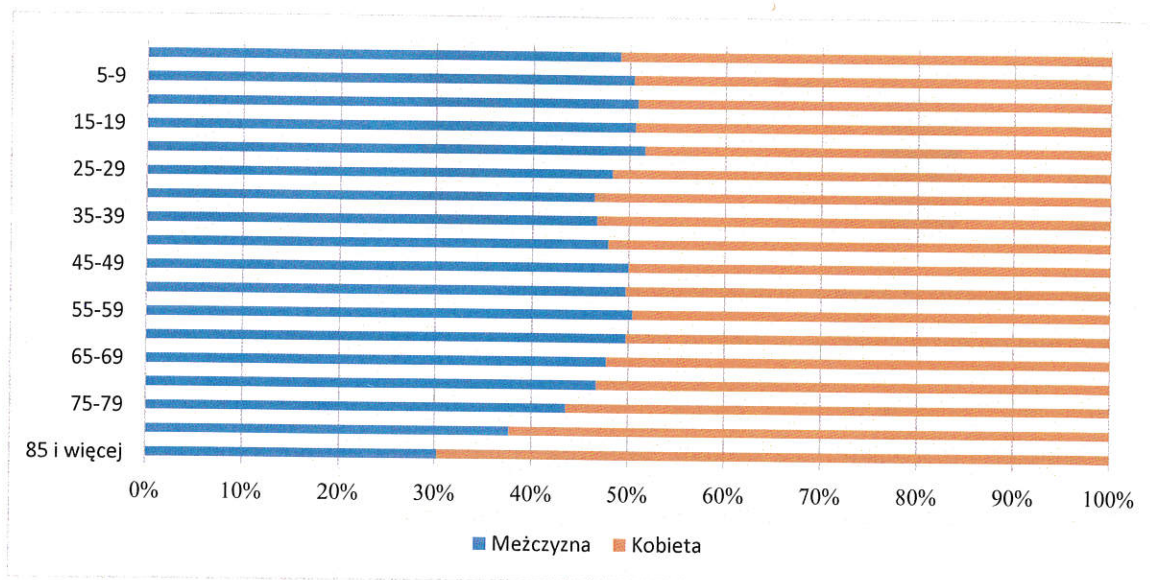
² Położenie Gminy – Gmina Zielonki, dostęp 29.10.2024 r.

https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Zielonki#liczba-i-plec-mieszkanow, dostęp 29.10.2024 r.

Poniższy wykres obrazuje strukturę ludności Gminy Zielonki ze względu na wiek i płeć. Widoczna jest charakterystyczna także dla ludności całej Polski nadreprezentacja mężczyzn w młodszych kategoriach wiekowych i nadreprezentacja kobiet w starszych kategoriach wiekowych (szczególnie w przedziale wieku 25- oraz od 75 do 85 i więcej).

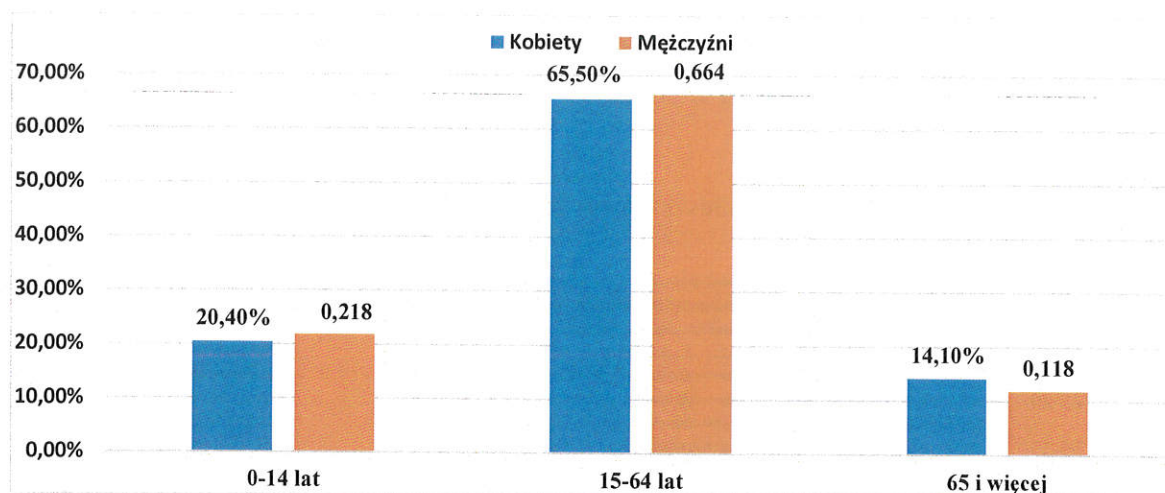
Wykres 1. Zestawienie płci i wieku mieszkańców gminy zielonki w 2021 r.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny/Bank Danych Lokalnych.

W gminie Zielonki wzrasta liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Powodów takiego stanu rzeczy, z jednej strony, należy szukać w ruchach migracyjnych związanych z odpływem mieszkańców wraz z rodzinami z dużych miast na ich obrzeża. Z roku na rok wzrasta także grupa ludzi w wieku poprodukcyjnym, zarówno wśród mężczyzn, jak i wśród kobiet. Stosunek procentowy osób w wieku poprodukcyjnym do całej populacji gminy Zielonki wzrósł o 4%, na przestrzeni 5 ostatnich lat.

Wykres 2. Biologiczne grupy wieku w gminie Zielonki w 2023 r.

Źródło: Główny urząd statystyczny/Bank Danych Lokalnych.

Jak wskazuje powyższy wykres w gminie Zielonki w 2023 roku zauważalny jest trend, w którym liczba mężczyzn dominuje w grupach młodszych oraz w wieku aktywności zawodowej, natomiast w starszej grupie wiekowej przewagę mają kobiety. Struktura ta może mieć istotne implikacje dla planowania społecznego, zdrowotnego oraz infrastrukturalnego w Gminie.

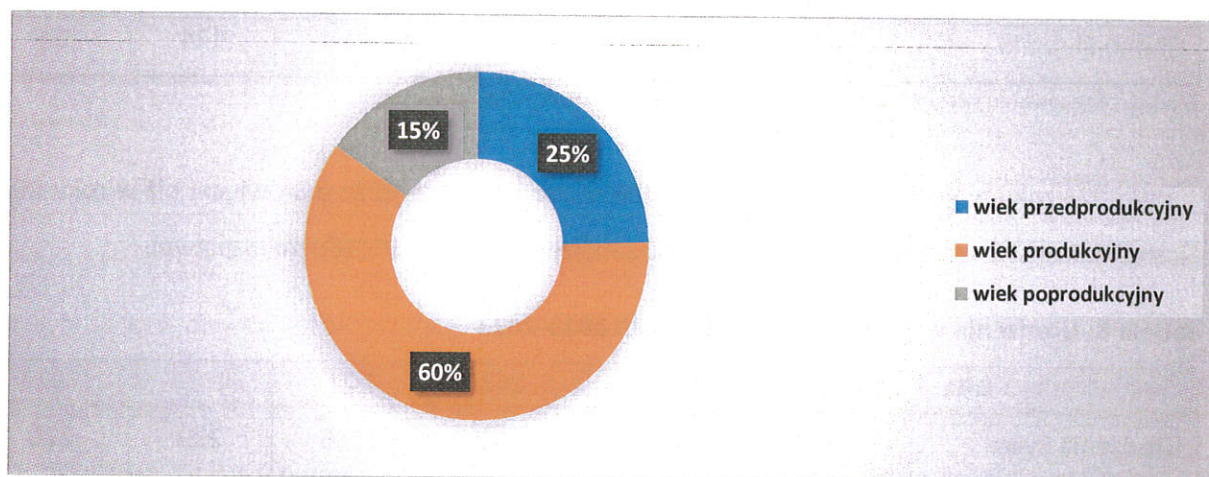
Tabela 4. Liczba ludności w gminie Zielonki w latach 2019-2023 ze względu na wiek i płeć

Lata	2019	2020	2021	2022	2023
Kobiety					
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	2663	2742	2849	2966	2948
Liczba osób w wieku produkcyjnym	6551	6696	7001	7240	7235
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	2273	2311	2242	2370	2363
Mężczyźni					
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	2719	2818	2923	3038	3021
Liczba osób w wieku produkcyjnym	6788	6887	7148	6808	7406
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1305	1343	1263	1348	1389

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Zielonki.

Na podstawie zebranych danych można wnioskować, że zarówno liczba kobiet jak i liczba mężczyzn będzie się zmieniała według tego samego schematu, tzn. wzrastać będzie liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Jest to dobra wiadomość, ponieważ świadczy to o zainteresowaniu obszarem gminy Zielonki przez osoby młode, które są motorem lokalnej gospodarki.

Wykres 3. Procentowe ujęcie osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w roku 2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Zielonki.

W gminie Zielonki do 2022 r. wzrastała liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, nieznaczny spadek nastąpił w 2023 r. Powodów takiego stanu rzeczy, z jednej strony, należy szukać w ruchach migracyjnych związanych z odpływem mieszkańców wraz z rodzinami z dużych miast na ich obrzeża oraz prawdopodobnej zmianie w postrzeganiu rodzicielstwa, wartości rodzinnych czy stylu życia. Z roku na rok wzrasta także grupa ludzi w wieku produkcyjnym zarówno wśród mężczyzn, jak i wśród kobiet. Powodem takiej sytuacji może być tendencja do wydłużania się średniej długości życia, co sprawia, że więcej osób pozostaje w wieku produkcyjnym. Natomiast ilość osób w wieku poprodukcyjnym, zarówno wśród mężczyzn, jak i wśród kobiet, na przestrzeni lat jest zmienna. Przyczyną takiej sytuacji mogą być zmiany w strukturze wiekowej społeczeństwa, takie jak wyż i niż demograficzny, które mogą wpływać na liczbę osób w wieku poprodukcyjnym. Wzrost liczby narodzin w przeszłości może prowadzić do wzrostu liczby osób w wieku emerytalnym w przyszłości.

Na podstawie zebranych danych można wnioskować, że zarówno liczba kobiet jak i liczba mężczyzn będzie się zmieniała według tego samego schematu, tzn. wzrastać będzie liczba osób w wieku produkcyjnym, a co za tym idzie wzrostowi może ulec liczba osób w wieku przedprodukcyjnym a w pespektywie poprodukcyjnym. Jest to dobra wiadomość, ponieważ świadczy to o zainteresowaniu obszarem Gminy przez osoby młode, które są motorem lokalnej gospodarki.

Tabela 5. Małżeństwa zawarte w gminie Zielonki w latach 2019-2023 .

	2019	2020	2021	2022	2023
Gmina Zielonki	169	138	129	124	158

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Zielonki.

W 2023 roku w gminie Zielonki zawarto 158 małżeństw było to aż o 34 więcej niż w roku 2022. Liczba małżeństw wzrastała w latach 2017 (172 małżeństwa) – 2019 (169 małżeństwa).

Tabela 6. Urodzenia w gminie Zielonki w latach 2019-2023

Lata	2019	2020	2021	2022	2023
Urodzenia żywe	250	262	266	229	220

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Zielonki.

W roku 2023 urodziło się 220 dzieci (w tym 52,4% dziewczynek i 47,6% chłopców), zmarło 147 osób. Rok 2023 Gmina zakończyła więc przyrostem naturalnym na poziomie 73. Średnia waga noworodków to 3 333 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,87 i jest porównywalny do średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. Próbując dokonać charakterystyki gminy Zielonki, pod kątem urodzeń żywych, widzimy że Gmina nie różni się specjalnie od danych województwa małopolskiego oraz powiatu krakowskiego. Macierzyństwa najczęściej podejmują się kobiety w wieku 25-29 lat oraz w wieku 30-34 lata³.

Warto jednak zaznaczyć, że prowadzone przez demografów badania i analizy wskazują, że trwający od kilkunastu lat spadek dzietności jeszcze nie jest procesem zakończonym i dotyczy w coraz większym stopniu kolejnych roczników młodzieży. Wśród przyczyn tego zjawiska jest tendencja młodszego pokolenia, które kładzie większy nacisk na karierę zawodową, edukację oraz samorealizację, co często odkłada decyzję o posiadaniu dzieci na później. Ponadto widoczne zmiany w stylu życia tj. Outsourcing tradycyjnych ról rodzinnych i zmieniające się preferencje życiowe przekładają się na niższe wskaźniki dzietności. Wzrost problemów z płodnością, zarówno u kobiet, jak

³ Gmina Zielonki (małopolskie) w liczbach » Przystępne dane statystyczne, dostęp 29.10.2024 r.

i mężczyzn, również może przyczyniać się do spadku liczby urodzeń. W roku 2023 zmniejszyła się liczba urodzeń, ale także zmalała liczba zgonów. W roku 2023 zmarło 147 osób, a w roku 2022 aż 179 osób.

Tabela 7: Dzietność i trwałość życia do 2030 r.

Wyszczególnienie		2002	2010	2020	2030
Dzietność		1,25	1,10	1,20	1,20
Trwanie życia	ogółem	74,5	76,9	78,7	80,0
	mężczyźni	70,4	73,3	75,8	77,6
	Kobiety	78,8	80,6	81,8	83,3

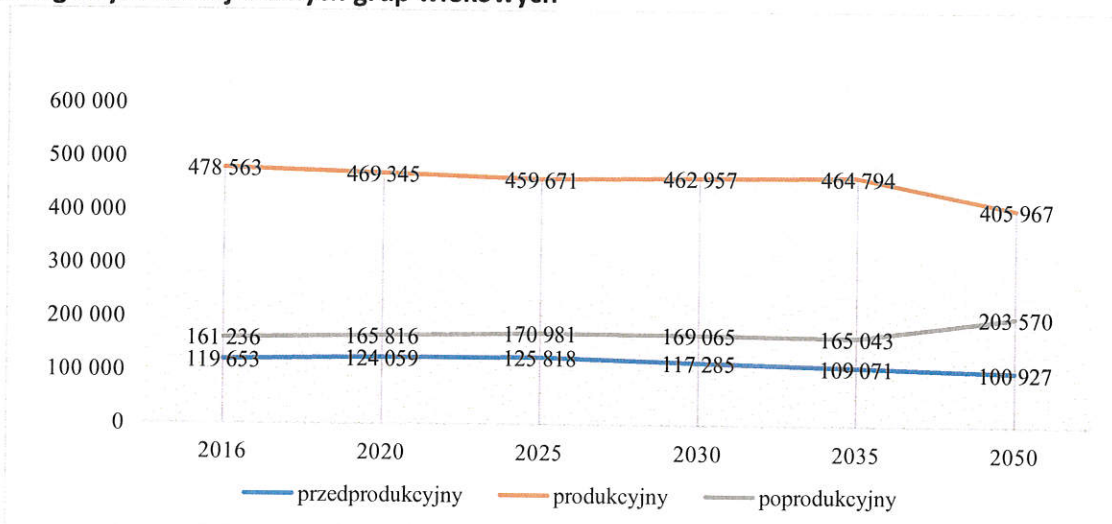
Źródło: Główny Urząd Statystyczny/Bank Danych Lokalnych

W dalszym ciągu będzie następował spadek umieralności i systematyczny wzrost przeciętnej długości trwania życia do poziomu ok. 77,6 roku dla mężczyzn oraz do 83,3 lat dla kobiet w 2030 r.; jednak odrabianie zaległości w tej dziedzinie, w stosunku do krajów najbardziej rozwiniętych, będzie następowało wolniej niż w ostatniej dekadzie.

Malejąca dzietność i wzrastająca długość życia powodują starzenie się społeczeństwa. Do 2030 roku - średni wiek mieszkańca Polski (obecnie wynosi on około 37 lat) wzrośnie do ponad 45 lat, z tendencją do dalszego wzrostu.

Podsumowując powyższe dane, warto na okoliczność tej diagnozy pokusić się o pewną prognozę demograficzną na najbliższe lata. Taką prognozę przygotowano w oparciu o dane statystyczne GUS oraz modele matematyczne.

Wykres 4. Prognoza demograficzna mieszkańców z terenu powiatu krakowskiego dla poszczególnych funkcjonalnych grup wiekowych

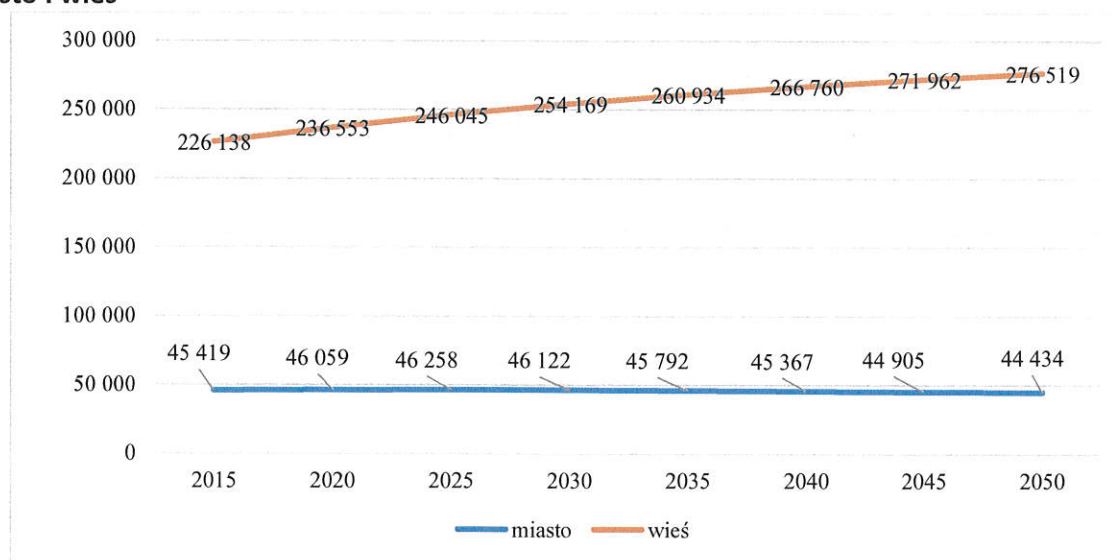

Źródło: Główny Urząd Statystyczny/Bank Danych Lokalnych.

Przeciętne trwanie życia wzrośnie z obecnych 74,5 lat (70,4 mężczyźni, 78,8 kobiety) do 77,8 w 2025 r. (74,6 mężczyźni, 81,2 kobiety) oraz do 80 lat w 2030 r. (77,6 mężczyźni, 83,3 kobiety).⁴

Wykres 5. Prognoza demograficzna mieszkańców z terenu powiatu krakowskiego z podziałem na miasto i wieś

Źródło: Główny Urząd Statystyczny/Bank Danych Lokalnych

Zauważalne jest zatem stopniowe zmniejszanie się liczby ludności na terenie miast i wzrost osób mieszkających na wsi. Wpływ na tę sytuację ma, między innymi, wzmożona migracja ludności z centrów miast na tereny przyległe (miejscowości położone niedaleko centrów miast oraz dobrze skomunikowane z dużym miastem).

Poniższa tabela przedstawia zmiany w liczbie osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2017-2023. W analizowanym okresie zauważalny jest stały wzrost liczby beneficjentów, co jest rezultatem kilku kluczowych czynników: starzejące się społeczeństwo, a co za tym idzie wzrost odsetka osób starszych w populacji prowadzi do większego zapotrzebowania na usługi opiekuńcze. Rośnie także świadomość społeczeństwa na temat dostępnych usług opiekuńczych, co skłania więcej osób do korzystania z nich. Wprowadzenie rządowych i lokalnych programów wsparcia finansowego oraz pomocy społecznej wpływa na dostępność i atrakcyjność usług opiekuńczych. Współczesne modele rodzinne i styl życia często utrudniają rodzinom samodzielną opiekę nad osobami starszymi, co

⁴ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-na-lata-2003-2030,1,2.html>

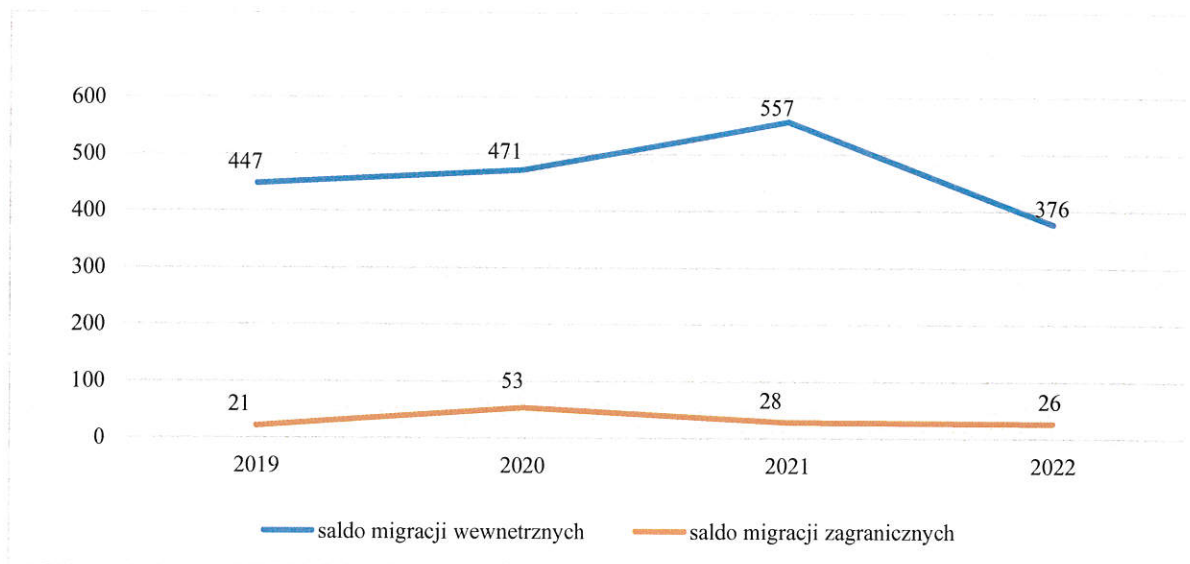
zwiększa zapotrzebowanie na usługi profesjonalne. Tabela pokazuje konkretne liczby, co pozwala na śledzenie trendów oraz na identyfikację najbardziej dynamicznych lat w zakresie wzrostu zapotrzebowania na usługi opiekuńcze.

Tabela 8. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych

Rok	Liczba osób
2017	4
2018	8
2019	8
2020	15
2021	14
2022	18
2023	28

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej 2023

Wykres 6. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na terenie gminy Zielonki w latach 2019-2023

Źródło: Główny Urząd Statystyczny/Bank Danych Lokalnych

Gmina Zielonki, stanowiąc miejsce schronienia dla osób uciekających przed wojną, ma obowiązek nie tylko zapewnić im pomoc, ale także dbać o spójność i bezpieczeństwo lokalnej społeczności. Wspólne działania na rzecz integracji oraz wsparcia społecznego mogą przyczynić się do stworzenia

harmonijnego środowiska, w którym zarówno mieszkańcy Gminy, jak i nowi jej mieszkańcy będą mogli rozwijać się i współpracować na rzecz wspólnego dobra.

Biorąc więc pod uwagę tendencje demograficzne, warto podkreślić szczególnie trudną sytuację materialną osób starszych, utrzymujących się z rent i emerytur. Wysokość ww. świadczeń jest w dużym stopniu zbyt niska, aby w wystarczający sposób zaspokoić potrzeby seniorów z problemami zdrowotnymi. Tymczasem potrzeby osób w wieku poprodukcyjnym będą wzrastać równoległe ze zmieniającą się strukturą demograficzną naszego społeczeństwa.

Ponad połowa zgonów spowodowana jest przez choroby układu krążenia. Obserwowaną stałą liczbę zgonów z powodu tej przyczyny można tłumaczyć, z jednej strony efektem starzenia się populacji, a z drugiej poprawą statystyki rejestrowania przyczyn zgonów odnotowywanych w tzw. karcie zgonu. Drugą przyczyną zgonów, w powiecie krakowskim, jest umieralność z powodu chorób nowotworowych. Nie można wykluczyć, że wpływ na zaistniałą sytuację ma narażenie środowiskowe, w tym zawodowe, ale przede wszystkim preferowany styl życia związany z nałogiem palenia tytoniu, niewłaściwą dietą czy przewlekły stres oraz starzenie się populacji. Trzecią najczęstszą przyczyną zgonów są choroby układu oddechowego. Natomiast od 2020 r. trzecią przyczyną zgonów była umieralność z powodu COVID-19.

Tabela 9. Zgony wg przyczyny w powiecie krakowskim – wskaźniki

Lata	2018	2019	2020	2021	2022
Choroby układu krążenia	1175	1176	1295	1071	1213
Nowotwory ogółem	653	656	681	696	696
Choroby układu oddechowego ogółem	162	180	202	183	136
COVID-19	0	0	227	523	182

Źródło: Główny Urząd Statystyczny/Bank Danych Lokalnych

2.2. OPIEKA ZDROWOTNA

Spółeczność lokalna zamieszkująca teren gminy Zielonki posiada dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej, którą świadczą, zlokalizowane na terenie Gminy Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej

świadczące usługi związane, zarówno z podstawową jak i bardziej specjalistyczną ochroną zdrowia.

Podmioty te zostały zaprezentowane poniżej:

- Gabinet Lekarza Rodzinnego dr Rafał Kacorzyk
Brzozówka ul. Krakowska 20, 32-088 Przybystawice;
- Gabinet Lekarza Rodzinnego dr A. Hudzik
Węgrzce ul. A10 nr 56, 32-086 Węgrzce;
- Gabinet Lekarza Rodzinnego dr T. Sobalski
Zielonki ul. Galicyjska 15, 32-087 Zielonki;
- Gabinet Lekarza Rodzinnego dr L. Kufel
Zielonki ul. Galicyjska 15, 32-087 Zielonki;
- Gabinet Lekarza Rodzinnego dr A. Zając
Batowice ul. Karola Wojtyły 110, 32-086 Węgrzce;
- Familia Medicina Przychodnia NFZ w Węgrzcach
ul. A10 56, 32-086 Węgrzce;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej
Gabinet Stomatologiczny
lek. stom. P. Żołnierz
Zielonki ul. Galicyjska 15, 32-087 Zielonki;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej
Gabinet Stomatologiczny
lek. stom. J. Pobidyńska
ul. K. Wojtyły 110 Batowice, 32-086 Węgrzce;
- Krakowskie Pogotowie Ratunkowe z siedzibą:
 - w Węgrzcach ul. A10 nr 56
 - w Zielonkach, ul. Galicyjska 17 a.

2.3. Rodzina i opieka nad osobami zależnymi

Samorząd lokalny, mając na względzie prawa obywatelskie zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i Karcie Praw Rodziny, dąży do zapewnienia rodzinom gminy Zielonki odpowiednich warunków życia do właściwego rozwoju. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

w Zielonkach, mając na celu stworzenie zintegrowanego i skutecznego systemu wsparcia, podejmuje liczne działania zmierzające do sukcesywnego odchodzenia od świadczeń finansowych na rzecz wprowadzenia nowych rozwiązań, dotyczących wzmożonej działalności usługowej, rozwoju na rzecz pracy socjalnej oraz aktywizacji środowiska lokalnego.

2.3.1. Wsparanie rodziny i gospodarstw jednoosobowych

Jak wskazują statystyki Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonkach, liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną nieznacznie spada, na co zapewne mają wpływ programy rządowe dla rodziny oraz kierowanie się pomocą społeczną w stronę świadczenia usług i pracy socjalnej. Powody przyznania pomocy społecznej określa ustawa o pomocy społecznej, definiując katalog ryzyk socjalnych, których wystąpienie może być przyczyną udzielenia pomocy.

Tabela 10. Powody przyznawania świadczeń przez GOPS w latach 2019-2023

	2019		2020		2021		2022		2023	
	ogółem	na wsi	ogółem	na wsi	ogółem	na wsi	ogółem	na wsi	ogółem	na wsi
Ubóstwo	81		86		89		66		59	
Sieroctwo	0		1		0		0		0	
Bezdomność	4		5		17		14		11	
Potrzeba ochrony macierzyństwa	22		19		19		19		23	
W tym:										
Wielozietność	14		11		10		7		7	
Bezrobocie	22		29		35		34		26	
Niepełnosprawność	105		96		100		99		87	
Długotrwała lub ciężka choroba	128		120		141		114		103	
Bezradność w sprawach opieki-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego -ogółem	19		14		15		13		11	

W tym:					
Rodziny niepełne	12	8	8	6	7
Rodziny wielodzietne	4	2	3	3	1
Przemoc w rodzinie	2	3	2	2	4
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0
Alkoholizm	9	7	12	15	14
Narkomania	0	0	1	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	4	2	0	4	2
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0	0	0
Trudności w integracji osób, które otrzymała status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	1	1	0
Zdarzenie losowe	3	2	11	2	0
Sytuacja kryzysowa	9	16	29	11	7
Kłęsa żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0

Źródło: Sprawozdania z udzielonych świadczeń pomocy społecznej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonkach

Zasadniczą przyczyną, w związku z którą mieszkańcy wnoszą o pomoc, jest niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba oraz ubóstwo. Wzrasta również liczba rodzin objętych pomocą z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa. Kolejną przyczyną udzielania wsparcia jest również bezrobocie.

Rodziny borykające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi otrzymują także wsparcie asystentów rodziny.

Tabela 11. Liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny

Lata	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba asystentów rodziny w gminie	2	2	3	2	2	2	2
Liczba rodzin, które korzystały z usług asystentów rodziny	13	15	21	22	23	25	36

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej

W związku z realizacją przez GOPS zadań wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych i z ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, udzielano także świadczeń, które ujęto w poniższych tabelach.

Tabela 12. Realizacja świadczeń rodzinnych w latach 2021-2023

	Rok 2021		Rok 2022		Rok 2023	
	kwota	liczba świadczeń	kwota	liczba świadczeń	kwota	liczba świadczeń
Zasiłek rodzinny z dodatkami	72 8562	6293	60 4398	5307	39 7496	3 536
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	65 000	65	65 000	65	44 000	44
zasiłek pielęgnacyjny ogółem	82 5156	3 824	86 2065	3990	84 9330	3935
Świadczenie pielęgnacyjne	13 01388	663	14 78096	702	17 75736	726

Źródło: Sprawozdania z udzielonych świadczeń pomocy społecznej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonkach

Tabela 13. Realizacja świadczeń z funduszu alimentacyjnego w latach 2021-2023

	Rok 2021		Rok 2022		Rok 2023	
	kwota	Ilość osób	kwota	Ilość osób	kwota	Ilość osób
świadczenia z funduszu alimentacyjnego	243 801	43	258 411	41	169 819	28

Źródło: Sprawozdania z udzielonych świadczeń pomocy społecznej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonkach

Ponadto, od 1 stycznia 2015 r., GOPS realizuje zadania wynikające z ustawy o Karcie Dużej Rodziny. Karta przysługuje osobom, które posiadają lub posiadały na utrzymaniu przynajmniej trójkę dzieci i wydawana jest bezpłatnie na wniosek rodzica lub opiekuna dzieci, bez względu na kryterium dochodowe. W 2023 r. do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonkach wpłynęło 230 wniosków o przyznanie Karty Dużej Rodziny lub wydanie duplikatu Karty Dużej Rodziny. Gmina Zielonki przyznała i zamówiła 430 KDR (w formie tradycyjnej) oraz 433 (w formie elektronicznej). Liczba odebranych (aktywowanych w systemie SIKDR) KDR przez rodziców wyniosła 264, natomiast 179 KDR zostało odebranych przez dzieci.

Wyspecjalizowana kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonkach realizuje swoje zadania zgodnie z ustawą o pomocy społecznej i innymi aktami prawnymi, nieustannie dbając o profesjonalizm i rozwój form pracy socjalnej.

Tabela 14. Liczba pracowników zatrudnionych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w latach 2019-2023

Lata	2019	2020	2021	2022	2023
Dyrektor	1	1	1	1	1
Pracownicy socjalni	10	11	10	11	11
Pozostali pracownicy	21	21	20	21	22
Pracownicy Punktu Informacji i Wsparcia Rodziny (w ramach umów cywilnoprawnych i innych)	3	2	4	8	8

Źródło: Sprawozdania z udzielonych świadczeń pomocy społecznej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonkach

Praca socjalna prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej, np. organizowanie wsparcia środowiskowego, udzielanie informacji, organizowanie porad i konsultacji specjalistycznych, kwalifikowanie do różnorodnych form pomocy, w postaci świadczeń usługowych, rzeczowych i finansowych, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia czy stopnia niepełnosprawności. Z uwagi na specyfikę samego zagadnienia pracy socjalnej, pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonkach starają się traktować ją jako faktyczną interdyscyplinarną działalność zawodową, mającą na celu wydobywanie i pomnażanie sił ludzkich, ich usprawnianie i organizację wspólnego działania dla dobra ludzi. Ustawa o pomocy społecznej pracę socjalną opisuje jako pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu

zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie, poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

Kompleksową i bardzo szeroką definicję pracy socjalnej określa Komitet Rady Europejskiej: Praca socjalna jest specyficzną działalnością zawodową, mającą na celu lepszą adaptację wzajemną osób, rodzin, grup i środowiska społecznego, w jakim żyją, oraz rozwijanie poczucia godności osobistej i odpowiedzialności jednostek na drodze odwoływania się do potencjalnych możliwości poszczególnych osób, do powiązań międzyprofesjonalnych, a także sił i środków społecznych.⁵

Po analizie danych, posiadanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonkach, dostrzec można pewien trend – w latach 2020-2021 wzrosła liczba osób, które wymagają pomocy w postaci pracy socjalnej, natomiast w latach 2022-2023 zauważalny był spadek liczby rodzin, a tym samym liczby osób objętych pracą socjalną. Taka sytuacja zapewne jest spowodowana pandemią COVID-19, której szczyt przypadał właśnie na lata 2020-2021.

Tabela 15. Wskaźnik pracy socjalnej - wskaźnik obliczany jako stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100%

Lata	2019	2020	2021	2022	2023
Wskaźnik pracy socjalnej	247,24%	242,13%	256,92%	286,59%	335,17%
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia	163	178	195	164	145
Praca socjalna ogółem	403	431	501	470	486

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej

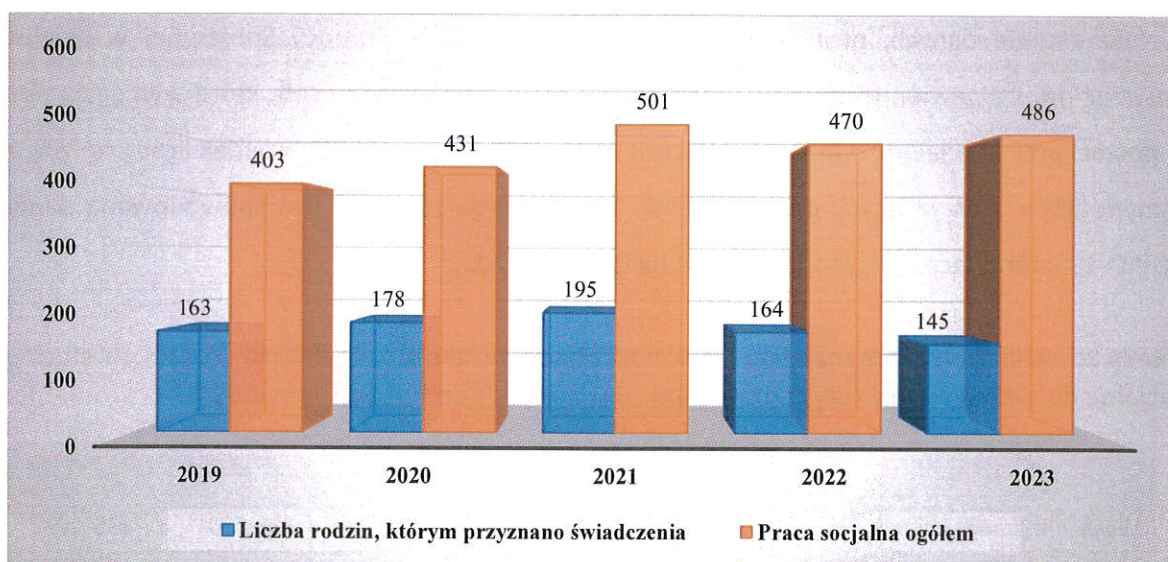
Warto wskazać, jak ważna jest rola pracy socjalnej w życiu rodzin, które korzystają z różnych form wsparcia. Praca socjalna obejmuje nie tylko bezpośrednie świadczenia pieniężne, ale także szeroki zakres działań mających na celu wsparcie emocjonalne, edukacyjne oraz doradcze dla osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej. Poniższy wykres pokazuje, że w wielu przypadkach wystarczające wsparcie finansowe to za mało, by skutecznie pomóc rodzinom. Praca socjalna, która często angażuje specjalistów do pracy z rodzinami, pomaga nie tylko w załatwieniu formalności związanych

⁵ B. Szatur-Jaworska, Teoretyczne podstawy pracy socjalnej [w:] Pedagogika Społeczna, pod. red: T. Pilch, I. Lepalczyk, Kraków 1995, s. 108.

z przyznawaniem świadczeń, ale również w identyfikacji innych potrzeb, takich jak wsparcie psychologiczne, pomoc w znalezieniu pracy, czy dostęp do edukacji.

Podkreślenie, że liczba interwencji związanych z pracą socjalną przewyższa liczbę przyznanych świadczeń pieniężnych, wskazuje na potrzebę holistycznego podejścia do problemów, z jakimi borykają się rodziny. Warto również zaznaczyć, że skuteczna praca socjalna może prowadzić do trwałych zmian w sytuacji życiowej rodzin, co ma długofalowy wpływ na ich dobrostan społeczny i emocjonalny.

Wykres 7. Zestawienie pracy socjalnej i rodzin osób, którym przyznano świadczenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej

Kolejnym elementem systemu wspierania rodziny zagrożonej wykluczeniem jest system stypendialny dla uczniów. Pomoc materialna jest udzielana uczniom, w celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji, umożliwienia pokonywania barier dostępu do edukacji, wynikających z trudnej sytuacji materialnej ucznia, a także wspierania edukacji uczniów zdolnych. Świadczeniami pomocy materialnej o charakterze socjalnym są:

- stypendium szkolne;
- zasiłek szkolny.

Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie. Miesięczna wysokość dochodu na osobę w rodzinie ucznia, uprawniająca do ubiegania się o stypendium szkolne, nie może być większa niż kwota 600,00 zł. Stypendium przysługuje uczniom szkół publicznych i niepublicznych, wychowankom

ośrodków umożliwiających dzieciom i młodzieży realizację odpowiednio obowiązku szkolnego i nauki oraz słuchaczom niepublicznych kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych, nie dłużej jednak niż do ukończenia 24 roku życia. Stypendium szkolne jest przyznawane na okres nie krótszy niż 1 miesiąc i nie dłuższy niż 10 miesięcy w danym roku szkolnym, a w przypadku słuchaczy kolegiów nauczycielskich – na okres nie dłuższy niż 9 miesięcy.

Podstawą do ubiegania się o zasiłek szkolny jest przejściowo trudna sytuacja materialna z powodu wystąpienia zdarzenia losowego. O zasiłek szkolny można ubiegać się w terminie nie dłuższym niż dwa miesiące od wystąpienia zdarzenia, uzasadniającego przyznanie tego zasiłku.

Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym (lata 2019-2023)

Tabele 16. Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym (lata 2019-2023)

Rok	2019	2020	2021	2022	2023
Kwota stypendiów dla uczniów	32 910	18 232	15 873	18 397	13 788

Źródło : Ocena zasobów pomocy społecznej dla gminy Zielonki za lata 2019-2023

Tabele 17. Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym (lata 2019-2023)

Rok	2019	2020	2021	2022	2023
Kwota stypendiów dla uczniów	8 960	6 480	7 680	6 640	5 120

Źródło : Ocena zasobów pomocy społecznej dla gminy Zielonki za lata 2019-2023

2.3.2. Edukacja

Baza oświatowa gminy Zielonki na koniec roku 2023 to 4 szkoły publiczne, 3 przedszkola publiczne, 15 przedszkoli niepublicznych i 1 szkoła niepubliczna. Liczba uczniów w placówkach oświatowych, na koniec 2023 roku wynosiła 3 735 (wzrost w stosunku do roku 2022 o 68 uczniów), w tym:

- ❖ szkoły publiczne prowadzone przez gminę Zielonki – 2 346,
- ❖ szkoły niepubliczne – 187,
- ❖ przedszkola publiczne prowadzone przez gminę Zielonki – 401,
- ❖ oddziały przedszkolne w publicznych szkołach podstawowych – 96,
- ❖ przedszkola niepubliczne – 705⁶.

⁶ Raport o Stanie Gminy w 2023 r.

Zatrudnienie nauczycieli w publicznych szkołach podstawowych i publicznych przedszkolach według stopnia awansu zawodowego w roku szkolnym 2023/2024 stan na 31 grudnia 2023 roku przedstawia się następująco:

- ❖ nauczyciel początkujący – 44 osoby
- ❖ nauczyciel bez stopnia (do 31.08.2022 kontraktowy) – 59 osób,
- ❖ nauczyciel mianowany – 84 osoby,
- ❖ nauczyciel dyplomowany – 158 osób.

Łącznie kadra nauczycielska wynosiła 345 osób. W 2023 roku przeprowadzono egzaminy na stopień nauczyciela mianowanego dla 30 nauczycieli. Wszyscy egzaminowani uzyskali stopień nauczyciela mianowanego.

W Ewidencji szkół i placówek niepublicznych, prowadzonej przez organ wykonawczy Gminy, w 2023 roku wpisane zostały trzy placówki tj.:

- ❖ Przedszkole Niepubliczne „Lawendowy Zakątek” w Zielonkach;
- ❖ Niepubliczne Przedszkole „Dzieciaki i My” w Zielonkach;
- ❖ Niepubliczna Szkoła Podstawowa „Dobra Szkoła Montessori” w Węgrzcach (szkoła nie rozpoczęła działalności i na wniosek organu prowadzącego ww. szkołę w miesiącu wrześniu 2023 roku została wykreślona z ww. ewidencji).

Na dzień 31 grudnia 2023 r. liczba placówek niepublicznych wynosiła 16 (1 niepubliczna szkoła podstawowa i 15 niepublicznych przedszkoli). W Rejestrze Żłobków i klubów dziecięcych, prowadzonym przez organ wykonawczy Gminy, w 2023 roku nie wpisywano/wykreślano żłobków (brak wniosków). W Wykazie dziennych opiekunów, dokonano wykreślenia instytucji zatrudniającej dziennych opiekunów, pn. Opieka Dzienna nad Dziećmi Sp. z o.o. w Zielonkach. Na dzień 31 grudnia 2023 r. liczba żłobków niepublicznych wyniosła 3, a liczba opiekunów dziennych 3 osoby.

Budżet państwa wraz ze środkami pozyskanymi przez Gminę z innych źródeł zapewnił w 2023 roku finansowanie oświaty na terenie gminy w wysokości 57 % (w roku 2022 – 53%). Pozostała część wydatków oświatowych w wysokości 43 % została pokryta z budżetu gminy. W 2023 roku koszt kształcenia jednego ucznia w szkole wyniósł 15 892,27 zł (w roku 2022 – 14 642,14 zł), a koszt utrzymania jednego przedszkolaka wyniósł 15 077,14 zł (w roku 2022 – 13 353,89 zł).⁷

⁷ Raport o Stanie Gminy w roku 2023.

Tabela 18. Wydatki na oświatę.

Wydatki na oświatę	2011-2014	2015-2018	2019-2023
Bieżące utrzymanie placówek oświatowych w tym:	79 889 951 zł	113 229 014 zł	243 222 505 zł
wynagrodzenia w oświacie	53 822 315 zł	64 175 479 zł	123 556 771 zł
Dowóz uczniów do szkół	1 401 300 zł	2 073 394 zł	2 937 312 zł
Przedszkola niepubliczne	8 487 738 zł	19 495 002 zł	51 338 867 zł
Szkoła niepubliczna	98 212 zł	3 288 380 zł	8 984 403 zł
Inwestycje w budynki oświatowe	1 304 050 zł	21 527 526 zł	47 952 696 zł
Razem wydatki na oświatę	81 194 001 zł	134 756 540 zł	291 175 201 zł

Źródło: Podsumowanie VIII kadencji Samorządu gminy Zielonki.

W latach 2019–2023 budżet państwa wraz ze środkami pozyskanymi przez gminę z innych źródeł, zapewnił finansowanie oświaty na terenie gminy Zielonki jedynie w wysokości 50,49%. Pozostałą część wydatków oświatowych w wysokości 49,51% pokryto z budżetu Gminy.

Tabela 19. Roczny koszt kształcenia dziecka.

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Na każdego przedszkolaka	8 609 zł	10 809 zł	11 367 zł	13 281 zł	15 077 zł
Na każdego ucznia zerówki, szkoły podstawowej i gimnazjum	10 820 zł	13 082 zł	13 931 zł	13 346 zł	15 839 zł

Źródło: Podsumowanie VIII kadencji Samorządu gminy Zielonki.

Każdego roku wzrasta liczba dzieci i młodzieży uczęszczających na terenie gminy do szkół i przedszkoli. Liczba uczniów od 2019 do 2023 r. wzrosła z 3149 do 3758.

Tabele 20. Liczba uczniów w placówkach oświatowych mających siedzibę na terenie Gminy

Rok	Szkoły gminne	Szkoły niepubliczne	Przedszkola gminne	Przedszkole niepubliczne	Razem
2002	1 637	–	143	–	1 780
2006	1 659	–	144	–	1 803
2010	1 877	–	293	170	2 340

2014	2 148	53	375	264	2 840
2018	2 254	125	301	538	3 218
2020	2 242	164	304	639	3 349
2022	2 425	184	398	653	3 660
2023	2 441	186	401	730	3 758

Źródło: Podsumowanie VIII kadencji Samorządu gminy Zielonki.

Wydatki na trzy gminne przedszkola w 2023 r. wyniosły 7 622 477,63 zł. Dotacja z budżetu gminy do przedszkoli niepublicznych w 2023 r. wyniosła 9 670 564,52 zł. Budżet państwa w 2023 r. sfinansował przedszkola kwotą 1 305 168 zł. W 2024 r. zaplanowano dotację z budżetu Gminy dla niepublicznych przedszkoli w wysokości 12 287 393 zł dla 790 dzieci.

2.3.3. Opieka nad dziećmi i młodzieżą

W szkołach na terenie gminy Zielonki prowadzone są programy profilaktyczne, uczące postaw i umiejętności służących zdrowemu i trzeźwemu myśleniu. Programy profilaktyczne mają na celu opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz ograniczanie problemów związanych z piciem alkoholu poprzez wzmacnianie rodzinnych, indywidualnych i rówieśniczych czynników chroniących oraz wzmocnienie postaw pro-abstynenckich u nastolatków stojących przed progiem inicjacji alkoholowej. Programy profilaktyczne realizowane w szkołach podstawowych to min. „Program Domowych Detektywów Jaś i Małgosia na tropie”; Program profilaktyczny – rekomendowany „Debata”; Program profilaktyczny – rekomendowany „Unplugged”; Program profilaktyczny – rekomendowany „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”; Program profilaktyczny – rekomendowany „Poruszające Bajki o Emocjach”; Program profilaktyczny – rekomendowany „Archipelag skarbów”; Program profilaktyczny „Spinacz”; Program profilaktyczny „CUKIERKI”. Ponadto prowadzone są również szkolenia dla pedagogów min. Program profilaktyczny – rekomendowany „Szkolna interwencja profilaktyczna”. W szkołach podstawowych na terenie gminy Zielonki co miesiąc przeprowadzane są warsztaty profilaktyczne dot. zapobiegania zjawisku hejtu oraz przemocy i agresji, a także uzależnień behawioralnych. Na terenie Gminy przeprowadzany jest także szereg szkoleń min. szkolenie dla Rady Pedagogicznej pn. „Przemoc i cyberprzemoc rówieśnicza”, warsztaty psychologiczne- profilaktyka i samoregulacja stresu i emocji trudnych oraz warsztaty psychologiczne dot. przemocy rówieśniczej. Co roku organizowana jest także kolonia letnia

z programem profilaktycznym dla dzieci z Placówki Wsparcia Dziennego Miejsce Rodzinne w Zielonkach, dzieci z rodzin z problemem alkoholowym oraz z problemem używania innych substancji psychoaktywnych z terenu gminy Zielonki. W trakcie wypoczynku realizowany jest program wychowawczy ukierunkowany na profilaktykę uzależnień i promocję zdrowego stylu życia.

Na terenie gminy Zielonki realizowana systemowo profilaktyka pozwala zmniejszać zagrożenia, takie jak: alkoholizm, narkomania, agresja, przestępczość. Prowadzona długofalowo i systemowo przyczynia się do zmiany postaw u dzieci i młodzieży oraz poprawia bezpieczeństwo w szkole i relacje w rodzinie.

Gmina Zielonki, uznając rodzinę za wartość i troszcząc się o jej dobro, od wielu lat realizuje i wspiera inicjatywy, które sprzyjają dobremu funkcjonowaniu rodziny w zakresie edukacji, kultury, sportu, pomocy społecznej, zdrowia i wielu innych dziedzinach. W związku z tym, poprzez rozwój bardziej przyjaznego środowiska Gmina koncentruje swoje działania nie tylko na poprawie warunków życia dzieci, młodzieży i ich rodziców, ale także tworzy ramy dla propagowania życia rodzinnego i służących mu udogodnień.

2.3.4. Placówki Wsparcia Dziennego

Placówki wsparcia dziennego, często nazywane świetlicami środowiskowymi, funkcjonują jako miejsca opieki i wychowania dzieci wspierając przede wszystkim rodziny zmagające się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Pobyt dziecka w takiej placówce jest bezpłatny. Wykwalifikowani pracownicy – wychowawcy w placówce ściśle współpracują z nauczycielami, pedagogami szkół, pracownikami socjalnymi, asystentami rodziny, kuratorami czy pracownikami służby zdrowia.

W tabeli poniżej zostały przedstawione najczęściej występujące problemy w rodzinach zamieszkałych na terenie gminy Zielonki. Tabela została sporządzona na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w czerwcu 2024 roku wśród mieszkańców gminy Zielonki.

Tabela 21. Najczęściej występujące problemy w rodzinach w gminie Zielonki

Wyszczególnienie	2021 rok		2024 rok	
	Liczba osób, które wskazały problem	%	Liczba osób, które wskazały problem	%
Oslabienie więzi rodzinnych	23	46%	42	41,6%
Brak umiejętności komunikacji	31	62%	69	68,3%
Brak pozytywnych wzorców – dziedziczenie negatywnego stylu życia	18	36%	43	42,6%
Niezaradność życiowa	8	16%	32	31,7%
Brak poczucia stabilizacji w rodzinach	8	16%	21	20,8%
Kariera zawodowa rodziców, brak czasu dla dzieci	26	52%	61	60,4%
Brak umiejętności funkcjonowania w środowisku, izolacja, marginalizacja	5	10%	22	21,8%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	5	16%	32	31,7%
Bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego	1	2%	10	9,9%
Niewystarczające dochody, ubóstwo	11	22%	27	26,7%
Trudności mieszkaniowe	3	6%	21	28,8%
Uzależnienia (np. alkohol, narkotyki, komputer)	26	52%	50	49,5%
Przemoc domowa	13	26%	31	30,7%

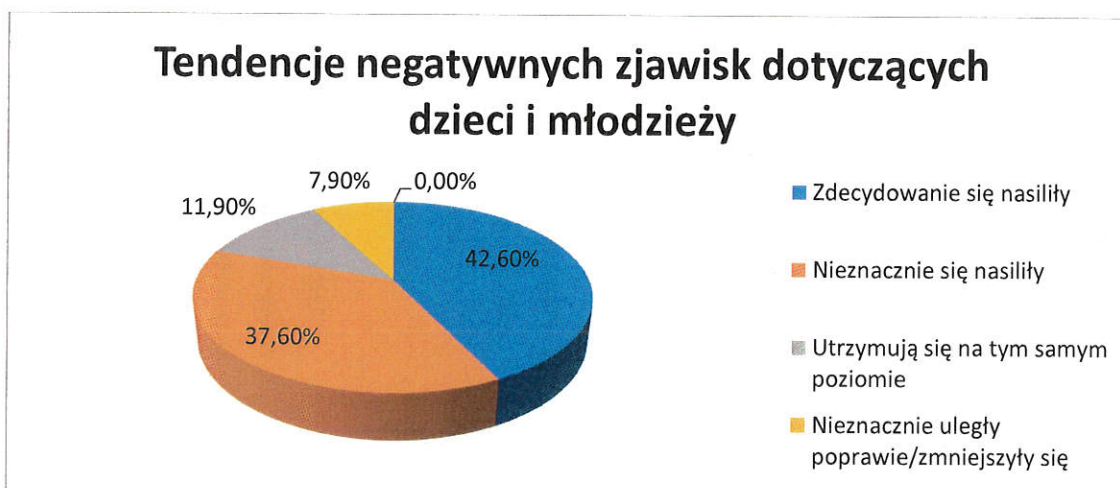
Bezrobocie, brak pracy	7	14%	13	12,9%
Konieczność wyjazdu za granicę w poszukiwaniu pracy	3	6%	12	11,9%
Niepełnosprawność lub długotrwała choroba	2	4%	22	21,8%
Wielodzietność	2	4%	12	11,9%
Rodzina niepełna	7	14%	26	25,7%
Inne	0	0%	4	4%

*Suma wartości przekracza 100%, gdyż badani mieli możliwość zaznaczenia więcej niż jednej odpowiedzi.

Źródło: dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym, opracowanie własne

Respondenci wskazali jako najważniejszy czynnik sprzyjający trudnościom rodzinnym brak umiejętności w komunikacji, poświęcenie się rodziców karierze zawodowej i uzależnienia. W przypadku pierwszych dwóch kategorii można zaobserwować wzrost procentowy odpowiedzi wskazywanych w roku 2021 i 2024. Wskazanie najważniejszych problemów życia rodzinnego mieszkańców gminy Zielonki jest pomocne w projektowaniu adekwatnej pomocy uczestników zajęć oferowanych w Placówkach Wsparcia Dziennego. Według oceny respondentów tendencje negatywnych zjawisk w zachowaniu dzieci i młodzieży nasiliły się w sposób znaczny. Rozkład procentowy odpowiedzi przedstawia poniższy rysunek.

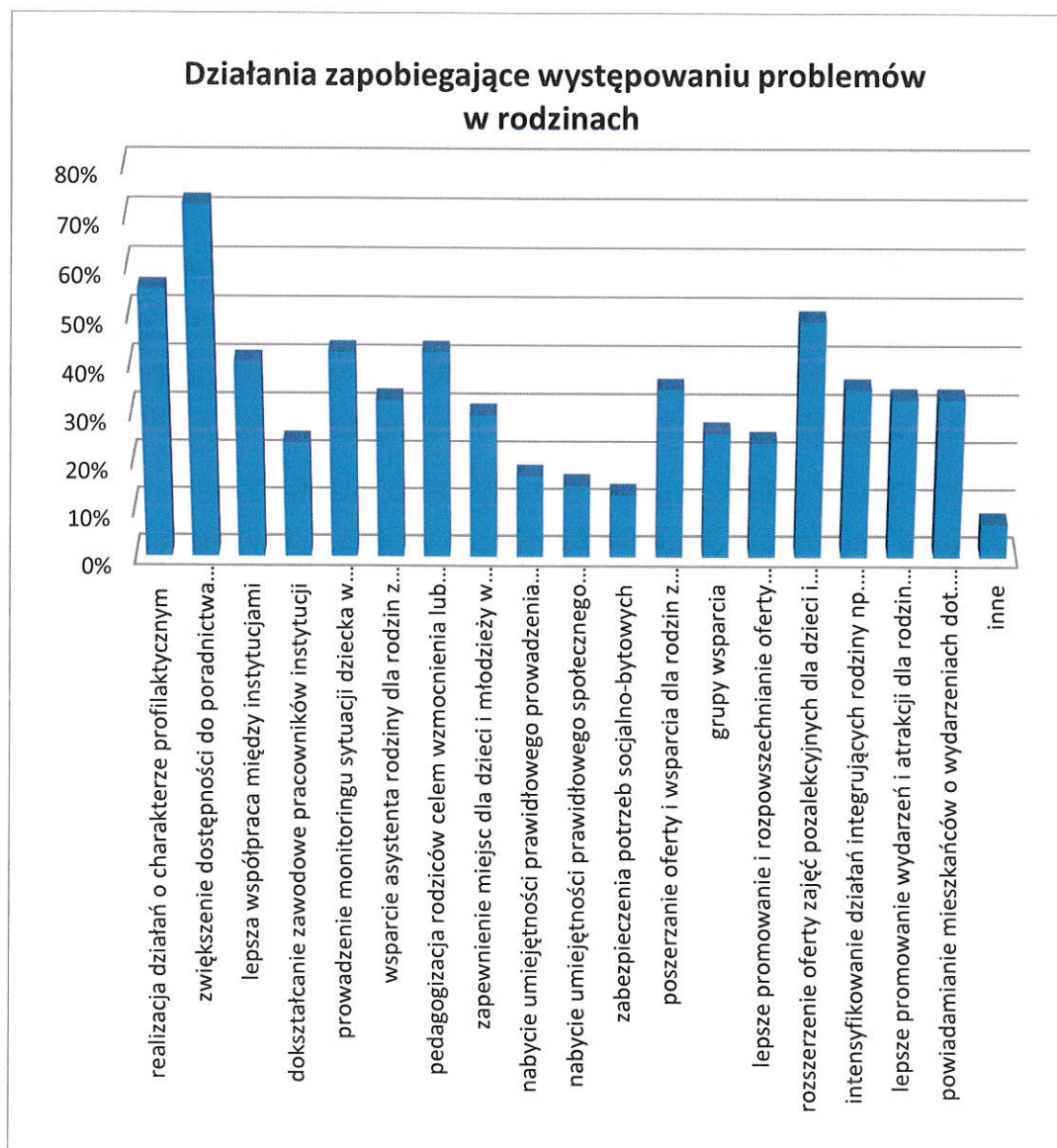
Wykres 8. Tendencje negatywnych zjawisk dotyczących dzieci i młodzieży

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych GOPS.

W badaniu przeprowadzonym w czerwcu 2024 roku respondenci zostali poproszeni o wskazanie sposobów, które według nich zapobiegają występowaniu problemów rodzinnych. Wśród najbardziej popularnych odpowiedzi znalazły się: zwiększenie dostępności do poradnictwa specjalistycznego, realizacja działań o charakterze profilaktycznym i rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. Wszystkie wymienione działania wpisują się w zakres działań PWD. Odpowiedzi respondentów wraz z rozkładem procentowym przedstawione są na rysunku poniżej.

Wykres 9. Działania zapobiegające występowaniu problemów w rodzinach

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych GOPS.

„Niewątpliwym atutem placówek wsparcia dziennego jest stworzenie bezpiecznego, przyjaznego dziecku miejsca, gdzie znajdzie ono akceptację, uwagę i wysłuchanie. Przykładowe wypowiedzi dzieci o tym, czego nauczyły się w świetlicy:

- Rozwiązywać swoje problemy w inny sposób. Ta świetlica pozwoliła mi spojrzeć na świat z innej strony, dała mi wszystko, dała mi inne życie.
- Dzielić się z innymi i cieszyć się ze wszystkiego.
- Czytanek, pisanie, wszystkiego.
- Akceptować ludzi, walczyć o swoje marzenia.
- Myśleć logicznie.
- Rozsądności.
- Żeby na spokojnie do wszystkiego podchodzić.
- Jak się zachowywać i że trzeba pomagać innym.
- Dobroci i dobrego zachowania.
- Pracy w grupie, być miłą dla kolegów i pracować w skupieniu.
- Postępowania zgodnie z zasadami, bycia bardziej otwartym, szacunku dla siebie i innych”⁸.

Placówka Wsparcia Dziennego może realizować swoje zadania jako placówka opiekuńcza, w formie:

- ❖ klubów, świetlic i ognisk wychowawczych oraz kół zainteresowań,
- ❖ wsparcia specjalistycznego,
- ❖ pracy podwórkowej.

Placówki opiekuńcze prowadząc swoje zajęcia zapewniają dzieciom, opiekę, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, a także zajęcia sportowe i rozwijające zainteresowania. Placówki typu specjalistycznego oferują dzieciom zajęcia socjoterapeutyczne, korekcyjne, logopedyczne, wsparcie psychologa, pedagoga w postaci terapii pedagogicznej, treningu umiejętności społecznych. Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie pracy podwórkowej realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne⁹.

Na terenie gminy Zielonki funkcjonuje 5 placówek wsparcia dziennego, które oferują swoim podopiecznym łącznie ponad 100 miejsc. Planowane jest zwiększenie ilości miejsc, tak, aby zapewnić

⁸ Raport NIK <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/funkcjonowanie-placowek-wsparcia-dziennego-dla-dzieci.html> dostęp 3.11.2024

⁹ Ustawa o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. Dz.U.2024.177. art. 24.ust 1.

wsparcie w szerszym zakresie. Najstarszą placówką PWD w gminie Zielonki jest Placówka „Miejsce rodzinne w Zielonkach”, prowadzona przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Tabela 22. Placówki Wsparcia Dziennego w Zielonkach

L.P.	Nazwa Placówki	Podmiot prowadzący	Forma prowadzonej placówki	Data utworzenia	Liczba miejsc
1.	Placówka Wsparcia Dziennego „Miejsce rodzinne w Zielonkach”	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonkach	Opiekuńcza, specjalistyczna, podwórkowa	28.06.2018	31
2.	Świetlica „Zielony Zielonki” w Zielonkach	Stowarzyszenie Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Krakowska	Podwórkowa	26.07.2019	15
3.	Świetlica Podwórkowa „Zielony Węgrzce” w Węgrzcach		Podwórkowa	26.07.2019	15
4.	Świetlica Podwórkowa „Zielony Korzkiew” w Korzkwi	Stowarzyszenie Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Krakowska	Podwórkowa	26.07.2019	15
5.	Placówka Wsparcia Dziennego „Aktywna Korzkiew” w Korzkwi	Fundacja Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji w Krakowie	Opiekuńcza, specjalistyczna, podwórkowa	6.11.2019	30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS.

Uczestnikami placówek wsparcia dziennego są dzieci i młodzież od 6-18 r.ż. zamieszkujące teren gminy Zielonki. Placówki dostosowują harmonogram pracy do potrzeb dzieci i ich rodzin. W czasie roku szkolnego pracują zazwyczaj od poniedziałku do piątku w godzinach popołudniowych, kończąc zajęcia około godziny 19.00. W czasie wakacji i ferii otwierają się już o godzinie 8.00. Placówki oferują w swoim harmonogramie zajęcia odbywające się cyklicznie takie jak:

- ❖ zajęcia plastyczne (organizowanie wystaw, wykonywanie ozdób, strojenie sali, tworzenie gazetek,

- ❖ praca z wychowankiem zdolnym,
- ❖ gry i zabawy rozwojowe, (gry planszowe edukacyjne rozwijające myślenie logiczne i kreatywność)
- ❖ rozwijanie zainteresowań sportowych i turystycznych (umiejętność zdrowej rywalizacji i znoszenia porażek – gry i zabawy zespołowe, spacer , wycieczki piesze)
- ❖ zajęcia artystyczne – kształcenie kompetencji artystycznych,
- ❖ kształcenie samorządności (dbałość o porządek, dyżury, wdrażanie do odpowiedzialności za wykonywane zadania).

Placówki wsparcia dziennego organizują również warsztaty, czy wyjścia do kina, teatru, muzeum, a także wycieczki, pikniki i festyny. Popularne jest również świętowanie ważnych uroczystości podopiecznych takich jak urodziny. W odpowiedzi na potrzeby i problemy współczesnych nastolatków i ich rodzin PWD „Miejsce rodzinne w Zielonkach” planuje oprócz zwiększenia ilości miejsc i poszerzenia czasu pracy dla podopiecznych, pozyskanie możliwości współpracy z dietetykiem oraz terapeutą, który mógłby wspierać nie tylko dzieci, ale także całe rodziny. Ważnym działaniem, jakiego podejmuje się PDW „Miejsce Rodzinne w Zielonkach” jest coroczne opracowanie wraz z wychowankami kalendarza opatrzonego rysunkami dzieci. Bezpłatny kalendarz w ilości 300 sztuk rozpowszechniany jest lokalnie.

2.3.5. Piecza zastępcza

Dzieci, ze względu na swoją niedojrzałość zarówno psychiczną jak i fizyczną wymagają w sposób szczególny opieki i troski. Działania kierowane na ochronę dzieci podejmowane są przede wszystkim przez rodziców, ale także przez organy władzy publicznej. Celem takich działań jest zabezpieczenie interesów dziecka. Najlepszym środowiskiem życia i wychowania dziecka jest rodzina. Rodzice obowiązani są:

- ❖ troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka,
- ❖ zapewnić mu odpowiednie warunki życia,
- ❖ umożliwić wszechstronny rozwój osobowości¹⁰.

¹⁰A. Kwaśniewska-Sadkowska Rodzinna piecza zastępcza. Poradnik praktyczny. Stowarzyszenie Interwencji Prawnej Warszawa 2015 s. 6.

Gdy władza rodzicielska sprawowana jest w sposób nieprawidłowy, po przeprowadzeniu diagnozy sytuacji rodziny rodzice i dzieci otrzymują adekwatne wsparcie. Celem wsparcia jest zawsze przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Bywa, że po zastosowaniu wszelkich form wsparcia takich jak: wprowadzenie do rodziny asystenta rodziny, oferowanie warsztatów rodzicielskich, wsparcia kuratora sądowego, pomocy psychologicznej i terapeutycznej, sytuacja rodziny nie ulega poprawie. Wówczas sąd może orzec o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej. Umieszczenie dziecka poza rodziną naturalną stanowi środek ostateczny i stosowany jest do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo do czasu umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej. Piecza zastępcza ma na celu przygotowanie dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia. Pomaga w pokonywaniu trudności oraz w nawiązywaniu i podtrzymywaniu relacji z rodziną rówieśnikami. Dodatkowo, wspiera w zdobywaniu umiejętności społecznych. Piecza zastępcza dąży także do zaspokojenia potrzeb emocjonalnych, bytowych zdrowotnych, edukacyjnych, oraz kulturalno-rekreacyjnych.

Pieczą zastępczą może być sprawowana w formie:

- ❖ rodzinnej,
- ❖ instytucjonalnej.

Przez rodzinną pieczę zastępczą rozumie się rodziny zastępcze (spokrewnione, niezawodowe, zawodowe) oraz rodzinne domy dziecka.

Instytucjonalna piecza zastępcza to: placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminy obowiązek partycypowania w kosztach związanych z umieszczeniem dziecka w szeroko rozumianej pieczy zastępczej. Koszty kształtują się na poziomie:

- 10% wydatków poniesionych na opiekę i wychowanie dziecka w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% wydatków poniesionych na opiekę i wychowanie dziecka w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% wydatków poniesionych na opiekę i wychowanie dziecka w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela 23. Liczba dzieci z terenu gminy Zielonki przebywających w pieczy zastępczej w latach 2018-2023.

Rok	Liczba dzieci w pieczy zastępczej, za które Gmina ponosiła odpłatność:
2018	7
2019	9
2020	11
2021	17
2022	15
2023	16

Źródło: dane GOPS, opracowanie własne.

2.4. Sytuacja Osób z niepełnosprawnością i osób ze szczególnymi potrzebami

Biorąc pod uwagę dane dotyczące osób z niepełnosprawnościami należy zaznaczyć w tym miejscu, że jak podaje GUS rozróżniamy niepełnosprawność prawną i biologiczną¹¹. Osoba z niepełnosprawnością prawną to osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony. Natomiast osoba z niepełnosprawnością biologiczną to osoba, która odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku, ale nie posiada prawnego orzeczenia niepełnosprawności.

Zgodnie z danymi podawanymi przez GUS¹² w grudniu 2022 r. w Polsce było 2,3 mln osób z niepełnosprawnością prawną, czyli pobierających świadczenia emerytalno-rentowe lub zgłoszonych do ubezpieczenia przez płatników składek w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (ZUS), które posiadały orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności (wydane przez zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności) albo orzeczenie o stopniu niezdolności do pracy (wydane przez ZUS).

¹¹ Źródło GUS – Pojęcia stosowane w statystyce publicznej – osoba niepełnosprawna prawnie oraz osoba niepełnosprawna biologicznie

¹² Źródło: dane GUS – Osoby niepełnosprawne w 2022 roku

Z danych prezentowanych przez GUS wynika także, że wśród osób z orzeczeniem o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy w zbiorach ZUS 51,1% stanowili mężczyźni.

Jeżeli chodzi o województwo małopolskie to zgodnie z danymi GUS 6,1% (210,3 tys. osób) ogólnej liczby mieszkańców województwa w 2022 roku stanowiły osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności¹³. Jak wynika z danych podawanych w cytowanym zestawieniu: „W badanej populacji osób z orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności przeważały kobiety (54,5%). Zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn największą grupę wiekową stanowiły osoby w wieku 65–74 lata (odpowiednio 27,5 tys. i 24,1 tys. osób), a najmniejszą w wieku 15–24 lata (3,8 tys. kobiet i 5,1 tys. mężczyzn). Największy odsetek osób z orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności był w grupie wiekowej 85 lat i więcej (26,5% kobiet i 24,7% mężczyzn).”¹⁴

W *Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Małopolskiego za rok 2023* możemy znaleźć informacje, że na terenie województwa małopolskiego w 2021 roku mieszkało ok. 473,1 tys. osób z niepełnosprawnościami, zarówno tych z niepełnosprawnościami prawnymi, jak i biologicznymi. Stanowi to ok. 13,8% ludności województwa. Istotny jest tu fakt, iż większość mieszkała w Krakowie (111 tys.) oraz powiatach: krakowskim (38,5 tys.), tarnowskim (28,7 tys.) i nowosądeckim (25,6 tys.)¹⁵. Jeśli chodzi o udział osób z niepełnosprawnością (zarówno prawną, jak i biologiczną) w populacji powiatu krakowskiego ogółem to w roku 2021 wynosił on 13%.¹⁶

Na przestrzeni kilku ostatnich lat nie ulegają zmianie przyczyny, z powodu których osoby, rodziny wymagały wsparcia ze strony Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonkach. Niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba w dalszym ciągu pozostają jednymi z głównych powodów pozostawania w trudnej sytuacji rodzin korzystających

¹³ Źródło: dane GUS – Osoby niepełnosprawne prawnie w województwie małopolskim w 2022 roku

¹⁴ Źródło: dane GUS – Osoby niepełnosprawne prawnie w województwie małopolskim w 2022 roku

¹⁵ Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Małopolskiego za rok 2023 (Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie)

¹⁶ Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Małopolskiego za rok 2023 (Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie)

z pomocy społecznej. Poniżej prezentujemy dane statystyczne GOPS dotyczące liczby rodzin i osób otrzymujących wsparcie z ww. powodów.

Tabela nr 24. Rodziny otrzymujące wsparcie z zakresu pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w latach 2018-2023

rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2018	119	211
2019	105	171
2020	96	147
2021	100	151
2022	99	157
2023	87	135

Źródło: Sprawozdania z udzielonych świadczeń pomocy społecznej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonkach za lata 2018-2023

Tabela nr 25. Rodziny otrzymujące wsparcie z zakresu pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2018-2023

rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2018	123	221
2019	118	209
2020	120	204
2021	141	230
2022	114	186
2023	103	163

Źródło: Sprawozdania z udzielonych świadczeń pomocy społecznej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonkach za lata 2018-2023

Z badań zaprezentowanych w *Ogólnopolskiej diagnozie w zakresie Deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie 16 województw Polski*¹⁷ wynika, że ponad 90% osób z niepełnosprawnościami jest zadowolonych ze świadczonych usług – zwłaszcza tych całodobowych. Z kolei, prawie 40% osób w placówkach stacjonarnych deklaruje, że mogłoby funkcjonować samodzielnie, ze wsparciem w postaci usług środowiskowych.

¹⁷ Ogólnopolska diagnoza w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie 16 województw Polski – Raport i rekomendacje, pod redakcją Mirosława Grewińskiego, Joanny Lizut i Pawła Rabieja; Uczelnia Korczaka, Warszawa 2024

Odbiorcy usług środowiskowych podczas ww. badań wskazali m.in. usługi, które według nich są najbardziej potrzebne, aby poprawić jakość życia i niezależność. Najczęściej wskazywane odpowiedzi to: wsparcie w załatwianiu spraw urzędowych (38% badanych), wsparcie psychologiczne w złym nastroju i samotności (31%), rehabilitacja medyczna, fizjoterapia (31%), udział w wydarzeniach kulturalnych, spotkaniach, zajęciach (30%), drobne naprawy w domu (28%), pomoc w czynnościach domowych – posiłki, pranie, sprzątanie (26%), transport w różne miejsca (24%), zapewnienie kontaktu z otoczeniem (23%)¹⁸.

Na terenie gminy Zielonki funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy w Woli Zachariaszowskiej, w skrócie ŚDS, który jest dziennym ośrodkiem wsparcia typu ABC, dla osób dorosłych z problemami psychicznymi. Jednostka istnieje od końca 1999 roku. Pierwotnie funkcjonował jako dział rehabilitacji społeczno-zawodowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonkach, a od dnia 1 stycznia 2005 powołany został jako samodzielna jednostka organizacyjna pomocy społecznej Gminy Zielonki /Uchwała nr XXI/49/04 Rady Gminy Zielonki z dnia 26 listopada 2004 roku. Uprawnienia do kierowania osobami do ŚDS posiada Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonkach.

Wydatki na funkcjonowanie ŚDS w 2023 roku wynosiły 976 361,96 zł, w tym: 783 139,20 zł – zadania zlecone, 32 405,76 zł – program „za życiem”, 160 817,00 - zadania własne (w tym dotacja z Gminy Michałowice przeznaczona na dowóz jej uczestników w wysokości 20 000 zł).

ŚDS w Woli Zachariaszowskiej jako dom mieszany, posiadający 29 dotowanych miejsc terapeutycznych, przeznaczony jest dla uczestników, u których występują następujące typy niepełnosprawności:

- ❖ typ A - dla osób przewlekłe psychicznie chorych;
- ❖ typ B - dla osób z niepełnosprawnością intelektualną;
- ❖ typ C - dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych;
- ❖ typ D - dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Typ mieszany sprawia dużą trudność terapeutyczną – każdy typ wymaga innych form pracy z każdą grupą. Ze względu na dysfunkcje i upośledzenia, charakter werbalny musi być uzupełniany bądź zastępowany: wizualizacjami, ćwiczeniami warsztatowymi, modelowaniem, oddziaływaniem przykładem osobistym. Stosowane jest podejście holistyczne nastawione na wszystkie sfery osobowości (fizyczną, umysłową, psychiczną/ emocjonalną/ duchową).

¹⁸ Ogólnopolska diagnoza w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie 16 województw Polski – Raport i rekomendacje, pod redakcją Mirosława Grewińskiego, Joanny Lizut i Pawła Rabieja; Uczelnia Korczaka, Warszawa 2024

Zgodnie z § 14 ministerialnego rozporządzenia¹⁹ usługi świadczone są w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobstugi i treningów umiejętności społecznych obejmują w szczególności:

1) Trening funkcjonowania w codziennym życiu, w tym:

- ❖ trening dbałości o wygląd zewnętrzny,
- ❖ trening nauki higieny,
- ❖ trening kulinarny,
- ❖ trening umiejętności praktycznych i gospodarskich,
- ❖ trening gospodarowania własnymi środkami finansowymi;
- ❖ zajęcia rewalidacyjne i reedukacyjne;
- ❖ zajęcia socjokorekcyjne;
- ❖ praca z rodziną uczestnika w oparciu o indywidualne plany wsparcia i aktywizacji.

2) Trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów, w tym:

- ❖ kształtowanie pozytywnych relacji uczestnika z osobami bliskimi, sąsiadami, z innymi osobami;
- ❖ krótkoterminową terapię systemową (rodzinną) SFA skoncentrowaną na rozwiązaniach;
- ❖ pracę społecznością (stałych spotkań społeczności uczestników i pracowników opartych na dynamice grupy) nastawioną na rozwój społeczny, kulturalny, intelektualny.

3) Trening umiejętności komunikacyjnych; trening umiejętności społecznych, rozumienia i wyrażania emocji własnych w sposób akceptowalny społecznie; trening umiejętności empatycznych, trening radzenia sobie ze złością, trening TAZA (abstynenckich zachowań asertywnych); relaksację grupową; relaks autogenny Schultza.

4) Trening umiejętności spędzania czasu wolnego, w tym:

- ❖ rozwijanie zainteresowań literaturą, audycjami radiowymi, telewizyjnymi, Internetem,
- ❖ udział w spotkaniach towarzyskich i kulturalnych;
- ❖ terapia przez sztukę (plastyka, fotografia, muzyka, taniec, drama);
- ❖ warsztaty terapii zajęciowej (stanowiska i pracownie: komputerowa, kulinarna, stolarska, plastyczna, krawiecka, kosmetyczna, fizjoterapii).

5) Poradnictwo psychologiczne, psychopedagogiczne, pedagogizację rodziców; Pomoc w załatwianiu spraw urzędowych; niezbędną opiekę.

¹⁹ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy (Dz. U. 2020 poz. 249).

6) Trening prozdrowotny; pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, w tym uzgadnianie i pilnowanie terminów wizyt u lekarza, pomoc w zakupie leków, pomoc w dotarciu do jednostek ochrony zdrowia; fizjoterapię, masaże, gimnastykę, muzykoterapię, aromaterapię.

7) Terapię ruchową, w tym:

- ❖ zajęcia sportowe, turystykę i rekreację (wycieczki tematyczne, historyczne, kulturalne, krajoznawcze);
- ❖ rehabilitację fizyczną, psychiczną, umysłową i społeczną w przyrodzie metodą przeżyciową Kurta Hana (zorientowaną na działanie - wspieranie rozwoju osobowości i uzdalnianie do tego, aby z odpowiedzialnością kształtowali swoje środowisko życiowe).

8) Wyżywienie dla uczestników (napoje, ciepły posiłek) przygotowywanie przez uczestników w formie kompleksowych treningów kulinarnych (planowanie, zakup produktów, przygotowywanie, gotowanie, podanie, spożycie).

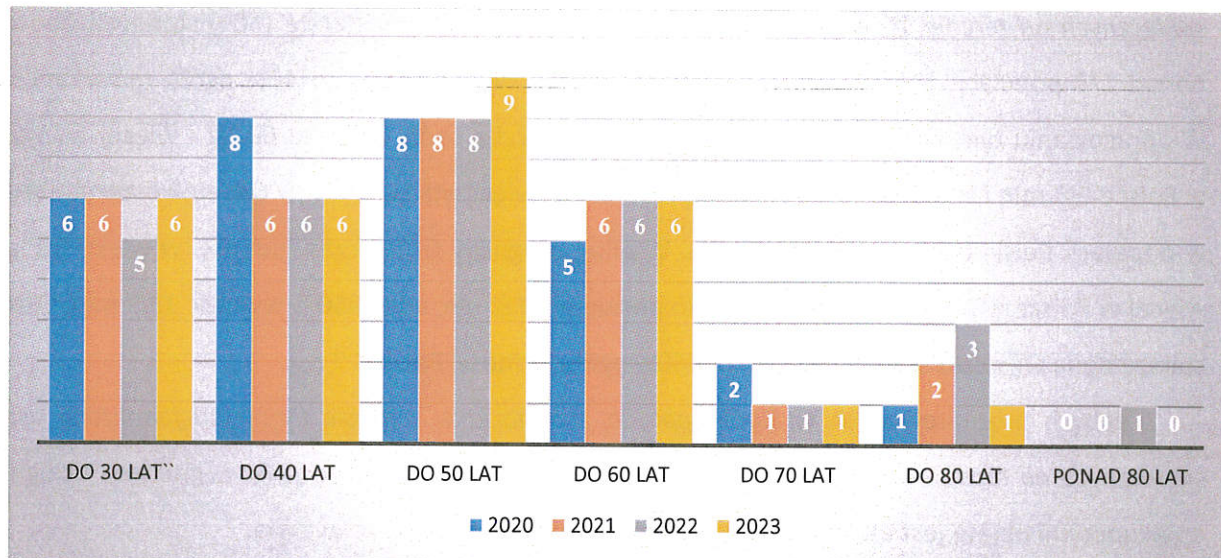
9) Inne formy aktywizacji zawodowej, społecznej, życiowej (kursy, treningi specjalistyczne, prace dorywcze i zawodowe pod nadzorem pracowników).

Tabela 26. Liczba uczestników ŚDS w podziale na płeć i typ niepełnosprawności w latach 2020-2023

		2020	2021	2022	2023
Liczba uczestników	ogółem	30	29	30	29
	kobieta	15	17	19	18
	mężczyzna	15	12	11	11
Niepełnosprawność	Typ A	14	14	11	11
	Typ B	14	11	13	14
	Typ C	2	4	6	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Środowiskowego Domu Samopomocy w Woli Zachariaszowskiej

Wykres 10. Struktura wiekowa uczestników ŚDS

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Środowiskowego Domu Samopomocy w Woli Zachariaszowskiej

2.5. Starość jako wyzwanie dla samorządu lokalnego

Starzenie się społeczeństwa to jeden z najważniejszych trendów demograficznych, który stawia przed samorządami lokalnymi szereg wyzwań i wymaga przemyślanych działań. Wraz z wydłużającym się przeciętnym trwaniem życia w Gminie przybywać będzie starszych mieszkańców. Będą oni potrzebowali specjalnej oferty w zakresie usług opiekuńczych i zdrowotnych, ale także kulturalnych czy rekreacyjnych.

Tabela 27. Struktura wiekowa mieszkańców gminy w podziale na płeć 2023 r.

Struktura wieku	Kobiety	Mężczyźni	Razem
wiek przedprodukcyjny	2948	3021	5969
wiek produkcyjny	7235	7406	14 641
wiek poprodukcyjny	2363	1389	3752

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Zielonki.

Tabela 28. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2021-2023

Lata	2021	2022	2023
wiek przedprodukcyjny	5772	6004	5969
wiek produkcyjny	14 149	14 048	14 641
wiek poprodukcyjny	3505	3718	3752

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Zielonki.

Z badań zaprezentowanych w *Ogólnopolskiej diagnozie w zakresie Deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie 16 województw Polski*²⁰ wynika, że Osoby starsze (60+) stanowią obecnie ponad 1/4 populacji w kraju. W perspektywie dwóch dekad będzie to 40% ogółu mieszkańców. W opracowaniu tym czytamy, że: „Na koniec 2022 r. liczba osób w wieku 60 lat i więcej wyniosła w Polsce 9,8 mln i w stosunku do roku poprzedniego zwiększyła się o 0,7%. Odsetek osób starszych w populacji Polski osiągnął poziom 25,9%. Według prognozy GUS, liczba ludności w wieku 60 lat i więcej w Polsce w 2030 r. ma wzrosnąć do poziomu 10,8 mln, a w 2050 r. wynieść 13,7 mln. Osoby starsze będą wówczas stanowiły już około 40% ogółu ludności Polski.”²¹

Z danych prezentowanych w *Ogólnopolskiej diagnozie w zakresie Deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie 16 województw Polski*²² czytamy także, że przeciętnie w gminach usługami opiekuńczymi objęte jest ok. 1,5% osób starszych, najczęściej po 80 roku życia.

²⁰ Ogólnopolska diagnoza w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie 16 województw Polski – Raport i rekomendacje, pod redakcją Mirosława Grewińskiego, Joanny Lizut i Pawła Rabieja; Uczelnia Korczaka, Warszawa 2024

²¹ Ogólnopolska diagnoza w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie 16 województw Polski – Raport i rekomendacje, pod redakcją Mirosława Grewińskiego, Joanny Lizut i Pawła Rabieja; Uczelnia Korczaka, Warszawa 2024

²² Ogólnopolska diagnoza w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie 16 województw Polski – Raport i rekomendacje, pod redakcją Mirosława Grewińskiego, Joanny Lizut i Pawła Rabieja; Uczelnia Korczaka, Warszawa 2024

Tabela 29. Liczba rodzin emerytów i rencistów objętych pomocą GOPS z uwzględnieniem liczby osób w rodzinie w latach 2019-2023

Lata	2019		2020		2021		2022		2023	
	liczba rodzin		liczba rodzin		liczba rodzin		liczba rodzin		liczba rodzin	
	ogółem	na wsi	ogółem	na wsi	ogółem	na wsi	ogółem	na wsi	ogółem	na wsi
Rodziny emerytów i rencistów	62	62	63	63	69	69	72	72	69	69
1 osoba	27	27	39	39	32	32	37	37	43	43
2 osoby	21	21	18	18	26	26	27	27	19	19
3 osoby	11	11	4	4	9	9	6	6	2	2
4 i więcej osób	3	3	2	2	2	2	2	2	5	5

Źródło: Sprawozdania z udzielonych świadczeń pomocy społecznej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonkach za lata 2019 - 2023

W ostatnich latach wzrosły wydatki Gminy na rzecz osób, które z powodu wieku, niepełnosprawności nie są w stanie funkcjonować w środowisku zamieszkania i potrzebują stałej całodobowej opieki w domach pomocy społecznych.

Na terenie Gminy działają dwa Domy Pomocy Społecznej o zasięgu powiatowym: w Batowicach i Owczarach. W 2023 roku Gmina poniosła odpłatność za pobyt 20 osób (mieszkańców Gminy) w DPS, w kwocie 944.407,00 zł. Średnia miesięczna wartość świadczenia na osobę wyniosła 3935,03 zł (wydatki ponoszone przez Gminę stanowią uzupełnienie odpłatności mieszkańców). Osoby te zostały umieszczone w DPS, głównie z uwagi na potrzebę opieki pielęgnacyjnej przez całą dobę, której nie mogły mieć zapewnionej w miejscu zamieszkania.

Tabela 30. Pobyt w Domu Pomocy Społecznej

Lata	2021	2022	2023
Wydatki ponoszone przez Gminę w związku z pobytem osób w DPS	591 148	691 894	944 407
Liczba rodzin	20	23	20
Liczba świadczeń	186	208	208

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Zielonkach.

Należy również podkreślić, że w gminie Zielonki prowadzone są działania aktywizujące osoby starsze. Stowarzyszenie Wspierania Rodziny i Społeczności Wiejskiej ZACHARIASZ oraz Centrum

Kultury, Promocji i Rekreacji w Zielonkach realizuje projekt pn. Centrum Aktywnego Seniora w Zielonkach, którego celem jest funkcjonowanie miejsca, w którym seniorzy mogą się realizować na wielu płaszczyznach życia społecznego i są aktywnymi członkami społeczności gminnej.

Zajęcia Centrum Aktywnego Seniora, to skumulowanie różnych form aktywności w jednym miejscu. W ramach przedsięwzięcia, wyróżnić można poniższe formy aktywności:

1. Centrum Wolontariatu 60+ - miejsce z bazą danych osób starszych zainteresowanych świadczeniem pomocy innym w wolnym czasie oraz stworzenie bazy danych osób potrzebujących pomocy w różnym zakresie.
2. Gminna Rada Seniorów - w skład której wchodzi przedstawiciele z każdego sołectwa gminy Zielonki, wydelegowani przez sołtysa danej miejscowości, spośród mieszkańców. Zadaniem Rady jest czynne branie udziału w życiu obywatelskim Gminy, pełnienie funkcji doradczej dla władz Gminy oraz reprezentowanie na zewnątrz interesów wszystkich seniorów z gminy Zielonki.
3. Klub 60+ - miejsce spotkań seniorów, którzy w ramach zajęć warsztatowych, tanecznych, gimnastycznych mają możliwość aktywizacji, udziału w wycieczkach, dostępu do komputerów i Internetu, dostępu do małej biblioteki, utworzonej z książek podarowanych przez seniorów.
4. Prowadzony jest profil facebookowy dla seniorów, gdzie umieszczane są bieżące informacje.

Tabela 31. Liczba uczestników klubu 60 + Zielonki i klubu Seniora Węgrzce

lata	2021	2022	2023
Liczba uczestników	46 osób	51 osób	55 osób

Źródło: CKPIR w Zielonkach

2.6. Bezrobocie i rynek pracy

Bezrobocie jest zjawiskiem społecznym, polegającym na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia z różnych powodów. Inaczej przez pojęcie bezrobotnego należy rozumieć osobę niezatrudnioną, nieprowadzącą działalności gospodarczej i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia (w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy). Jest to szeroka definicja. Natomiast wąską definicję stosują Urzędy Pracy (powiatowe lub wojewódzkie)²³.

²³ Więcej Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Według stanu na 31 grudnia 2023 r. liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Zielonki wynosiła 278, w tym 49,64% stanowiły kobiety, 50,36% mężczyźni. Udział długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby ludności wyniósł 0,51%²⁴.

Wg danych za rok 2021 w gminie Zielonki na 1000 mieszkańców pracowało 120 osób. 54,0% wszystkich pracujących ogółem stanowiły kobiety, a 46,0% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w gminie Zielonki wynosiło w 2023 roku 4,4% (4,4% wśród kobiet i 4,4% wśród mężczyzn).

W 2022 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Zielonki wynosiło 6 385,62 PLN, co odpowiada 95.20% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

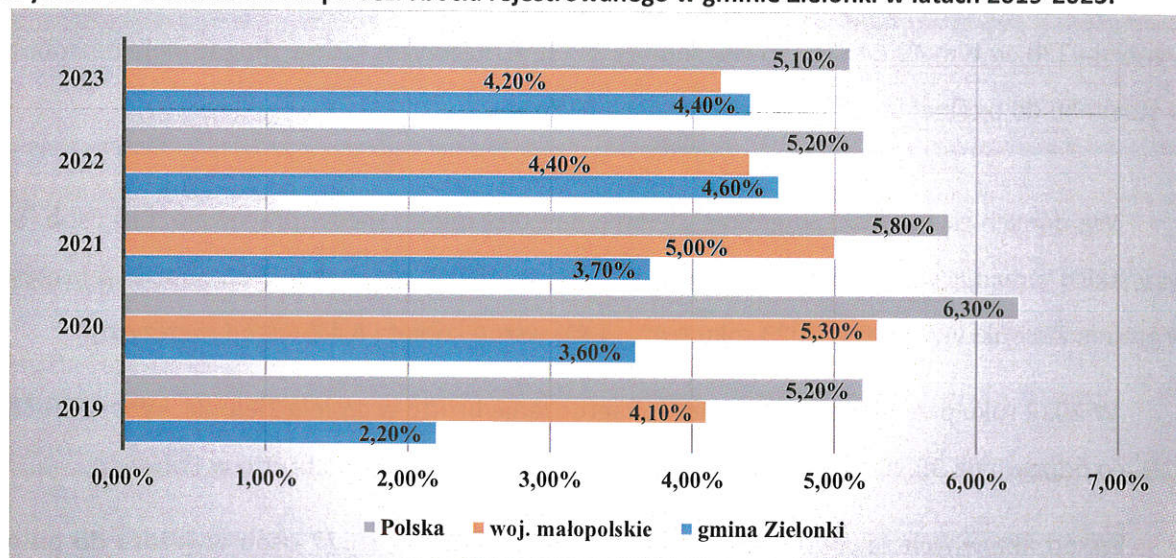
Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Zielonki 1 677 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 785 pracujących przyjeżdża do pracy spoza Gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -892.

14,3% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Zielonki pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 34,9% w przemyśle i budownictwie, a 29,1% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,8% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości)²⁵.

²⁴ Ocena zasobów pomocy społecznej

²⁵https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Zielonki#rynek-pracy-w-pigulce, dostęp 31.10.2024 r.

Wykres 11. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w gminie Zielonki w latach 2019-2023.

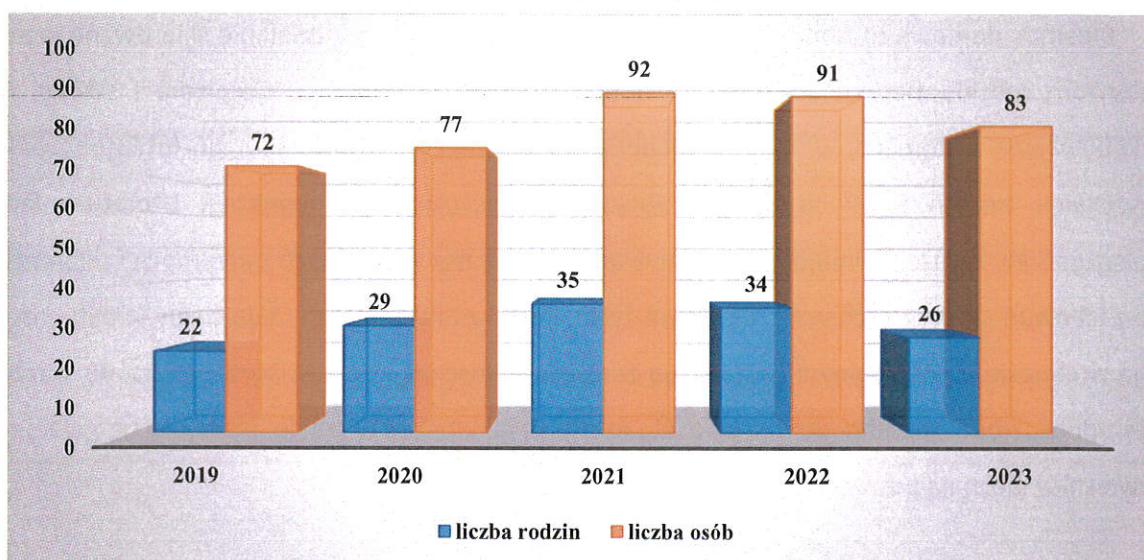
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Główny Urząd Statystyczny/Bank Danych Lokalnych

W roku 2019 stopa bezrobocia w gminie Zielonki wynosiła 2,2%, co wskazuje na stabilną sytuację na rynku pracy. Jednakże od roku 2020 zauważalny jest wzrost wskaźnika bezrobocia, co prawdopodobnie było skutkiem pandemii COVID-19. Wiele firm zmuszonych było do redukcji zatrudnienia lub zamknięcia, co zwiększyło liczbę osób poszukujących pracy. W kolejnych latach, mimo że stopa bezrobocia rosta, w 2021 i 2022 roku osiągnęła swoje maksymalne wartości, a w 2023 roku zaczęła nieznacznie maleć. Taki spadek może sugerować, że sytuacja na rynku pracy zaczyna się stabilizować, a firmy zaczynają powracać do zatrudniania pracowników. Warto jednak zaznaczyć, że proces odbudowy rynku pracy po pandemii może być długotrwały i wymagać wsparcia zarówno ze strony instytucji publicznych, jak i prywatnych.

Podsumowując, okres 2019-2023 w gminie Zielonki ilustruje dynamiczne zmiany w stopie bezrobocia, które w dużej mierze związane są z globalnymi wydarzeniami, takimi jak pandemia COVID-19.

Warto również zaznaczyć, że wraz ze spadkiem stopy bezrobocia maleje również liczba rodzin i osób otrzymujących pomoc społeczną z tytułu bezrobocia. W roku 2022 taką pomoc otrzymywało 34 rodzin (91 osób). Natomiast już w roku 2023, takie świadczenie przysługiwało 26 rodzinom (83 osobom).

Wykres 12. Rodziny i osoby otrzymujące pomoc społeczną z tytułu bezrobocia w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Zielonkach.

Zaznaczyć należy, że w gminie Zielonki bezrobocie nie stanowi dominującego problemu społecznego z kilku kluczowych powodów. Przede wszystkim, lokalny rynek pracy jest stabilny i zróżnicowany, co sprzyja zatrudnieniu mieszkańców w różnych sektorach gospodarki. Nie bez znaczenia pozostaje bliskość Krakowa, gdzie wiele lokalnych przedsiębiorstw, zarówno małych, jak i średnich, prosperuje dobrze, oferując różnorodne miejsca pracy. Dodatkowo Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego wspiera rozwój zawodowy mieszkańców poprzez organizację szkoleń, warsztatów i programów stażowych, co przyczynia się do podnoszenia kwalifikacji i zwiększenia konkurencyjności na rynku pracy.

Współpraca z instytucjami edukacyjnymi pozwala lepiej dostosować programy kształcenia do potrzeb pracodawców, co skutkuje mniejszą liczbą bezrobotnych młodych ludzi wchodzących na rynek pracy. Wnioskując, pomimo obecności pewnych problemów związanych z zatrudnieniem, bezrobocie w tej gminie nie jest uważane za kluczowy problem społeczny, a działania podejmowane na rzecz poprawy sytuacji na rynku pracy przynoszą pozytywne efekty.

W 2023 roku w ramach współpracy z Urzędem Pracy Powiatu Krakowskiego, GOPS zatrudnił 3 osoby w ramach prac społecznie użytecznych.

2.7. Uzależnienia i przemoc domowa

Przemoc domowa to zamierzone i wykorzystujące przewagę siły działanie skierowane przeciwko członkom rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Osoby przebywające w domach, w których dochodzi do przemocy doznają zaburzeń funkcjonowania we wszystkich sferach życia: fizycznej, emocjonalnej, psychicznej, społecznej. Literatura fachowa pokazuje silny związek pomiędzy wychowywaniem się dzieci w rodzinach z przemocą i skłonnościami do zachowań agresywnych w ich dorosłym życiu. Dzieci z takich rodzin czują ciągły strach i napięcie, żyją w chaosie emocjonalnym (odczuwają zarówno miłość jak i nienawiść do rodziców), odczuwają bezradność i brak zaufania do innych osób, często mają kłopoty w szkole, rozwijają się gorzej niż ich rówieśnicy, doznają poważnych urazów fizycznych.

Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej lub ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, chyba że przepisy ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej stanowią inaczej.

Ustawodawca określił również, czego oczekuje od samorządów, precyzując, że do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- 3) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych²⁶.

²⁶ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024, poz. 424).

Uzależnienie od alkoholu i narkotyków

Według Światowej Organizacji Zdrowia alkohol znajduje się na trzecim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia populacji. Większe ryzyko niesie za sobą palenie tytoniu i nadciśnienie tętnicze. Ponad 60 rodzajów chorób i urazów ma związek ze spożywaniem alkoholu. Alkohol działa szkodliwie na niemal wszystkie tkanki i narządy. Alkohol, a także jego główny metabolit, aldehyd octowy, są bezpośrednio toksyczne dla tkanek. Alkohol i jego metabolity wchodzą w bezpośrednie reakcje z fizjologicznymi substancjami w organizmie. Działanie pośrednie alkoholu polega na silnym wpływie na homeostazę ustroju poprzez działanie na układ wegetatywny, endokryny, odpornościowy, gospodarkę wodno-elektrolitową, wchłanianie niezbędnych składników odżywczych itp.²⁷

Komisja Europejska, w raporcie „Stan zdrowia w Unii Europejskiej”, uznaje alkoholizm za ważny determinant stanu zdrowia obywateli Wspólnoty. Wykazuje się silną korelację pomiędzy ilością wypadków drogowych, a spożywaniem alkoholu. Ilość alkoholików w populacji wpływa również na poziom zabójstw i samobójstw.²⁸

Uzależnienie od alkoholu to choroba chroniczna, postępująca i potencjalnie śmiertelna. Nie da się jej całkowicie wyleczyć, można jednak zahamować narastanie jej objawów i związanych z nią szkód zdrowotnych. W świetle nowoczesnej wiedzy uzależnienie od alkoholu jest chorobą wieloczynnikową, bio-psycho-społeczną – sprawia, że człowiek przestaje prawidłowo funkcjonować w sferze somatycznej, psychologicznej, społecznej i duchowej. Leczenie musi być dostosowane do takiego właśnie sposobu postrzegania tej choroby.²⁹

Szukanie coraz to nowszych sposobów, ułatwiających rozwiązywanie życiowych problemów oraz rozładowywania napięcia, doprowadziło do „rozpowszechniania się” uzależnień, głównie od alkoholizmu i narkomanii, coraz też częściej pojawiają się w społeczeństwie polskim, obok uzależnień od substancji psychoaktywnych, także uzależnienia od tzw. czynników behawioralnych m.in. są to uzależnienia od hazardu, Internetu, gier komputerowych.³⁰

²⁷ Dane: Substancje psychoaktywne a zdrowie - KCPU

²⁸ Raport: stan zdrowia w UE i w Polsce - Komisja Europejska

²⁹ <https://archiwum.mz.gov.pl/zdrowie-i-profilaktyka/uzaleznienia/alkohol/>

³⁰ <https://kcpu.gov.pl/szkody-zdrowotne-i-uzaleznienia>

Alkohol jest napojem konsumowanym powszechnie. Od 15 lat spożycie wynosi nie mniej niż 9 l 100% alkoholu w przeliczeniu na jednego mieszkańca. W 2022 roku w Polsce wypito 9,37 l i jest to wyraźnie mniej niż rok wcześniej.³¹

Tabela 32. Spożycie w litrach na jednego mieszkańca i w przeliczeniu na 100% alkoholu w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Wyroby spirytusowe (100% alkoholu)	3,7	3,7	3,8	3,5	3,4
Wino i miody pitne	6,2	6,5	6,7	6,3	6,8
Wino i miody pitne w przeliczeniu na 100% alkohol	0,74	0,77	0,80	0,76	0,72
Piwo	97,1	94,0	93,2	92,9	87,4
Piwo w przeliczeniu na 100% alkohol	5,34	5,17	5,13	5,11	4,81

Źródło: <https://kcpu.gov.pl/wp-content/uploads/2024/09/Spozycie-napojow-alkoholowych-na-jednego-mieszkanca2023.pdf>

Mając na celu ograniczenie skali zjawiska, zarówno problemu nadużywania alkoholu oraz minimalizację szkód spowodowanych nadużywaniem substancji psychoaktywnych, oraz pomoc i wsparcie dla osób uzależnionych i ich rodzin, realizowany jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Zielonki. Określa on lokalną strategię w zakresie profilaktyki oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych, wynikających z używania alkoholu i narkotyków.

Skuteczna realizacja programu opiera się na współpracy z poniżej wymienionymi instytucjami:

- ❖ Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Zielonkach;

³¹ <https://kcpu.gov.pl/wp-content/uploads/2024/03/Raport-2023-wersja-Internetowa.pdf>

- ❖ Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- ❖ Zespołem Interdyscyplinarnym;
- ❖ Samorządem Gminy;
- ❖ Kuratorami sądowymi;
- ❖ Policją;
- ❖ Organizacjami i stowarzyszeniami pozarządowymi.

2.7.1. Przeciwdziałanie alkoholizmowi w gminie Zielonki

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gmin. Realizacja tych zadań jest prowadzona w postaci Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonywane są poprzez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności:

- tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje do powstrzymania się od spożywania alkoholu;
- działalność wychowawczą i informacyjną;
- ograniczanie dostępności alkoholu;
- leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu;
- zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie;
- przeciwdziałanie przemocy domowej;
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez finansowanie centrów integracji społecznej.³²

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gmin. W szczególności zadania te obejmują:

1. zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;

³² <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20230002151>

2. udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą domową;
3. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
4. wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
5. podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 131 i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
6. wspieranie zatrudnienia socjalnego przez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej.³³

Z porównania skali występowania ryzykownych zachowań w Gminie, do średniej krajowej wynika, że realizowany w gminie Zielonki, kompleksowy program profilaktyczny dla uczniów, rodziców i wychowawców potwierdza swoją skuteczność w zmniejszaniu skali występowania wielu zachowań ryzykownych i wielu zagrożeń. Efekty przynoszą realizowane programy profilaktyczne z zakresu profilaktyki uniwersalnej, które znalazły się w bazie programów rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego, a także realizacji działań podnoszących kompetencje i wspierających rodziców dzieci z rodzin z problemem alkoholowym/problemem używania innych substancji psychoaktywnych.³⁴ Efekty przynosi także praca pedagogów i psychologów szkolnych oraz funkcjonowanie specjalistycznych i opiekuńczych placówek wsparcia dziennego na terenie gminy Zielonki, realizujących programy z obszaru wsparcia psychologicznego dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym oraz z problemem używania innych substancji psychoaktywnych, a także działalność Punktu Informacji i Wsparcia Rodziny, który zapewnia nieodpłatne specjalistyczne usługi psychologiczne, psychoterapeutyczne oraz prawne na rzecz osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji. Działania

³³ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20230002151>

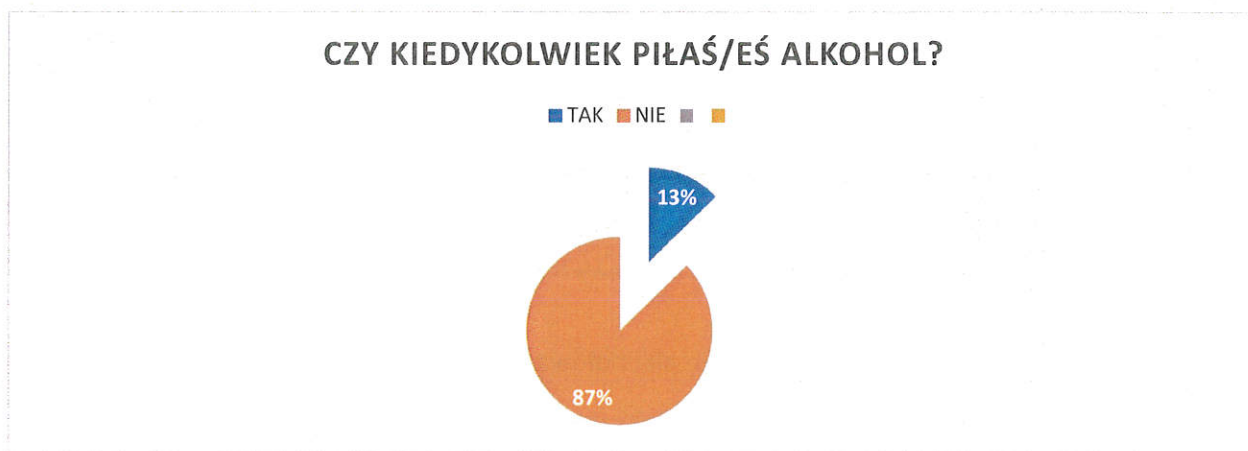
³⁴ www.programyrekomendowane.pl

Punktu są nakierowane na pracę z osobami i rodzinami borykającymi się z problemami, które nie są w stanie rozwiązać trudnej sytuacji życiowej, wykorzystując własne środki i możliwości. Celem działalności Punktu jest diagnozowanie problemów Klienta w zakresie uzależnień i przemocy domowej oraz planowanie pomocy i udzielanie wsparcia dla osób i rodzin korzystających z jego usług.

Z badań przeprowadzonych wśród uczniów klas piątych i szóstych z terenu gminy Zielonki wynika, iż 12,81% badanych, w tym: 8,57% ogółu badanych dziewcząt oraz 17,35% ogółu badanych chłopców odbyło już inicjację alkoholową. Pozostali ankietowani tj. 87,19% odpowiedzieli, że jeszcze nigdy nie pili alkoholu.³⁵

Wykres 13. Czy kiedykolwiek piłaś/eś alkohol?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych GOPS.

Badania przeprowadzone przez CBOS w 2021 roku ugruntowały tezę, iż napoje alkoholowe to najbardziej rozpowszechniona substancja psychoaktywna wśród nieletnich w Polsce od wielu lat.³⁶ Jak się okazuje, 75,1% młodzieży w wieku 12-17 lat ma już za sobą pierwsze doświadczenia z alkoholem.

Co więcej, do inicjacji alkoholowej wśród polskich nastolatków najczęściej dochodzi w wieku 13 lat, zaś miejscem, w którym po raz pierwszy dochodzi do inicjacji alkoholowej jest własny dom.

³⁵ Raport z badania problemy społeczne w środowisku szkolnym gmina Zielonki 2021, klasy V-VIII

³⁶ https://www.cbos.pl/PL/wydarzenia/91_prezentacja/mlodziez_2021_konferencja_2022_09_20_CBOS.pdf

Poniżej zaprezentowano dane statystyczne dotyczące spożywania napojów alkoholowych przez uczniów klas siódmych i ósmych z terenu gminy Zielonki. Gdy zapytano ankietowanych, czy kiedykolwiek zdarzyło im się spożywać napoje alkoholowe, 78,49% odpowiedziało, że taka sytuacja nie miała jeszcze miejsca. Pozostałe 21,51% badanych, w tym: 27,96% ogółu badanych dziewcząt i 15,06% ogółu badanych chłopców przyznało się do odbycia inicjacji alkoholowej.

Wykres 14. Czy kiedykolwiek piłeś/aś alkohol?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych GOPS.

Wśród osób mających już za sobą inicjację alkoholową, najwyższy odsetek stanowiły odpowiedzi wskazujące jako moment jej rozpoczęcia wiek 11 lat.

Tabela 33. W jakim wieku po raz pierwszy zdarzyło Ci się wypić napój alkoholowy?

W jakim wieku zdarzyło Ci się po raz pierwszy wypić napój alkoholowy	Uczniowie klas siódmych i ósmych szkoły podstawowej n= 186
Nie piłam/em	78,49% - 146 uczniów
11 lat	12,37% - 23 uczniów
12 lat	5,91% - 11 uczniów
13 lat	2,15% - 4 uczniów
14 lat	1,08% - 2 uczniów
15 lat	0,00% - 0 uczniów

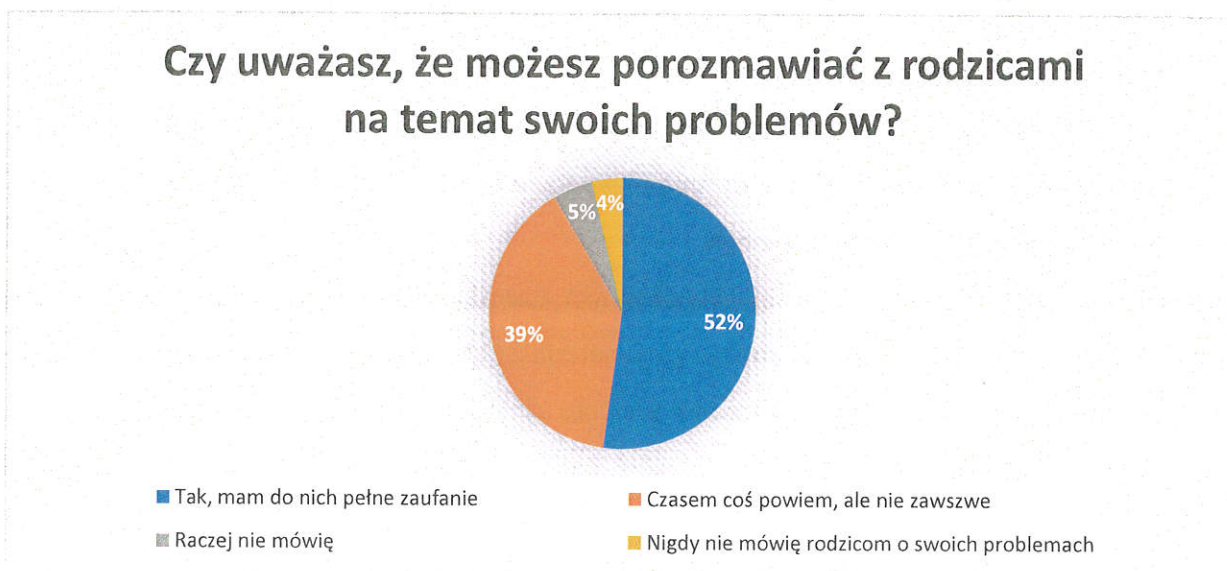
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych GOPS.

Z pozyskanych danych wynika, iż pierwszym kontaktem z alkoholem sprzyja okres wakacyjny oraz spotkania rodzinne, na których młodzież dostaje pozwolenie na spróbowanie alkoholu. Badani uczniowie wskazali że najczęściej sięgają po alkohol dla towarzystwa. Co więcej, 23,26% badanych uczniów zadeklarowało, iż do „pierwszego razu” zostały namówione przez inne osoby. Ponadto przyznali w większości, iż ich rodzice wiedzą o ich kontakcie z alkoholem. Taką odpowiedź wskazało łącznie 72,50% uczniów mających za sobą inicjację alkoholową.

Procent zażywania substancji psychoaktywnych wzrasta dość dynamicznie wraz z wiekiem badanych uczniów. Część badań dotycząca postaw uczniów wobec różnego rodzaju substancji psychoaktywnych pozwoliła na ocenę poziomu zagrożeń z nimi związanych. Analizując szczegółowe dane zauważamy, że wraz z wiekiem wzrasta możliwość dostępu do używek jakimi są papierosy, alkohol czy też narkotyki. Bardzo ważna jest tu również rola rodzica. Jak się okazało w obydwu grupach wiekowych rodzice cieszą się bardzo wysokim zaufaniem i uczniowie przyznają, że chętnie dzielą się z nimi swoimi problemami. Należy pamiętać, że młody człowiek, który ma zapewnione poczucie bezpieczeństwa i funkcjonuje w środowisku, w którym czuje się dobrze, jest mniej podatny na kontakt z używkami, chętniej rozmawia o swoich problemach. Istotne jest zatem budowanie pozytywnego klimatu społecznego, który daje młodemu człowiekowi możliwość rozwijania kompetencji społecznych takich jak asertywność, umiejętność podejmowania odpowiedzialnych decyzji czy poczucia własnej wartości.

Wykres 15. Czy uważasz, że możesz porozmawiać z rodzicami na temat swoich problemów?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych GOPS.

W badaniu przeprowadzonym w roku 2021, podobnie jak we wcześniejszych pomiarach, napoje alkoholowe okazały się najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej, po którą sięgano częściej niż po papierosy czy narkotyki. W ciągu miesiąca poprzedzającego badanie w 2021 roku 66% (74% w 2018 roku) uczniów przynajmniej raz piło piwo, 62% (tak samo jak w roku 2018) – wódkę i inne mocne alkohole, a 37% (43% w 2018 roku) – wino. W porównaniu z poprzednim pomiarem nastąpił spadek wskaźników dotyczących picia piwa oraz wina.³⁷

2.7.2. Przeciwdziałanie narkomanii w gminie Zielonki

Przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy, obejmujących:

- ❖ zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem;
- ❖ udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej;
- ❖ prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- ❖ wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii;
- ❖ pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Narkomania staje się coraz bardziej powszechnym zjawiskiem w Polsce. Aż co piąty nastolatek spróbował marihuany, co dziesiąty amfetaminy, natomiast co piętnasty próbował heroiny. Narkotyki są coraz bardziej wszechobecne. Przepisy prawne, obowiązujące w Rzeczypospolitej, nakładają szereg sankcji karnych na dealerów narkotyków, osoby, które je wytwarzają, przetwarzają, czerpią zyski ze sprzedaży, czy też sami są ich posiadaczami. Narkomania to obecnie jeden

³⁷ <https://kcpu.gov.pl/wp-content/uploads/2024/03/Raport-2023-wersja-Internetowa.pdf>

z najaktualniejszych problemów cywilizacyjnych, do których sięga coraz większa liczba młodych ludzi.³⁸ Jak pokazują badania ESPAD 2019 na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia eksperymentowania znajdują się marihuana i haszysz, na drugim leki uspokajające i nasenne bez przepisu, a na trzecim miejscu substancje wziewne.³⁹

Przeciwdziałanie narkomanii realizuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej i zdrowotnej, a w szczególności:

- ❖ działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną;
- ❖ leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych;
- ❖ ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych;
- ❖ nadzór nad substancjami, których używanie może prowadzić do narkomanii;
- ❖ zwalczanie niedozwolonego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii;
- ❖ nadzór nad uprawami roślin zawierających substancje, których używanie może prowadzić do narkomanii.

Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów klas siódmych i ósmych z terenu gminy Zielonki wynika, że 10 badanych zaznaczyło, iż miało kontakt z narkotykami, z czego 6 osób w kolejnych pytaniach wycofało się z odpowiedzi, co może budzić wątpliwości co do szczerości odpowiedzi uczniów.

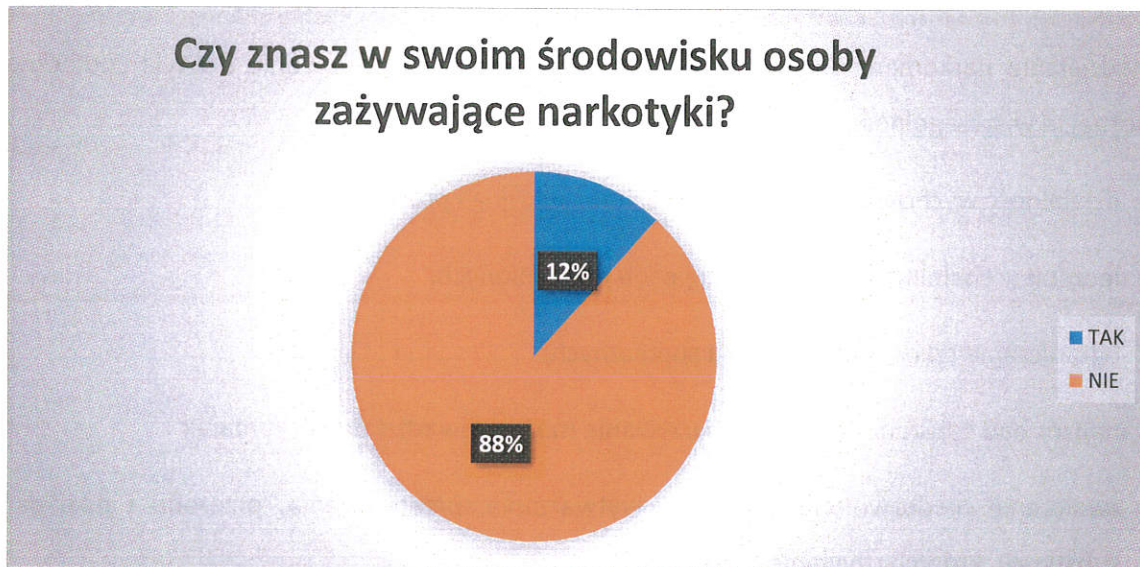
Idąc dalej, zapytano uczniów z jakiego powodu użyli narkotyków po raz pierwszy. Najczęściej pojawiającą się odpowiedzią były silne emocje, a kolejno ciekawość. Jeśli chodzi o miejsce w jakich zostały użyte po raz pierwszy narkotyki, pojawiły się odpowiedzi takie jak w szkole oraz na dyskotecę lub w pubie. Jeden uczeń i jedna uczennica wskazali, iż zdarzyło się im przebywać w szkole pod wpływem narkotyków.

³⁸ Instytut Zdrowia Publicznego, Wydział Lekarski i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach Praca zbiorowa Zdrowie i jego uwarunkowania. Problem narkomanii i narkotyków w Polsce. Rozmiar trendy i zjawiska, Lublin 2017

³⁹ J. Sierostawski. Używanie alkoholu i narkotyków Przez młodzież szkolną Raport z ogólnopolskich badań ankietowych Zrealizowanych w 2019 r. Warszawa 2020, str.43

Gdy zapytano respondentów czy znają w swoim otoczeniu osoby zażywające narkotyki, 11,29% udzieliło odpowiedzi twierdzącej. Pozostałe 85,38% zaprzeczyło posiadaniu takich znajomości.

Wykres 16. Czy znasz w swoim środowisku osoby zażywające narkotyki?

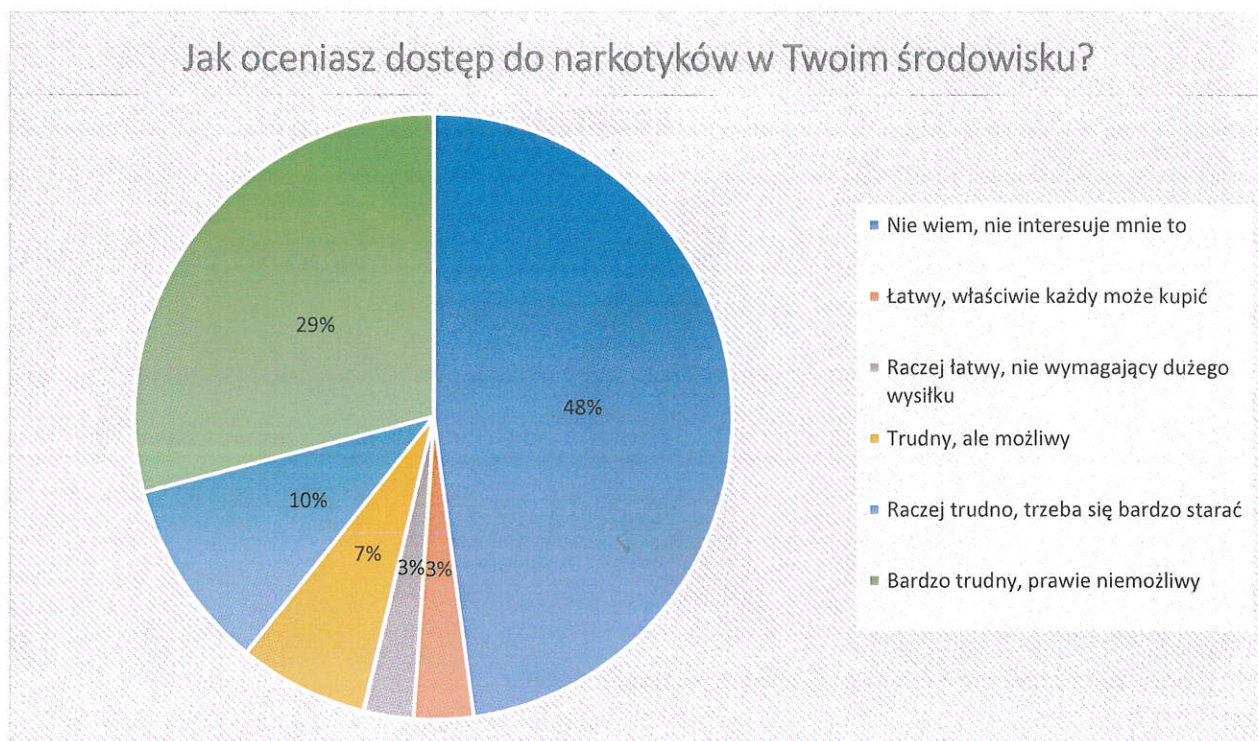

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych GOPS.

W kwestionariuszu ankiety nie zabrakło również pytania o dostęp do narkotyków. Zakup narkotyków jako zadanie bardzo trudne, prawie niemożliwe potwierdziło 29,03% badanych, a 10,22% skłaniało się ku stwierdzeniu, że ich zakup jest raczej trudny. Następnie 6,99% uznało, że zakup narkotyków jest trudny, ale możliwy. Idąc dalej, 3,23% przyznało, iż jest to zadanie łatwe i właściwie każdy może kupić narkotyki, a 2,69% stwierdziło, że jest to zadanie raczej łatwe, nie wymagające dużego wysiłku. Pozostałe 47,85% ankietowanych nie wiedziało jak odpowiedzieć na to pytanie, gdyż się tym nie interesuje.⁴⁰

⁴⁰ Raport z badania problemy społeczne w środowisku szkolnym gmina Zielonki 2021, klasy V-VIII

Wykres 17. Jak oceniasz dostęp do narkotyków w Twoim środowisku?

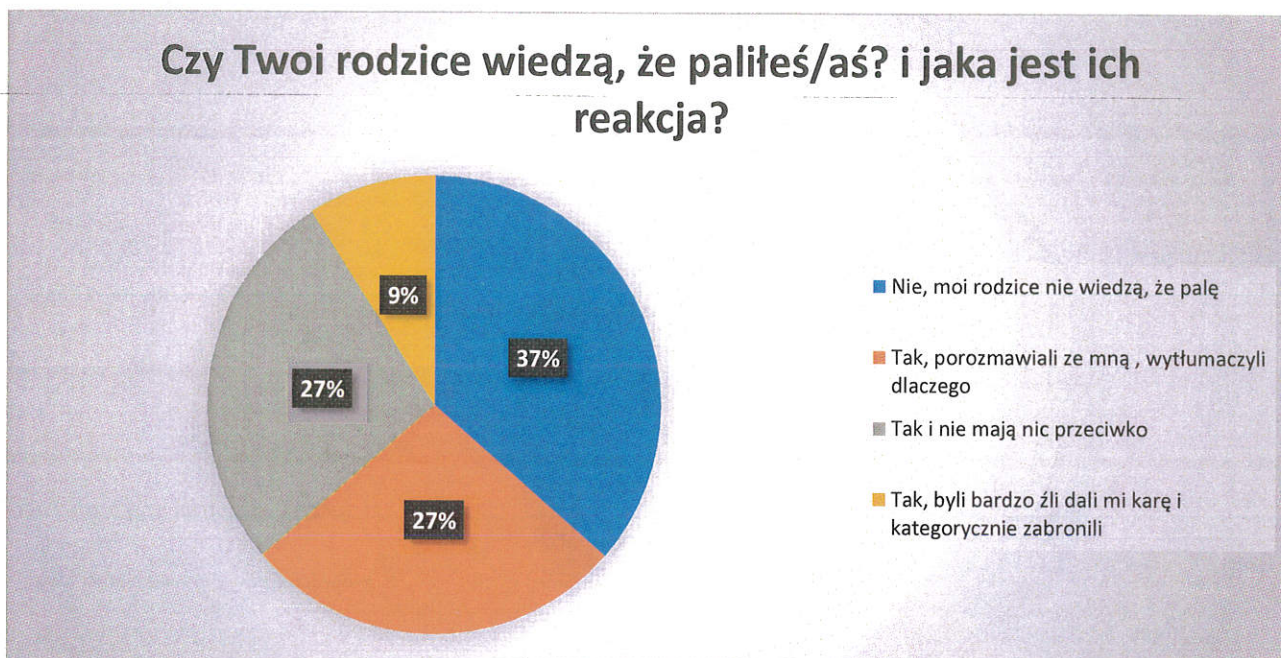

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych GOPS.

Część badań dotycząca postaw uczniów z terenu gminy Zielonki wobec różnego rodzaju substancji psychoaktywnych pozwoliła na ocenę poziomu zagrożeń z nimi związanych.

W trakcie badania zapytano uczniów klas siódmych i ósmych z terenu gminy Zielonki, czy kiedykolwiek zdarzyło się im zapalić papierosa. Do odbycia inicjacji nikotynowej przyznało się 13,97% badanych uczniów, z czego 8,06%; w tym 7,53% ogółu badanych dziewcząt i 8,60% ogółu badanych chłopców zapaliło e-papierosa, a 5,91%; w tym 7,53% ogółu badanych dziewcząt oraz 4,30% ogółu badanych chłopców paliło tradycyjne papierosy. Pozostałe 86,02% stanowili uczniowie niepalący. Należy zwrócić uwagę, że 53,33% osób palących e-papierosy stwierdziło, że są one mniej szkodliwe od zwykłych papierosów. Prawie wszyscy zaprzeczyli by ich rodzice pozwalali im palić e-papierosy (86,67%). Dwóch uczniów przyznało, iż rodzice pozwalają im palić e-papierosy. Z przeprowadzonych badań wynika również, iż pierwszym kontaktem z wyrobami nikotynowymi najczęściej sprzyjają wakacje. Ponadto 45,45% uczniów mających już za sobą inicjację nikotynową zapaliło po namowie innej osoby. 63,63% palących uczniów potwierdziło, iż ich rodzice wiedzą o ich kontakcie z papierosami. Szczegółowe dane przedstawia poniższy wykres.

Wykres 18. Czy Twoi rodzice wiedzą, że palisz/aś? I jaka jest ich reakcja?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych GOPS.

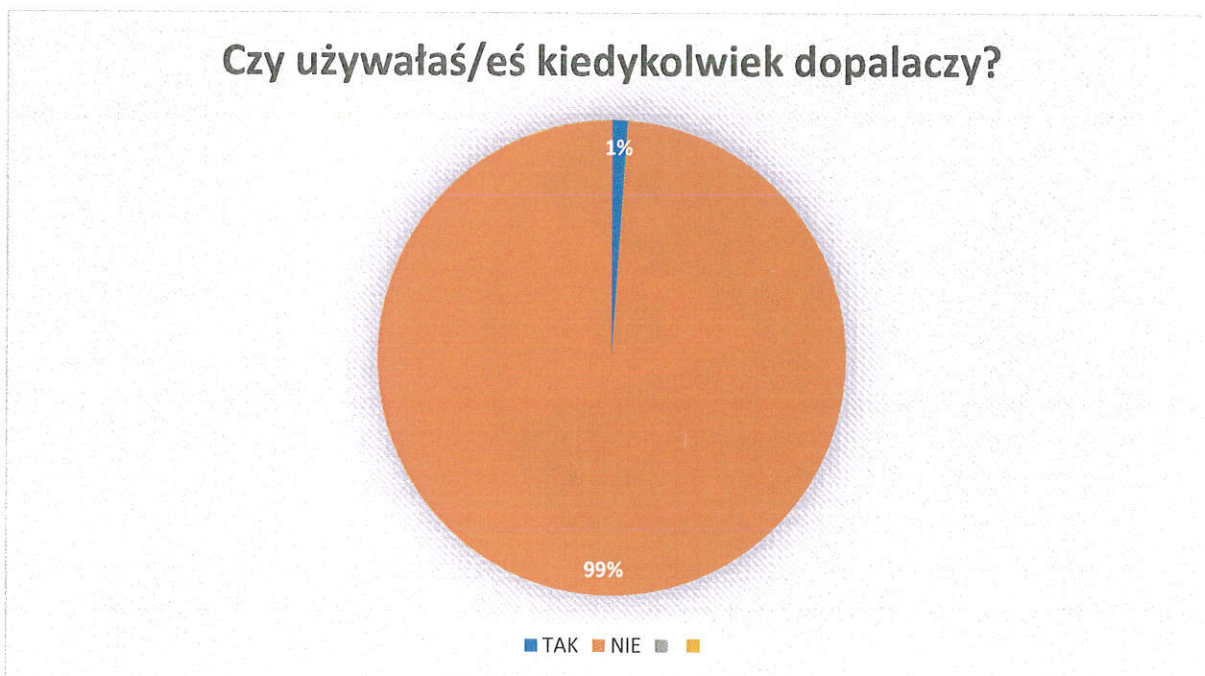
Na terenie gminy Zielonki nie istnieje punkt sprzedaży dopalaczy, jednak substancje te można kupić przez Internet, co stanowi poważne zagrożenie dla młodzieży. W Polsce od dekady mamy do czynienia z intensyfikacją zjawiska dopalaczy będącego przedmiotem szczególnej uwagi władz państwowych i całego społeczeństwa. W latach 2009-2010 na terenie naszego kraju było ponad tysiąc sklepów sprzedających tego typu substancje,⁴¹ bowiem dopalacze jako wyroby typowo kolekcjonerskie zyskały status legalności. Niemniej jednak, problem pojawił się w momencie ich zażywania przez młodych ludzi. „Problem dopalaczy rozwijał się na styku świata substancji legalnych i nielegalnych. „Dopalacze” oferowane były w większości krajów europejskich, a także w Internecie. Nasza wiedza na temat „dopalaczy” jest nadal niepełna, zarówno na wymiarze farmakologicznym, jak społeczno-kulturowym, co wiązać można z dużą dynamiką tworzenia nowych substancji.(...) „Z używaniem „dopalaczy” wiąże się wiele zagrożeń. Są to względnie nowe, jeszcze słabo przebadane substancje przyjmowane wedle nowych nie do końca rozpoznanych wzorów. W efekcie brak doświadczeń z tymi substancjami u użytkowników

⁴¹ Gajos-Kaniewska. D, NIK: Polska przegrywa walkę z dopalaczami, 2017, <https://www.rp.pl/Zdrowie/306039953-NIK-Polska-przegrywa-walke-z-dopalaczami.html>

zwiększa ryzyko powikłań.”⁴²

Poniżej zaprezentowano wyniki na temat wiedzy oraz dostępności dopalaczy w uznaniu uczniów z terenu gminy Zielonki. Badając zjawisko używania dopalaczy uczniowie zostali poproszeni o odpowiedź, czy kiedykolwiek mieli z nimi styczność. 1,08% badanych potwierdziło kontakt z dopalaczami.

Wykres 19. Czy używałeś/aś kiedykolwiek dopalaczy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych GOPS.

Uczniowie, którzy zadeklarowali kontakt z dopalaczami, zapytani o okoliczności, odpowiadali najczęściej, że miało to miejsce w szkole i na wakacjach. Jedna osoba nie podała okoliczności w jakich do tego doszło. Uczniowie zapytani o powód użycia dopalaczy, nie podali konkretnej odpowiedzi na to pytanie.

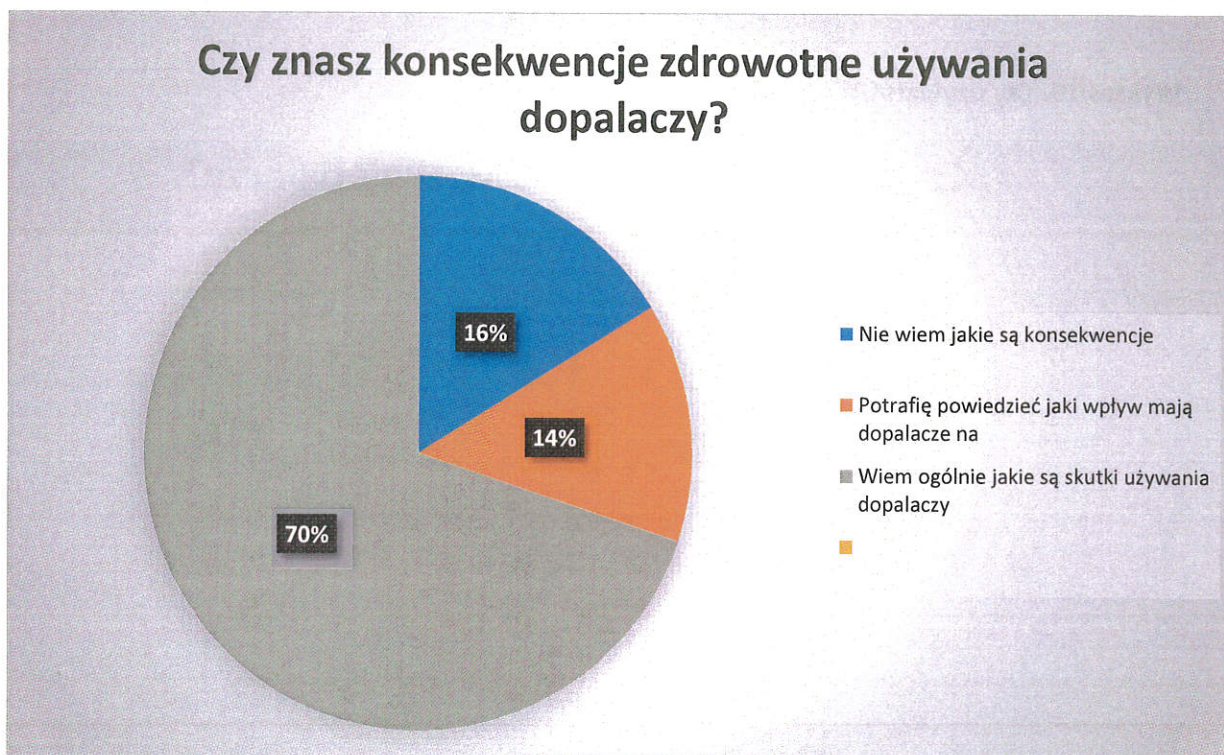
Następnie gdy zapytano ankietowanych, czy znają w swoim środowisku osoby zażywające dopalacze pojawiło się 12,37% odpowiedzi potwierdzających takie znajomości. Pozostałe 87,63% respondentów przyznało, że nie zna takich osób.

Gdy zapytano o konsekwencje zdrowotne stosowania dopalaczy, 69,89% uczniów zadeklarowało,

⁴² J. Sierosławski. Używanie alkoholu i narkotyków Przez młodzież szkolną Raport z ogólnopolskich badań ankietowych Zrealizowanych w 2019 r. Warszawa 2020,s.61

że posiada ogólną wiedzę na temat skutków ich zażywania, 13,98% stwierdziło, że potrafi powiedzieć jaki wpływ mają dopalacze na poszczególne funkcje organizmu i narządy. Pozostałe 16,13% stanowili uczniowie, którzy przyznali się do braku wiedzy w tym zakresie.

Wykres 20. Czy znasz konsekwencje zdrowotne używania dopalaczy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych GOPS.

Według badań ESPAD z 2019 roku, odsetek uczniów, którzy deklarowali używanie narkotyków kiedykolwiek w życiu, wyniósł 21%. Oznacza to niewielki spadek w porównaniu z poprzednim badaniem ESPAD z 2015 roku, gdzie tenże odsetek wyniósł 25%. W skali całego kraju powszechność używania narkotyków w tej grupie demograficznej przewyższa wartość odnotowaną w populacji generalnej (16,1% w 2018 roku) i jest bardziej zbliżona do wartości deklarowanej przez młodych dorosłych (23,3% w 2018 roku).

W oparciu o badania można stwierdzić, że ze wszystkich narkotyków najbardziej rozpowszechnione jest używanie marihuany i haszyszu. Według ostatniego badania przeprowadzonego przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii (obecnie KCPU) i Kantar Polska z 2018 roku, w populacji generalnej marihuana była najczęściej używanym narkotykiem z

79

odsetkiem 12,1%. Do jej zażywania kiedykolwiek w życiu przyznało się 19,1% badanych w wieku 15-34 lata, natomiast w całej badanej populacji (15-64 lata) wyższy odsetek odnotowano wśród mężczyzn – 16,4% niż wśród kobiet – 7,7%. Najwyższą skalę użycia marihuany lub haszyszu zaobserwowano wśród młodzieży w wieku szkolnym. Według badań CBOS z 2021 roku, do zażywania marihuany lub haszyszu kiedykolwiek w życiu przyznało się 36,2% uczniów ostatnich klas szkół ponadpodstawowych. Wskazuje to na utrzymujący się trend spadkowy od czasu rekordowego wyniku w 2016 roku, gdy do eksperymentowania z marihuaną przyznało się 42% badanych.

Liczba zgonów z powodu narkotyków jest o wiele mniejsza niż w przypadku alkoholu. Warto zwrócić uwagę, że nie odnotowujemy dużej liczby zgonów spowodowanych bezpośrednio przedawkowaniem narkotyków. Według ostatnich danych Głównego Urzędu Statystycznego z 2021 roku w Polsce zarejestrowano 289 zgonów, których przyczyną były narkotyki, jest to o 60 przypadków więcej niż w poprzednim roku.⁴³

2.7.3. Młodzież a problem zjawiska cyberprzemocy

W ogólnym rozumieniu pojęcie „cyberprzemoc” utożsamiane jest z aktami agresji i przemocy stosowanymi za pomocą technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Tego rodzaju zachowania łączy się przede wszystkim z przemocą rówieśniczą, typową dla dzieci i młodzieży.⁴⁴ Badania przeprowadzone wśród uczniów klas siódmych i ósmych z terenu gminy Zielonki wskazują na to, że jest to znany problem również w środowisku badanych.

Jak wynika z pozyskanych danych, zdecydowana większość ankietowanych tj. 82,26%; w tym 83,87% dziewcząt i 80,65% chłopców wie czym jest cyberprzemoc.

Zapytano również uczniów, czym jest dla nich hejt. I tak, 70,97% uważa, że jest to mowa nienawiści, której konsekwencje mogą być bardzo negatywne. 62,37% przyznało, że hejt to agresywne, nieprzyjemne, pełne pogardy i nienawiści słowa. Kolejno 52,15% uważa, że jest to chęć obrażania innych, a 36,02% uczniów przyznało, że jest to zazdrość w stosunku do innych osób. Jednak 12,90% uważa, że to nic takiego, gdyż rówieśnicy często mówią sobie przykre rzeczy

⁴³ <https://kcpu.gov.pl/wp-content/uploads/2024/03/Raport-2023-wersja-Internetowa.pdf>

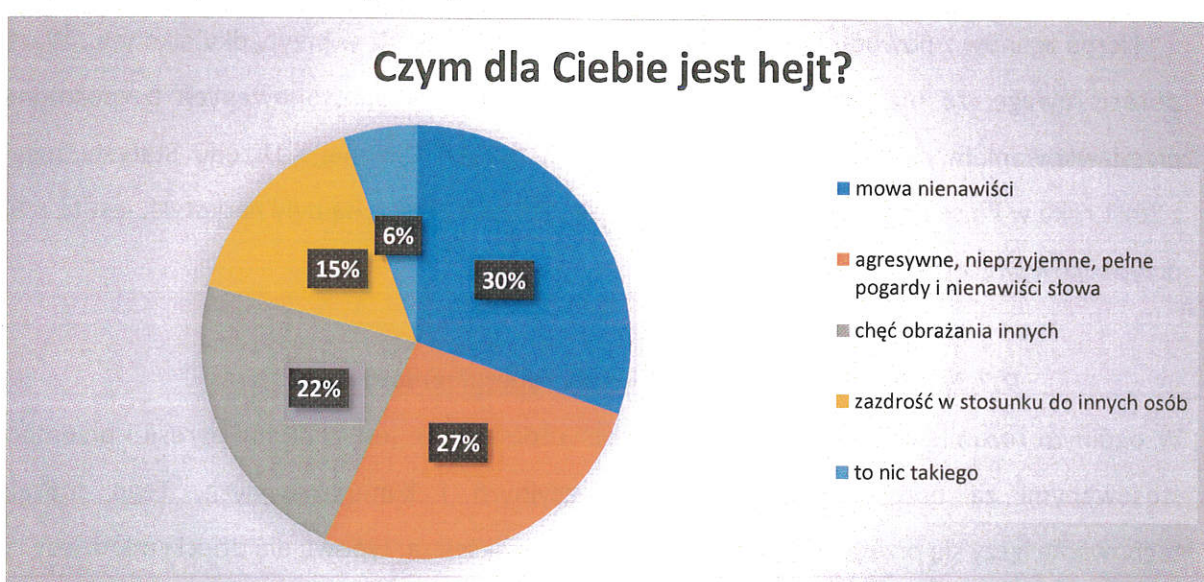
⁴⁴ Zellma. A., Współpraca Policji z rodziną w przeciwdziałaniu cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży – możliwość czy utopia?, <http://www.studiawarminskie.uwm.edu.pl/assets/Artykuly/3-3Zellma2.pdf>

i nie warto sobie tym zawracać głowy. Wśród 3,76% badanych pojawiły się odpowiedzi, że hejt to próba podniesienia swojej samooceny oraz przemoc internetowa. Pozostałe 8,06% uczniów nie miało zdania w tym temacie.

Osobiste doświadczenie hejtu potwierdziło 18,28%, a 43,55% przyznało, że spotkało się z tą formą przemocy, jednak nie doświadczyło jej osobiście, a 12,90% respondentów stwierdziło, iż to zjawisko nie występuje w ich środowisku szkolnym. Pozostałe 25,27% nie wiedziało jak ustosunkować się do tak zadanego pytania.

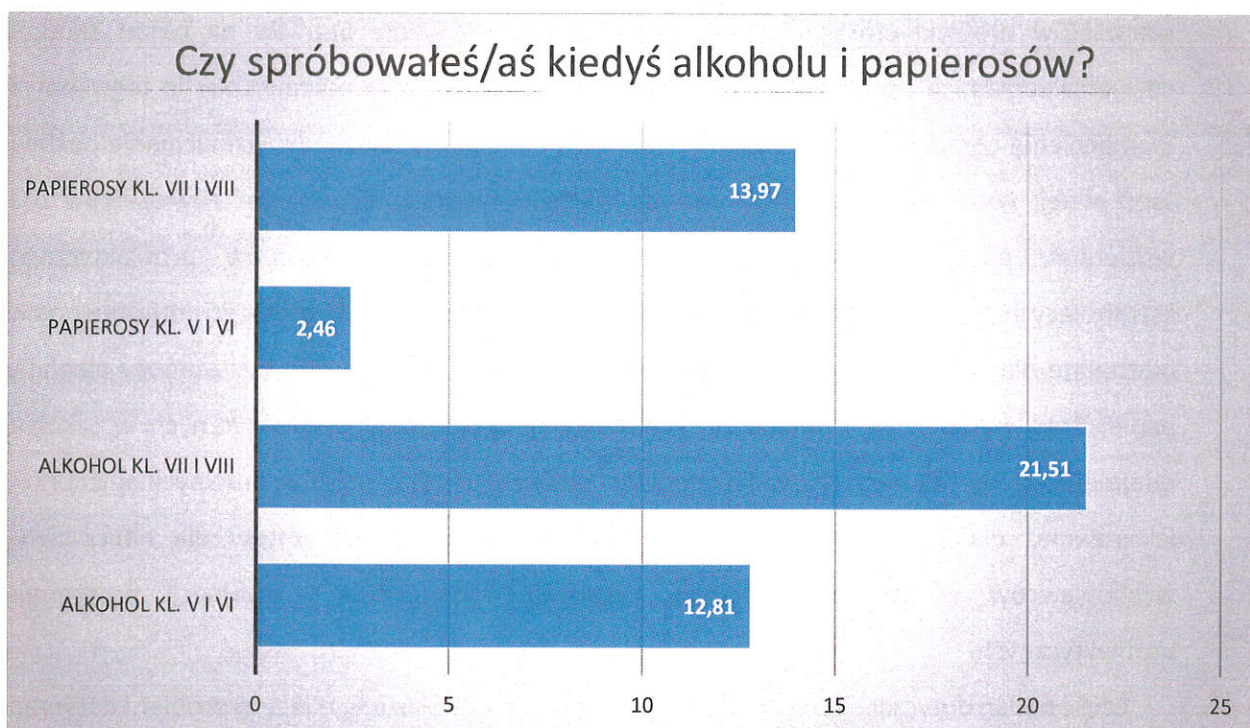
Wykres 21. Czym dla Ciebie jest hejt?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych GOPS.

Procent zażywania substancji psychoaktywnych wzrasta dość dynamicznie wraz z wiekiem badanych uczniów. Poniższa tabela obrazuje procent uczniów poszczególnych klas, którzy odbyli już inicjację alkoholową i nikotynową.

Wykres 22. Czy próbowałeś/aś kiedyś alkoholu i papierosów?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych GOPS.

Część badań dotycząca postaw uczniów z terenu gminy Zielonki wobec różnego rodzaju substancji psychoaktywnych pozwoliła na ocenę poziomu zagrożeń z nimi związanych. Analizując szczegółowe dane zauważyć można, że wraz z wiekiem wzrasta możliwość dostępu do używek jakimi są papierosy, alkohol czy też narkotyki. Bardzo ważna jest tu również rola rodzica. Jak się okazało w obydwu grupach wiekowych rodzice cieszą się bardzo wysokim zaufaniem i uczniowie przyznają, że chętnie dzielą się z nimi swoimi problemami. Należy pamiętać, że młody człowiek, który ma zapewnione poczucie bezpieczeństwa i funkcjonuje w środowisku, w którym czuje się dobrze, jest mniej podatny na kontakt z używkami, chętniej rozmawia o swoich problemach. Istotne jest zatem budowanie pozytywnego klimatu społecznego, który daje młodemu człowiekowi możliwość rozwijania kompetencji społecznych takich jak asertywność, umiejętność podejmowania odpowiedzialnych decyzji czy poczucia własnej wartości. Zasadnym będzie podejmowanie działań takich jak min. prowadzenie programów informacyjno – profilaktycznych podnoszących świadomość w zakresie zdrowotnych, psychologicznych i społecznych konsekwencji nadużywania alkoholu, palenia papierosów, czy używania narkotyków. Wysoki poziom wiedzy w tym zakresie jest bowiem niezbędny do podejmowania odpowiedzialnych i

świadomych decyzji dotyczących stosowania tego typu substancji psychoaktywnych. Organizacja warsztatów profilaktycznych mających na celu uświadamianie uczniów na temat skutków używania substancji psychoaktywnych oraz odpowiedzialności za namawianie do tego innych. Wzmacnianie czynników chroniących wśród dzieci i młodzieży takich jak: wzmacnianie postawy asertywnej, wzmacnianie poczucia własnej wartości niezależnej od opinii rówieśników oraz wspieranie pasji i zainteresowań uczniów. Prowadzenie programów profilaktycznych kształtujących kompetencje osobowościowe młodych ludzi oraz ich zdolności interpersonalne niezbędne dla satysfakcjonującego funkcjonowania wśród rówieśników bez pomocy alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy. Preferowanie programów profilaktycznych w szkołach obejmujących oprócz warsztatów dla młodzieży także zajęcia dla rodziców, prawnych opiekunów, jak również dla kadry pedagogicznej, a także realizowanie warsztatów dla nauczycieli i wychowawców w zakresie tworzenia, realizacji, monitoringu i ewaluacji programów profilaktycznych.

Część badań dotycząca zjawiska cyberprzemocy i hejtu wskazuje, iż jest to problem dotyczący również uczniów szkół z terenu gminy Zielonki. Warto zatem pracować z młodzieżą nad wrażliwością wobec cyberprzemocy i hejtu oraz poszerzać ich wiedzę na temat tego jak odpowiednio reagować w sytuacji zetknięcia się z tym zjawiskami. Ponadto istotnym jest uświadamianie na temat zagrożeń istniejących w Internecie, gdyż wraz z wiekiem zmienia się cel wykorzystywania sprzętów elektronicznych i uczniowie zaczynają coraz częściej przeglądać portale społecznościowe, strony poświęcone rozrywce oraz uczestniczyć w grach w wirtualne światy. W związku z tym ważne jest poznawanie zasad racjonalnego korzystania z mediów, ochrony swojej prywatności i danych osobowych.⁴⁵

⁴⁵ Raport z badania problemy społeczne w środowisku szkolnym gmina Zielonki 2021, klasy V-VIII

2.7.4. Przemoc w domowa

Dla osiągnięcia szerszego obrazu sytuacji w zakresie problematyki przemocy w gminie Zielonki, sięgnięto po informacje pochodzące z przeprowadzonych statystyk związanych z procedurą Niebieskie Karty.

Tabela 34. Liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty w latach 2018 – 2023:

Lata	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Razem:
Liczba NK, w tym wszczętych przez:	16	18	15	22	30	24	125
a) Pomoc społeczną	4	9	4	13	12*	13*	42
b) Policję	10	8	9	8	12	7	47
c) Oświatę	1	0	1	1	5	3	8
d) Ochronę zdrowia	0	0	1	0	1	0	2
e) Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	1	1	0	0	0	1	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w gminie Zielonki.

*1 NK spisał pracownik Ośrodka Interwencji Kryzysowej, 1 NK spisał pracownik socjalny z Domu Dziecka, 10 NK spisanych przez pracowników GOPS.

Aby właściwie dopasować ofertę pomocową dla osób doznających przemocy domowej, niezbędne jest określenie w diagnozie płci osób, które najczęściej doświadczają przemocy. Po analizie danych stwierdzono, że przeważającą większość osób doznających przemocy stanowią kobiety (małżonki lub partnerki), w dalszej kolejności dzieci, a na końcu mężczyźni (małżonkowie lub partnerzy), co doskonale ilustruje tabela 35 i 36. Zanotowano również przypadki przemocy wobec osób starszych, gdzie najczęściej, osobami stosującymi przemoc są dorosłe dzieci.

Tabela 35. Liczba Niebieskich Kart, w których osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie jest osoba małoletnia:

Lata	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba spisanych Niebieskich Kart	3	0	4	1	4	4
Liczba dzieci objętych pomocą grup roboczych	25*	25*	27*	41*	62*	65*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w gminie Zielonki. * dzieci wychowujące się w rodzinach doznających przemocy są traktowane, jako osoby doznające przemocy domowej.

Tabela 36. Osoby doznające przemocy domowej objęte procedurą "Niebieskie Karty".

Płeć osoby doznającej przemocy w rodzinie	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	Razem	
							Liczba	%
Kobieta	20*	24*	22*	27*	35*	34*	162	84,81%
Mężczyzna	3*	2*	3*	3*	9*	9*	29	15,19%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w gminie Zielonki. * Liczba prowadzonych Niebieskich Kart w danym roku (każdą osobę liczono tylko raz niezależnie od tego ile razy w danym roku zakładano NK dla rodziny).

Dane prezentowane w tabelach 37, 38 i 39 obrazują zakres działań, w ramach realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy⁴⁶ w latach 2018–2023. Zestawienia dotyczą: liczby prowadzonych działań, w ramach procedury Niebieskie Karty, liczby osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego, w ramach działalności Punktu Informacji i Wsparcia Rodziny oraz działań prowadzonych przez policję.

⁴⁶ Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023 – 2027 przyjęty uchwałą Rady Gminy Zielonki z dnia 30 listopada 2023 r., wcześniej Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017 – 2021

Tabela 37. Liczba wszczętych i zakończonych procedur Niebieskie Karty w latach 2018 – 2023:

Rok	Liczba wszczętych procedur NK	Liczba rodzin objętych procedurą NK	Liczba zakończonych procedur NK		
			łącznie	w tym:	
				z powodu ustania przemocy	z powodu braku zasadności podejmowanych działań
2018	16	23	14	14	0
2019	18	27	12	11	1
2020	15	29	15	11	4
2021	22	35	15	6	9
2022	30	46	22	14	8
2023	24	47	31	23	8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Zielonkach.

Jak wynika z analizy powyższej tabeli, liczba wszczynanych procedur Niebieskie Karty na przestrzeni lat sukcesywnie wzrosła. Trudno jednoznacznie wskazać jaki jest powód takiej sytuacji, można natomiast przypuszczać, że wieloletnia profilaktyka prowadzona przez instytucje na terenie gminy Zielonki przyczyniła się do wzrostu świadomości ludzi w zakresie konieczności zgłaszania zachowań przemocowych. Wzrost wszczynanych Procedur Niebieskie Karty w roku 2022 może być także pokłosiem izolacji związanej z wirusem COVID-19. W tym miejscu zaznaczyć trzeba, że średni czas prowadzenia procedury Niebieskie Karty w rodzinach wynosi około rok. Ponadto zdarza się, że w tej samej rodzinie procedura Niebieskie Karty po jej zakończeniu jest uruchamiana ponownie. Warto zwrócić uwagę na znaczny wzrost na przestrzeni lat zamykania procedury z powodu braku zasadności podejmowanych działań. Może być to spowodowane wzrostem liczby kart krzyżowych, względnie wzrostem konfliktów pojawiających się w rodzinach i brakiem umiejętności radzenia sobie z trudnymi emocjami.

Tabela 38. Liczba osób korzystających z poradnictwa w Punkcie Informacji i Wsparcia Rodziny z powodu przemocy w latach 2018 – 2023

Rok	Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego, tylko w zakresie przemocy					
	Ogółem	z porad prawnych	z porad psychologicznych	z porad pedagogicznych	z porad socjalnych	z poradnictwa psychoterapeutycznego
2018	24*	11	11	26	18	Nie prowadzono poradnictwa
2019	29*	13	12	41	18	Nie prowadzono poradnictwa
2020	26*	3	13	3	14	Nie prowadzono poradnictwa
2021	59*	11	16	1	20	14
2022	66*	9	26	Nie prowadzono poradnictwa	30	11
2023	49*	6	19	Nie prowadzono poradnictwa	24	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Zielonkach,. * rzeczywista liczba osób (osoba, która korzysta z porad różnych specjalistów liczona jest tylko jeden raz).

W Gminie realizowany jest Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023 – 2027 przyjęty Uchwałą Nr LVI/96/2023 Rady Gminy Zielonki z dnia 30.11.2023 roku. Jego celem głównym jest ograniczenie zjawiska przemocy domowej i jego skutków, poprzez doskonalenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych, bądź uwikłanych w przemoc oraz ochrony ofiar przemocy. Program realizowany jest poprzez cele szczegółowe takie jak:

- ❖ Powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej
- ❖ Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy domowej i sposobów radzenia sobie z tym problemem (Profilaktyka i edukacja społeczna).
- ❖ Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej
- ❖ Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą domową (m.in. porady psychologa, prawnika, dostępność terapii).
- ❖ Podejmowanie działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc domową

- ❖ Współpraca z podmiotami działającymi na terenie województwa małopolskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy.
- ❖ Realizowanie przez Zespół Interdyscyplinarny zintegrowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Na terenie Gminy prowadzona jest szeroko zakrojona akcja informacyjna dotycząca podnoszenia społecznej wrażliwości w odniesieniu do zjawiska przemocy domowej m.in.: podczas spotkań ze społecznością lokalną, pracownicy GOPS udzielają informacji na temat przeciwdziałania przemocy i możliwości uzyskania wsparcia ze strony specjalistów (rozdawane są ulotki i wizytówki);

- ❖ na stronie internetowej gminy Zielonki, w zakładce pomoc społeczna - przemoc, na bieżąco aktualizowane są informacje;
- ❖ na tablicach ogłoszeń na terenie Gminy, rozwieszane są plakaty;
- ❖ materiały informacyjne są również udostępniane sołtysom, w Gabinetach Lekarzy Rodzinnych, w Komisariacie Policji oraz w szkołach na terenie Gminy.

W celu wypracowania sprawnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej oraz pomocy osobom/rodzinom doznającym przemocy domowej powołany został Zespół Interdyscyplinarny Zarządzeniem Nr 250/2023 Wójta Gminy Zielonki z dnia 18 września 2023 r. w związku z wejściem w życie Uchwały Nr LI/54/2023 z dnia 29 czerwca 2023 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania oraz odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego.

Przestał natomiast funkcjonować Zespół Interdyscyplinarny powołany Zarządzeniem Nr 277/2010 Wójta Gminy Zielonki z dnia 27 grudnia 2010 roku w sprawie powołania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, które utraciło moc w związku z wejściem w życie Zarządzenia Nr 45/2022 Wójta Gminy Zielonki z dnia 8 marca 2022 roku w związku z Uchwałą Nr XLV/69/2010 Rady Gminy Zielonki z dnia 10 listopada 2010 roku, która utraciła moc w związku z wejściem w życie Uchwały Nr X/79/2019 Rady Gminy Zielonki z dnia 29 sierpnia 2019 roku.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele:

- ❖ Instytucji pomocy społecznej, tj. Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- ❖ Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie;
- ❖ Środowiskowego Domu Samopomocy;
- ❖ Komisariatu Policji;

- ❖ Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- ❖ Placówek Oświatowych, tj. szkół i przedszkoli;
- ❖ Centrum Medycznego w Węgrzcach;
- ❖ Fundacji Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji w Krakowie;
- ❖ Kuratorzy Sądowi.

Zespół Interdyscyplinarny to grupa specjalistów podejmująca się współpracy celem udzielenia pomocy osobom lub całym rodzinom znajdującym się w kryzysie i dotkniętym problemem przemocy. Działania te skierowane są na rozwiązanie konkretnego problemu. Celem głównym zespołu interdyscyplinarnego jest efektywna współpraca instytucji i organizacji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy domowej, poprzez:

- ❖ realizację działań określonych w gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej,
- ❖ tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów wchodzących w skład zespołu,
- ❖ diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym
- ❖ inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom,
- ❖ inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową,
- ❖ opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej,
- ❖ rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- ❖ powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań,
- ❖ monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”,
- ❖ przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej,

- ❖ kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową,
- ❖ składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2022 r. poz. 2151, 2311, 2581 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289 i 535)⁴⁷.

Pracownicy socjalni Ośrodka, realizując zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, uczestniczą w pracach grup diagnostyczno-pomocowych. Celem grup diagnostyczno-pomocowych jest pomoc w indywidualnych przypadkach występowania przemocy domowej. Warty podkreślenia jest, że oprócz spotkań Zespołu, przykładą się dużą wagę do podwyższania kwalifikacji i wiedzy członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przemocy i grup diagnostyczno-pomocowych, którzy uczestniczą w specjalistycznych szkoleniach.

2.8. Bezpieczeństwo publiczne

Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa społeczności lokalnej jest jednym z podstawowych mierników ocenianych działań podejmowanych przez Policję. Szereg podejmowanych działań musi być opartych o współpracę wszystkich instytucji, organizacji i podmiotów uczestniczących i odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa, a w szczególności samorządów terytorialnych, społeczności lokalnych, organizacji pozarządowych i wymiaru sprawiedliwości.

Na terenie Gminy, działalnością z zakresu bezpieczeństwa publicznego, zajmuje się Komisariat Policji w Zielonkach z siedzibą w Krakowie przy ul. Władysława Łokietka 205. 31- 263 Kraków.

Do zadań Policji należy między innymi:

- ❖ ochrona życia i zdrowia obywateli przed bezprawnymi zamachami na te dobra;
- ❖ ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym również zapewnienie spokoju w miejscach publicznych, w środkach komunikacji publicznej, w ruchu drogowym, i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania;

⁴⁷ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (tekst jednolity Dz. U. z 2021, poz. 1249 z późniejszymi zmianami).

- ❖ inicjowanie i organizowanie działań, mających na celu zapobieganie popełnieniu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z instytucjami państwowymi, samorządowymi i społecznymi;
- ❖ wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie sprawców tych czynów;
- ❖ kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych;
- ❖ ponadto Policja realizuje polecenia sądu, prokuratury, organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego.

Na terenie gminy Zielonki mamy 26 obiektów i tereny objęte monitoringiem wizyjnym całodobowym, są to budynki komunalne – sołeckie, administracyjne, remizy, urząd gminy, a także place zabaw i tereny rekreacyjno-sportowe. Instalacja monitoringu pozwala na zwiększenie bezpieczeństwa obiektów, osób tam przebywających a także ochronę mienia. Z nagrań monitoringów wielokrotnie korzysta policja w ramach prowadzonych postępowań i dochodzeń.⁴⁸

Na podstawie zawartego porozumienia z Komendantem Powiatowym Policji sfinansowano w roku 2023 dodatkowe płatne patrole policji na terenie gminy za kwotę 20 000 zł. W całym 2023 roku płatne dwuosobowe patrole zrealizowały 25 ośmiogodzinnych dyżurów. Priorytetami patroli były: kontrola prędkości i trzeźwości, kontrola posesji w zakresie spraw środowiskowych i porządkowych, kontrolowanie miejsc publicznych i przystanków komunikacji publicznej. Ujawniono 3 przestępstwa, 186 wykroczeń, wylegitymowano 204 osoby, przeprowadzono 70 interwencji oraz nałożono 71 mandatów karnych⁴⁹. Ponadto w 2023 r. gmina wsparła finansowo zakup nowego radiowozu dla komisariatu w kwocie 37 500 zł.

Tabela 39. Zestawienie działań funkcjonariuszy Komisariatu Policji w Zielonkach z siedzibą w Krakowie

Rodzaj podjętej czynności	Lata 2015-2018	Lata 2019-2023
Ujawnienie nietrzeźwych kierowców	3	8
Ujawnienie wykroczeń	1 007	2 337
Zatrzymanie sprawców przestępstw	8	24
Wnioski do sądu	10	4
Ukaranie mandatem	676	949
Pouczenie osób	447	1 309
Kontrole sanitarne nieruchomości	703	495

⁴⁸ Raport o stanie Gminy Zielonki w roku 2023

⁴⁹ Raport o stanie Gminy Zielonki w roku 2023.

Doprowadzenie nietrzeźwych	8	5
Zabezpieczenie imprez, uroczystości	4	6
Wylegitymowanie	1 526	2 966
Interwencje	235	1 394
Kontrola pojazdów	331	1 474
Zatrzymanie prawa jazdy	3	1
Wywiady, ustalenia, asysty	14	85
Działania funkcjonariuszy wydziału ruchu drogowego KPP w Krakowie		
Kontrole pojazdów	2 159	1 156
Ukaranie mandatem	1 777	567
Zatrzymanie prawa jazdy	20	7
Zatrzymanie dowodu rejestracyjnego	105	58
Ujawnienie nietrzeźwych kierowców	17	5
Kontrola pojazdów	2 159	1 156

Źródło: Podsumowanie VIII Kadencji Samorządu Gminy Zielonki.

Straż Gminna w gminie Zielonki powstała na mocy uchwały Rady Gminy Zielonki Nr XL/40/2022 z dnia 30 czerwca 2022 roku. Powołana straż działa na podstawie Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych oraz Zarządzenia Wójta Gminy Zielonki z dnia 4 kwietnia 2023 roku w sprawie nadania Regulaminu Straży Gminnej w Gminie Zielonki. Siedziba Straży Gminnej mieści się w gminie Zielonki, 32-087 Zielonki ul. Krakowskie Przedmieście 116.

Straż Gminna skupia się przede wszystkim na:

- ❖ Prowadzeniu kontroli przestrzegania przepisów o utrzymaniu czystości i porządku oraz zimowego utrzymania na terenie gminy.
- ❖ Podejmowaniu interwencji na terenie gminy w sytuacjach zagrożenia życia, zdrowia lub mienia, a także w przypadku popełnienia wykroczeń będących we właściwości straży gminnej.
- ❖ Kontrolą ruchu drogowego w zakresie określonym w przepisach.
- ❖ Przyjmowaniu i ewidencjonowaniu zgłoszeń i wniosków mieszkańców w zakresie naruszeń porządku publicznego.
- ❖ Kontrolowaniu przestrzegania przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i zapobieganiu alkoholizmowi.

- ❖ Informowania o zauważonych awariach w sieci telekomunikacyjnej, wodno- kanalizacyjnej, energetycznej i gazowej – właściwych instytucji powołanych do natychmiastowego ich usuwania lub wyznaczonych w tym celu innych podmiotów oraz administratorów tych obiektów i urzędzeń.
- ❖ Zawiadamianiu policji o przestępstwach, jak również wykroczeniach, których ściganie nie należy do kompetencji straży gminnej.
- ❖ Utrzymywaniu bieżącej współpracy z policją.

W związku z realizowanymi zadaniami, Straży przysługuje prawo do obserwowania i rejestrowania przy użyciu środków technicznych obrazu zdarzeń w miejscach publicznych w przypadku, gdy czynności te są niezbędne do wykonywania zadań oraz w celu:

- ❖ utrwalania dowodów popełnienia przestępstwa lub wykroczenia;
- ❖ przeciwdziałania przypadkom naruszania spokoju i porządku w miejscach publicznych;
- ❖ ochrony obiektów komunalnych i urzędzeń użyteczności publicznej.

Od momentu obsadzenia stanowiska Komendanta Straży Gminnej (1.04.2023r.), w roku 2023 przeprowadzono: 105 interwencji i 271 kontroli. Zastosowano 85 pouczeń i nałożono 42 grzywny na kwotę 10 300 zł. Nałożone grzywny dotyczyły przede wszystkim:

- ❖ braku właściwej segregacji odpadów komunalnych,
- ❖ spalania odpadów komunalnych w piecach,
- ❖ braku szczepień psów przeciw wściekliznie,
- ❖ nielegalnego opróżniania szamb,
- ❖ podrzucania śmieci w miejsca publiczne,
- ❖ nieprawidłowości w częstotliwości opróżniania szamb

oraz łamania zakazu parkowania i postoju samochodów.

Gmina Zielonki ma zamontowane 2 stacje pomiarowe poziomu wód na rzece Dłubni w m. Michałowice i na rzece Prądnik w m. Ojców. Pomiary z tych stacji dostępne są on-line na stronie internetowej gminy, gdzie każdy może sprawdzać jaki jest poziom wód oraz jak on się kształtował na przełomie wybranego okresu czasowego. Są to pomiary ciągłe, całoroczne. Ponadto osoby zgłoszone do systemu otrzymują sms-a o stanach alarmowych wód na ww. rzekach⁵⁰.

⁵⁰ Raport o stanie Gminy Zielonki w roku 2023.

2.9. Kapitał społeczny - organizacje pozarządowe jako zasób służący rozwiązywaniu

kwestii społecznych

Gmina Zielonki współpracuje z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami, w sferze zadań publicznych wymienionych w art. 4 ust. 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, będących zadaniami własnymi Gminy. Co roku też uchwalany jest Program współpracy gminy Zielonki z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego⁵¹

Z terenu gminy Zielonki są obecnie zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym 32 organizacje pozarządowe.

Tabela 40. Organizacje pozarządowe

NAZWA ORGANIZACJI	MIEJSCOWOŚĆ
BŁONIA BOSUTOWSKIE	BOSUTÓW
KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH KORZKIEW	KORZKIEW
AKADEMIA SPORTU START	OWCZARY
STOWARZYSZENIE „NATURALNI!”	OWCZARY
JUTTERN – STOWARZYSZENIE NA RZECZ WSPIERANIA WĘDKARSKIEGO HOBBY	ZIELONKI
STOWARZYSZENIE SAR KRAKÓW	BOLEŃ
STOWARZYSZENIE TURYSTYKI MOTOCYKLOWEJ „ZAPOMNIANY PASZPORT”	BOSUTÓW
KOCI PATROL	WĘGRZCE
KLUB BRYDŻOWY “PUCHEROK”	BIBICE
STOWARZYSZENIE FREE CHAPTER 1ST SOUTH POLAND	ZIELONKI
STOWARZYSZENIE MIESZKAŃCÓW “OSIEDLE 16-STKA”	DZIEKANOWICE
STOWARZYSZENIE INSTYTUT BUDOWNICTWA OCHRONNEGO	BIBICE
STOWARZYSZENIE FUTURE PEAKS	ZIELONKI
FUNDACJE	
FUNDACJA SENDZIMIRA	ZIELONKI
FUNDACJA BIOSFERA	ZIELONKI

⁵¹ <https://bip.malopolska.pl/gzielonki/Article/id,285385.html>

FUNDACJA IM. MARSZAŁKA MARKA NAWARY	BATOWICE
FUNDACJA PONAD GRANICAMI	WĘGRZCE
FUNDACJA DZIECI W NATURĘ	ZIELONKI
FUNDACJA SOCJOMETR LABORATORIUM ROZWIĄZAŃ SPOŁECZNYCH	PĘKOWICE
FUNDACJA ŻYRAFA, ŻYCIE, RADOŚĆ, FANTAZJA	JANUSZOWICE
FUNDACJA 360 GLOBAL SPORT	ZIELONKI
FUNDACJA SMOGOWE.INFO	BIBICE
FUNDACJA IM. ŚWIĘTEGO BARŁOMIEJA – PATRONA OSÓB Z CHOROBY SKÓRY	ZIELONKI
FUNDACJA POLRADIOLOGIA	ZIELONKI
FUNDACJA BELIVER	ZIELONKI
FUNDACJA 4BEES	DZIEKANOWICE
FUNDACJA X MUZY	ZIELONKI
FUNDACJA IM. WŁADYSŁAWA KLIMCZAKA CENTRUM HISTORII FOTOGRAFII	ZIELONKI
FUNDACJA IM. KS. PROF. ANDRZEJA BACZYŃSKIEGO	ZIELONKI
FUNDACJA WSPIERANIA ONKOLOGII IBEZRKA	WĘGRZCE
FUNDACJA POLSKI KLASTER TECHNOLOGII KOMPOZYTOWYCH	ZIELONKI
FUNDACJA "ARETE"	BIBICE
STOWARZYSZENIA ZARESJESTROWANE W KRS	
STOWARZYSZENIE ARS YPSILON	TROJANOWICE
STOWARZYSZENIE „BIAŁE ORŁY BOSUTÓW”	BOSUTÓW
STOWARZYSZENIE „KULTURALNI”	ZIELONKI
STOWARZYSZENIE IM. MIECZYŚLAWA KARŁOWICZA	BIBICE
STOWARZYSZENIE KOŁO INTEGRACJI BIBIC	BIBICE
STOWARZYSZENIE KORZKIEW	KORZKIEW
STOWARZYSZENIE MIESZKAŃCÓW OSIEDLA PARKOWEGO	ZIELONKI
STOWARZYSZENIE MOJE ZIELONKI	ZIELONKI
STOWARZYSZENIE MUZYCZNA KORZKIEW	JANUSZOWICE
STOWARZYSZENIE NA RZECZ ROZWOJU LOKALNEGO	WOLA ZACHARIASZOWSKA
STOWARZYSZENIE PERŁA PĘKOWIC	PĘKOWICE
STOWARZYSZENIE PRZYJACIÓŁ DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ W OW CZARACH	OW CZARY
STOWARZYSZENIE ROZWOJU GMINY ZIELONKI	ZIELONKI
STOWARZYSZENIE WSPIERANIA RODZINY I SPOŁECZNOŚCI WIEJSKIEJ „ZACHARIASZ”	ZIELONKI

MAŁOPOLSKIE STOWARZYSZENIE ROZWOJU I EDUKACJI SZEROKIE HORYZONTY	WĘGRZCE
TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ W BATOWICACH	BATOWICE
KRAKOWSKI KLUB AGILITY „KRAK AGILITY TEAM”	WĘGRZCE
KOALICJA DLA GMINY ZIELONKI	ZIELONKI
STOWARZYSZENIE CZYSTA ENERGIA ODNAWIALNA	WĘGRZCE
STOWARZYSZENIE “MUZYKA DO WOLI”	WOLA ZACHARIASZOWSKA
STOWARZYSZENIE “BARWY ZIEMI”	PRZYBYSŁAWICE
STOWARZYSZENIE WTOOPA W BIBICACH	BIBICE
STOWARZYSZENIE DZIAŁALNOŚCI ARTYSTYCZNO-KULTUROWEJ FERMATA	ZIELONKI
STOWARZYSZENIE OSIEDLA SŁONECZNE BŁONIA W WĘGRZCACH	WĘGRZCE
STOWARZYSZENIE MOJE ZIELONKI	ZIELONKI
STOWARZYSZENIE MEDYCyny ESTETYCZNEJ I KOSMETOLOGII “VIDA” W ZIELONKACH	ZIELONKI
STOWARZYSZENIE NA RZECZ ROZWOJU PROMOCJI, KULTURY, OŚWIATY I SPORTU “OSTOJA”	ZIELONKI
STOWARZYSZENIE PROMUJĄCE MŁODYCH ARTYSTÓW	ZIELONKI
POLSKIE STOWARZYSZENIE GINEKOLOGII I UROGINEKOLOGII	ZIELONKI
STOWARZYSZENIE ANTROPOLOGICZNE “ARCHIPELAGI KULTURY”	PRZYBYSŁAWICE
STOWARZYSZENIE TRENERÓW I COACHÓW “HORYZONTALNI”	WĘGRZCE

Źródło: <https://zielonki.pl/stowarzyszenia-pozarządowe/#>

2.10. Działania w ramach pozyskiwania środków zewnętrznych (realizacja pozaustawowych działań)

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonkach posiada pokaźne, kilkuletnie doświadczenie w realizacji projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych, w tym projektów finansowanych ze środków unii europejskiej :

1. Projekt „Mały krok do szczęścia” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach poddziałania 9.1.1 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020. Okres realizacji: 01.07.2018 – 30.06.2021. Celem głównym projektu była kompleksowa aktywizacja społeczno-zawodowa lub tylko społeczna 66 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym na terenie Gminy Zielonki.
2. Projekt „Mały krok do szczęścia II” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach poddziałania 9.1.1 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na

96

lata 2014-2020. Numer projektu RPMP.09.01.01-12-0008/20. Okres realizacji do 30.06.2023 r. Celem głównym projektu była kompleksowa aktywizacja społeczno-zawodowa lub tylko społeczna 44 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym na terenie Gminy Zielonki.

3. Projekt pod nazwą „Miejsce Rodzinne w Zielonkach” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020. Placówka Wsparcia Dziennego. Celem projektu była poprawa społecznego i emocjonalnego funkcjonowania dzieci i młodzieży oraz ich rodziców/opiekunów – realizacja projektu zakończona 30.06.2023 r.
4. Projekt pn. „Idź w dobrą stronę” współfinansowany ze środków Kancelarii Rady Ministrów realizowany w ramach Programu Ośłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”- edycja 2024.
5. Projekt pn. „Wybierz właściwy drogowskaz” realizowany w ramach Programu Ośłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”- edycja 2023.
6. Projekt pn.: Pod dobrymi skrzydłami współfinansowany ze środków Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej w ramach Programu Ośłonowego "WSPIERANIE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W TWORZENIU SYSTEMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE" Edycja 2022.
7. Projekt pn.: Przemoc – bądź świadomy nie zielony – edycja II współfinansowany ze środków . Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej w ramach Programu Ośłonowego "WSPIERANIE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W TWORZENIU SYSTEMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE" Edycja 2021.
8. Projekt pn.: Przemoc - bądź świadomy nie zielony. PROFILAKTYKA DOBRA TAKTYKA współfinansowany ze środków Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej w ramach Programu Ośłonowego "WSPIERANIE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W TWORZENIU SYSTEMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE" Edycja 2020.
9. Program rządowy „Posiłek w szkole i w domu”

Tabela 41. Realizacja programu "Posiłek w szkole i w domu" w latach 2022 – 2023

Rodzaj świadczenia	2022 rok					2023 rok				
	Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba świadczeń	Kwota w zł			Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba świadczeń	Kwota w zł		
			Dotacja	Własne	Środki			Razem	Dotacja	własne
Program „Posiłek w szkole i w domu” w tym:										
posiłek dla dzieci	142*	5 055	76 029	57 930	133959	142*	6969	90306	95780	186086
posiłek dla pozostałych	37	3 383	19 969	17 881	37850	43	4277	17722	28837	46559
zasilek celowy na zakup żywności	9	1 269	7 608	7 748	15356	15	2279	20026	16420	36446
świadczenia rzeczowe	111	403	48 160	32 107	80267	99	413	52558	50523	103081
	1	3	292	194	486	0	0	0	0	0

* rzeczywista liczba osób (osoba, która korzysta z pomocy w ramach programu liczona jest tylko jeden raz)

10. Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2021, wsparciem objęto 2 osoby niepełnosprawne. Łączna kwota środków Funduszu Solidarnościowego wykorzystana na realizację Programu : 12 761 zł.
11. Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2022, wsparciem objęto 5 osób niepełnosprawnych. Łączna kwota środków Funduszu Solidarnościowego wykorzystana na realizację Programu : 70 360,78 zł.
12. Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2023, wsparciem objęto 8 osób niepełnosprawnych. Łączna kwota środków Funduszu Solidarnościowego przekazana na realizację Programu : 190 638,00 zł.
13. Opieka wytchnieniowa – edycja 2023. Wsparciem objęto 2 osoby niepełnosprawne poprzez skierowanie na pobyt 14 dniowy całodobowy do Ośrodka Wsparcia Armada Clinic. Koszt realizacji : 8.960,00 zł

2.11. Analiza SWOT

Tabela 42. Analiza SWOT – obszar nr 1 : ubóstwo, bezrobocie, aspekty związane z ekonomią społeczną, problemy związane z migracją ludności

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Zasoby finansowe Gminy.• Niski wskaźnik bezrobocia.• Spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej.• Struktura demograficzna gminy Zielonki.• Pozyskiwanie środków zewnętrznych na aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.• Dobrze funkcjonująca infrastruktura (Urząd Gminy, jednostki samorządu terytorialnego, Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego).• Profesjonalna kadra zatrudniona w instytucjach pomocy społecznej oraz instytucjach rynku pracy.• Umiejscowienie geograficzne.• Gmina przyjazna inwestorom.• Zaangażowanie władz gminnych w rozwiązywanie problemów społecznych.• Uczestnictwo w szkoleniach podnoszących kwalifikacje zawodowe.• Bliskość dużego miasta.• Dobra infrastruktura komunikacyjna.• Napływ młodych, dobrze wykształconych rodzin i ich osiedlanie się w Gminie.	• Niewystarczająca liczba lokali socjalnych.• Brak żłobka publicznego.• Brak podmiotu ekonomii społecznej.

SZANSE	ZAGROŻENIA
• Zmniejszenie obciążenia pracowników pomocy społecznej. • Usprawnienie przepływu informacji między jednostkami samorządu terytorialnego i instytucjami działającymi w tym obszarze. • Uproszczenie przepisów. • Lepsza sytuacja rodzin (zwłaszcza wielodzietnych) wynikająca z wprowadzonych programów rządowych (800 +, Karta Dużej Rodziny, Aktywny Rodzic, Program „Posiłek w szkole i w domu”).	• Asymilacja kulturowa (i co za tym idzie różnice kulturowe i inne oczekiwania) ze strony nowych mieszkańców Gminy. • Starzenie się społeczeństwa. • „Szara strefa”- zatrudnienie nieoficjalne. • Uregulowania prawne niekorzystne dla pracodawców (wysokie koszty pracy), które nie prowadzą do ograniczenia zatrudnienia nieoficjalnego. • Uzależnienie rodzin od instytucji pomocy społecznej.

Tabela 43. Analiza SWOT – obszar nr 2 : Profilaktyka i ochrona zdrowia, problemy osób starszych, niepełnosprawność

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Działania na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnościami (Centrum Aktywnego Seniora, Kluby Seniora, projekty socjalne i imprezy okolicznościowe). • Funkcjonujący dzienny ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi – Środowiskowy Dom Samopomocy w Woli Zachariaszowskiej. • Dostęp do różnych form pomocy świadczonej przez GOPS i PCPR. • Dobra współpraca między jednostkami samorządu terytorialnego i instytucjami, w obszarze rozwiązywania problemów osób z niepełnosprawnościami.	• Deficyty w zakresie całodobowej opieki w zakładach opiekuńczo – leczniczych (zbyt mało miejsc, długi czas oczekiwania na miejsce). • Ograniczone możliwości dostępu do lekarzy specjalistów w ramach kontraktów z NFZ. • Ograniczony dostęp do usług rehabilitacyjnych. • Niewystarczająca ilość realizowanych programów profilaktycznych. • Ograniczenia we współpracy z placówkami służby zdrowia. • Problemy z dostępnością budynków użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnościami oraz osób ze szczególnymi potrzebami.

• Specjaliści z różnych dziedzin (lekarze, psychologowie itp.) mieszkający na terenie Gminy. • Zasoby finansowe Gminy. • Dobra infrastruktura komunikacyjna. • Zasoby kadrowe Gminy i jednostek samorządu terytorialnego. • Zaangażowanie władz gminnych w rozwiązywanie problemów społecznych. • Bliskość dużego miasta. • Uczestnictwo w szkoleniach podnoszących kwalifikacje zawodowe.	• Problemy ze znalezieniem osób posiadających kwalifikacje do świadczenia usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Udział w projektach rządowych wspierających system opieki nad osobami z niepełnosprawnościami. • Działania mające na celu wzrost empatii ze szczególnym uwzględnieniem problemów osób starszych i niepełnosprawnych. • Działania mające na celu integrację międzypokoleniową mieszkańców Gminy. • Pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania. • Zwiększenie subwencji oświatowych na edukację dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami. • Zwiększenie środków na likwidację barier architektonicznych w placówkach oświatowych i instytucjach publicznych. • Wykorzystanie potencjału kadry i wolontariatu. • Zwiększenie współpracy z parafiami kościelnymi. • Utworzenie dziennego domu pobytu. • Uruchomienie usług sąsiedzkich. • Uruchomienie specjalistycznych usług opiekuńczych.	• Niestabilność systemu prawnego. • Ograniczenie finansowania świadczeń i usług medycznych w ramach kontraktu NFZ. • Trudna sytuacja budżetowa państwa i samorządów. • Pogarszanie się sytuacji socjalno-bytowej osób wymagających wsparcia. • Przemiany kulturowo – społeczne, promowanie kultu młodości. • Rosnące potrzeby związane z zapewnieniem pomocy w formie usług opiekuńczych. • <i>Niepokojące zjawisko wzrostu populacji osób wymagających wsparcia pod kątem zdrowia psychicznego.</i> • Zmiana modelu rodziny wielopokoleniowej, na jedno lub dwupokoleniową.

Tabela 44. Analiza SWOT – obszar nr 3 : Opieka nad rodziną i piecza zastępcza, bezpieczeństwo publiczne, komunikacja społeczna/obyczaje/styl życia/partnerstwa lokalnych społeczności

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Wsparcie rodzin dysfunkcyjnych przez asystentów rodziny. • Zasoby finansowe Gminy. • Uczestnictwo w szkoleniach podnoszących kwalifikacje zawodowe. • Zróżnicowana oferta pomocowa w Gminie (Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Wsparcia Dziennego, Centrum Kultury Promocji i Rekreacji, Biblioteka Publiczna, Urząd Gminy, Oświata). • Baza oświatowa w Gminie. • Dobrze rozwinięta infrastruktura komunikacyjna. • Mieszkanie treningowe. • Zaangażowanie władz gminnych w rozwiązywanie problemów społecznych i poprawę bezpieczeństwa. • Dobra współpraca z kuratorami sądowymi. • Wsparcie kadry poprzez superwizję.	• Obciążenie pracą asystentów rodziny (narażenie na wypalenie zawodowe). • Zmieniająca się kadra w placówkach wsparcia dziennego. • niespójne i nieprecyzyjne przepisy prawne utrudniające współpracę jednostek z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny. • Brak żłobków publicznych. • Ograniczona liczba NGO działających na rzecz dziecka i rodziny.
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Kontynuacja pomocy ze strony specjalistów (prawnik, psycholog, psychoterapeuta, psychoterapeuta uzależnień). • Wzmocnienie współpracy między poszczególnymi jednostkami i instytucjami w zakresie wsparcia rodziny. • Umiejętne pozyskanie oraz wykorzystanie środków zewnętrznych. • Doskonalenie form szkoleniowych. • Działania mające na celu zwiększenie świadomości rodziców nt. obszarów działań edukacyjno- wychowawczych placówek oświatowych oraz obowiązków będących po stronie rodziców i opiekunów.	• Kryzys rodziny, zmiana modelu rodziny, brak jej trwałości, zaburzone więzi, coraz więcej rodzin dysfunkcyjnych oraz rozwodów w rodzinach. • Niskie kompetencje wychowawcze rodziców/opiekunów. • Brak stabilności systemu prawnego. • Brak wzorców i autorytetów u dzieci i młodzieży. • Uzależnienia od technologii cyfrowych.

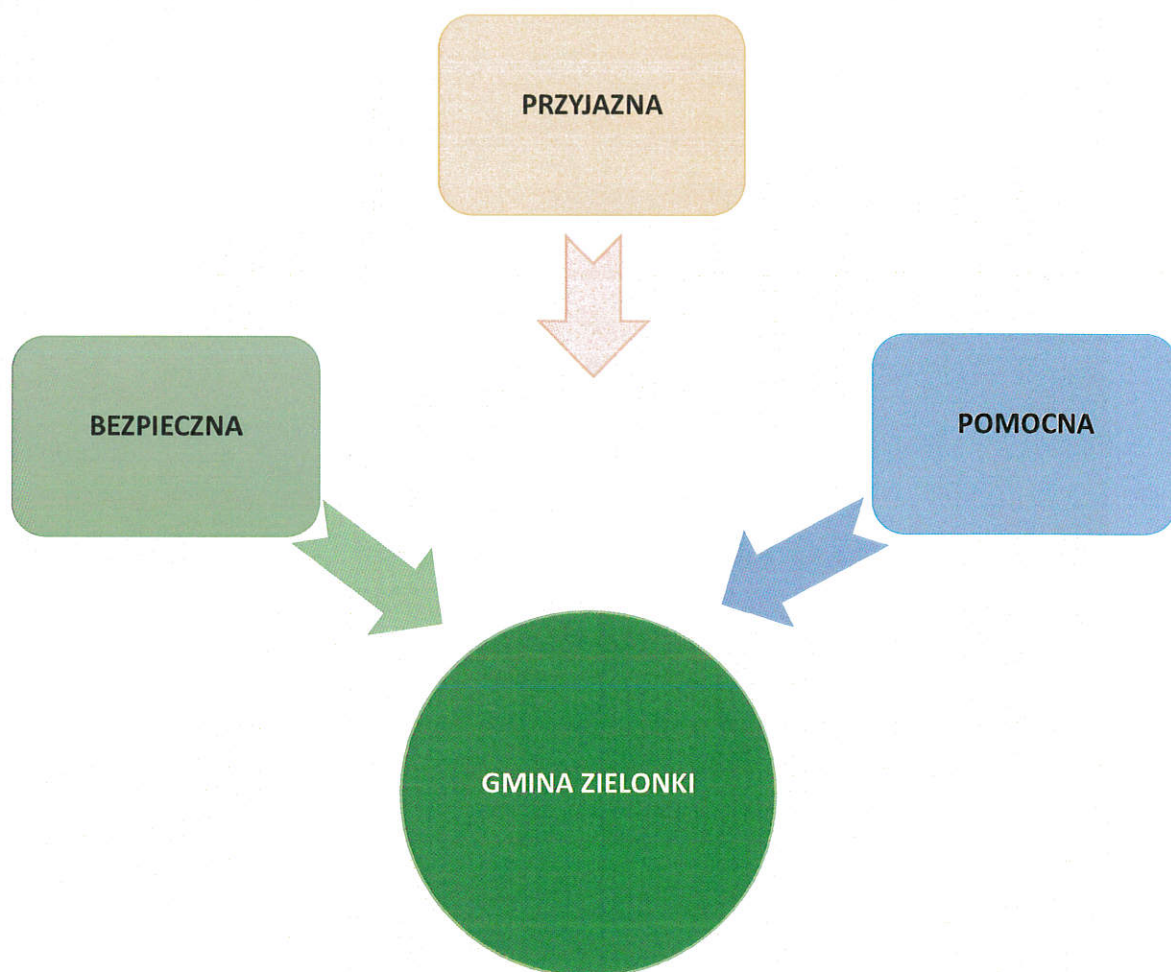
Tabela 45. Analiza SWOT – obszar nr 4 : Uzależnienia i przemoc

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Zróżnicowana oferta pomocowa (Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Informacji i Wsparcia Rodziny, Oświata). • Profesjonalna kadra. • Zintegrowane działania w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy. • Zasoby finansowe Gminy. • Praca Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno- pomocowych. • Mieszkanie treningowe. • Działania profilaktyczne prowadzone wśród dzieci i młodzieży. • Pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację zadań.	• Wysokie koszty leczenia i diagnozy osób uzależnionych i współuzależnionych. • Łatwa dostępność alkoholu. • Niechęć do współpracy osób stosujących przemoc. • Słaba dostępność programów korekcyjno- edukacyjnych oraz psychologiczno- terapeutycznych dla sprawców przemocy. • Zbyt małe zaangażowanie służby zdrowia w działania pomocowe. • Problemy kadrowe Policji (częsta zmiana na stanowiskach dzielnicowych, wacaty). • Przewlekłość postępowań sądowych dot. przymusowego leczenia przeciw uzależnieniom.
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Działania zawarte w programach profilaktycznych. • Praca terapeutyczna z dziećmi i młodzieżą. • Korzystanie z wypracowanych rozwiązań na zasadzie dobrych praktyk. • Ograniczenie ilości sprzedaży alkoholu na imprezach masowych. • Zatrudnienie dodatkowych specjalistów (psychiatra).	• Brak stabilności systemu prawnego. • Wzrost stresu i przemocy domowej. • Bliskość dużego miasta i przenikanie do Gminy zagrożeń związanych z uzależnieniami od środków psychoaktywnych. • Obniżający się wiek inicjacji alkoholowej.

III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

3.1. Cele strategiczne projektowanych zmian

Rysunek 1. Misja strategii

Wypracowanie zestawu rozwiązań, który mógłby zadziałać, opierać się musi przede wszystkim o dobrą diagnozę problemów oraz wspólnie wypracowaną zgodę, co do zakresu działań i odpowiedzialności za ich wykonanie.

Definiując cele strategiczne, oparto się na zdiagnozowanych słabościach i zagrożeniach. Zidentyfikowane mocne strony i szanse były pomocne w rozwiązywaniu problemów. Taka strategia pracy pozwoliła na wyodrębnienie kilku obszarów wymagających najpilniejszego reagowania.

Rysunek 2. Cel główny strategii oraz poszczególne cele strategiczne

3.2. Kierunki i zakres działań niezbędnych do osiągnięcia celów strategicznych

W oparciu o diagnozę sytuacji społecznej gminy Zielonki oraz analizę SWOT, sformułowane zostały kluczowe obszary i kierunki działań, na których opierać się będą cele strategiczne. Jednym z istotniejszych kierunków działań jest zapewnienie opieki i zabezpieczenie potrzeb osób starszych. W związku ze zwiększającym się odsetkiem seniorów wśród mieszkańców gminy, niezbędne jest jak najwcześniejsze podjęcie działań niwelujących skutki tego zjawiska w przyszłości. Wśród tych działań należy uwzględnić:

1. Zapewnienie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w środowisku zamieszkania seniora, a także ciągły rozwój i podnoszenie jakości tych usług.
2. Rozwój ukierunkowanych usług rehabilitacyjnych, prowadzących do utrzymania kondycji i samodzielności osób w podeszłym wieku.
3. Aktywizacja społeczna seniorów poprzez promowanie idei wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej oraz utrzymanie dziennego domu pobytu.
4. Zapewnienie łatwego dostępu seniorom do specjalistycznych usług prawnych, psychologicznych i socjalnych.
5. Zachęcanie osób starszych do rozwoju kompetencji, szczególnie z zakresu posługiwania się narzędziami komunikacji na odległość.
6. Włączenie osób w wieku senioralnym w życie społeczne gminy poprzez wspieranie inicjatyw społecznych i organizacji pozarządowych skupionych na społecznej integracji seniorów, aktywizacja seniorów.
7. Poszerzenie dostępności do usług opiekuńczych poprzez wprowadzenie usług sąsiedzkich.

Drugim kierunkiem jest poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnością poprzez:

1. Podnoszenie świadomości społecznej na temat niepełnosprawności.
2. Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami możliwie jak najszerszego dostępu do uczestnictwa w życiu społecznym.
3. Wdrażanie rozwiązań architektonicznych, cyfrowych i informacyjno- komunikacyjnych w jednostkach publicznych celem zapewnienia dostępności do usług oferowanych przez te jednostki.
4. Zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych
5. Podjęcie działań na rzecz odciążenia opiekunów osób z niepełnosprawnością.

Problem uzależnień ma wiele wymiarów i skutkuje problemami w innych obszarach życia. Nie może być więc pominięty w perspektywie działań, ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów społecznych. Szczególną uwagę należy poświęcić profilaktyce i przeciwdziałaniu uzależnieniom dzieci i młodzieży – grupy niezwykle podatnej na uzależnienia, szczególnie behawioralne. W tym obszarze należy skoncentrować się na:

1. Promocji zdrowego i aktywnego stylu życia, w szczególności uprawiania sportu, turystyki i rekreacji.
2. Zapewnienie przestrzeni, w której dzieci i młodzież mogą się rozwijać i w sposób aktywny spędzać czas wolny.

3. Wdrażanie programów profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom od alkoholu, narkotyków, nikotyny, dopalaczy i uzależnień behawioralnych.
4. Wsparcie dla osób uzależnionych i ich rodzin poprzez dostęp do usług psychologicznych, terapii uzależnień.
5. Prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnych na temat poszczególnych rodzajów uzależnień.

Kolejnym obszarem, który należy uwzględnić w planowaniu działań strategicznych jest problem przemocy domowej. Ze względu na jego specyfikę, powinno się skupić na właściwym i skutecznym diagnozowaniu przypadków przemocy i podejmowaniu działań interwencyjnych. Są to przede wszystkim:

1. Skuteczne diagnozowanie przypadków przemocy.
2. Zapewnienie bezpiecznego dostępu do wykwalifikowanej pomocy terapeutycznej i psychologicznej dla osób doświadczających przemocy, szczególnie dzieci.
3. Współpraca jednostek Policji, Ośrodka Pomocy Społecznej, a także jednostek oświatowych, ochrony zdrowia oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w zakresie procedury Niebieskie Karty.
4. Umożliwienie dostępu do wiedzy na temat możliwości i sposobów radzenia sobie z przejawami przemocy domowej.
5. Podejmowanie i ewaluowanie działań edukacyjno-korekcyjnych wobec sprawców przemocy domowej.

Bezrobocie jest zjawiskiem oddziałującym na sytuację ekonomiczną, a co za tym idzie trudność w zaspokojeniu podstawowych potrzeb życiowych i zapewnieniu bezpieczeństwa socjalnego. Brak dochodów, a także brak możliwości zatrudnienia i zarobkowania utrudnia wyjście z trudnej sytuacji.

Ośrodek Pomocy Społecznej powinien skupić się na:

1. Udzielaniu wsparcia finansowego oraz pomocy w naturze osobom i rodzinom, które nie są w stanie poprawić swojej sytuacji ekonomicznej bez zewnętrznego wsparcia, z powodu ograniczeń w zakresie posiadanych środków, uprawnień i potencjału.
2. Zapewnieniu dostępu do usług rozwojowych i doradczych, zwiększających potencjał i szanse na rynku pracy osób pozostających bez stałego zatrudnienia.
3. Informowaniu o dostępnych formach aktywizacji zawodowej o raz dostępnych możliwościach podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

4. Działania we współpracy z innymi podmiotami na rzecz poprawy sytuacji ekonomicznej osób bezrobotnych.
5. Współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy dla powiatu krakowskiego.

W związku z pogarszającą się kondycją psychiczną polskiego społeczeństwa w ostatnich latach, dodatkowo nasiloną zmianami, lękiem i izolacją, wywołanymi skutkami pandemii COVID-19. Istotne jest w najbliższej perspektywie czasowej położenie większego nacisku na aspekt zdrowia psychicznego. Problemy psychiczne związane ze stresem, depresją, osamotnieniem i innymi przyczynami, dotyczą różnych grup społecznych. Podatne są na nie dzieci, młodzież, dorośli, seniorzy. Należy podejmować działania ukierunkowane na pomoc określonej grupie społecznej. Wśród najistotniejszych działań należy wymienić:

1. Zapewnienie dostępu do usług psychologicznych i terapeutycznych dla osób potrzebujących wsparcia.
2. Promowanie współpracy międzypokoleniowej celem zapewnienia kontaktów społecznych pomiędzy dziećmi, a seniorami.
3. Uświadamianie mieszkańców na temat zdrowia psychicznego i problemów z nim związanych, poprzez prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnych.
4. Zapewnienie dostępu do specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
5. Podjęcie współpracy z psychiatrą (bezpłatne konsultacje dla mieszkańców).

Opisane powyżej kierunki działań uwzględniają wykorzystanie potencjału oraz współpracy lokalnych instytucji w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Tylko dzięki wspólnym, skoordynowanym działaniom, możliwe jest realizowanie strategii.

Rysunek 3. Cele strategiczne i operacyjne strategii

Cel strategiczny 1: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, poprawa sytuacji rodzin wymagających wsparcia.

- 1.1. Organizowanie działań mogących ograniczyć występowanie ubóstwa wśród mieszkańców.
- 1.2. Rozwój systemu aktywizacji zawodowej osób wykluczonych społecznie.
- 1.3. Rozwój pracy socjalnej i profesjonalizacja służb społecznych.
- 1.4. Rozwój infrastruktury socjalnej.

Cel strategiczny 2: Wsparcie osób starszych, osób z niepełnosprawnością i osób ze szczególnymi potrzebami oraz profilaktyka i ochrona zdrowia

- 2.1. Diagnozowanie problemów i potrzeb środowiska osób z niepełnosprawnością i osób o szczególnych potrzebach.
- 2.2. Wsparcie psychologiczne i społeczne osób z niepełnosprawnością i osób o szczególnych potrzebach.
- 2.3. Wyrównywanie szans życiowych osób starszych i osób z niepełnosprawnością oraz osób ze szczególnymi potrzebami.
- 2.4. Budowanie sieci współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi oraz środowiskiem lokalnym i osobami najbliższymi na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnością (budowanie kręgu wsparcia).
- 2.5. Profilaktyka i ochrona zdrowia.
- 2.6. Rozbudowa systemu wsparcia na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością.
- 2.7. Poszukiwanie nowych form wsparcia dla osób starszych i/lub z niepełnosprawnością

Cel strategiczny 3: Zintegrowany system wsparcia rodziny i opieki nad dzieckiem, poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Gminy oraz rozwój działań kulturalnych, integrujących mieszkańców.

- 3.1. Profilaktyka i wsparcie rodzin mających trudności w wypełnieniu swoich funkcji opiekuńczo - wychowawczych.**
- 3.2. Wzmocnienie systemu sprzyjającego rozwojowi młodego pokolenia.**
- 3.3. Prowadzenie działań profilaktycznych w szkołach.**
- 3.4. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców gminy Zielonki.**
- 3.5. Rozwój kultury oraz wzrost poczucia tożsamości z własnym regionem.**
- 3.6. Tworzenie systemu poradnictwa, edukacji i wspierania rodziny.**
- 3.7. Tworzenie warunków do organizowania się społeczności lokalnej oraz aktywnego wypoczynku rodzinnego.**
- 3.8. Promowanie współpracy międzypokoleniowej.**

Cel strategiczny 4: Rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy domowej i uzależnieniom.

- 4.1. Umocnienie współpracy służb społecznych ze społecznością Gminy oraz doskonalenie systemu pomocy osobom doświadczającym przemocy.**
- 4.2. Wsparcie osób dotkniętych problemem przemocy i uzależnień.**
- 4.3. Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu uzależnień i przeciwdziałania przemocy.**

3.3. Sposób realizacji strategii oraz wskaźniki realizacji działań

Tabela 46. Cel strategiczny nr 1: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, poprawa sytuacji rodzin wymagających wsparcia.

Cel operacyjny	Działania	Harmonogram realizacji	Realizatorzy/Partnerzy	Wskaźniki	Źródła finansowania
1.1. Organizowanie działań mogących ograniczyć występowanie ubóstwa wśród mieszkańców	1.1.1. Udzielanie pomocy materialnej osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialno – bytowej z zakresu pomocy społecznej oraz innych przepisów prawnych i programów osłonowych	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	GOPS, UG, Jednostki Oświatowe	Liczba osób - rodzin objętych Wsparciem, Kwota udzielonej pomocy	Budżet Gminy; Budżet Państwa; Środki Zewnętrzne;
	1.1.2. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i kościołami na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	GOPS, UG, NGO	Liczba osób/rodzin objętych wsparciem	Budżet Gminy; Środki Zewnętrzne;
1.2. Rozwój systemu aktywizacji zawodowej osób wykluczonych społecznie	1.2.1. Współpraca Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z Urzędem Pracy Powiatu Krakowskiego (poprzez zatrudnienie subsydiowane - roboty publiczne, staże , prace społecznie - użyteczne) na rzecz osób bezrobotnych	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	GOPS, PUP	Liczba zawartych porozumień pomiędzy GOPS a PUP Liczba osób objętych wsparciem	Budżet Gminy; Środki Zewnętrzne;
	1.2.2. Upowszechnianie informacji o projektach skierowanych do osób bezrobotnych realizowanych na terenie gminy, powiatu.	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	GOPS, PUP, UG	Liczba upowszechnionych informacji	Budżet Gminy; Środki Zewnętrzne;
1.3. Rozwój pracy socjalnej i profesjonalizacja służb społecznych	1.3.1. Praca socjalna (porady, kontrakt socjalny, projekt socjalny)	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	GOPS	Liczba osób – rodzin objętych wsparciem Liczba osób w rodzinach Liczba kontraktów socjalnych Liczba projektów socjalnych	Budżet Gminy; Budżet Państwa; Środki Zewnętrzne;
	1.3.2. Upowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	GOPS	Nakład materiałów informacyjnych (ulotki, informatory, plakaty, informacja na stronie internetowej)	Budżet Gminy; Budżet Państwa; Środki Zewnętrzne;

	1.3.3. Systematyczne wzmacnianie kadry służb społecznych poprzez dokształcanie i zapewnienie odpowiedniej liczby pracowników	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	GOPS, ŚDS, UG, Jednostki Oświatowe, GKRPA	Liczba zorganizowanych szkoleń Liczba uczestników szkoleń Liczba zatrudnionych pracowników	Budżet Gminy; Budżet Państwa; Środki Zewnętrzne;
1.4. Rozwój infrastruktury socjalnej	1.4.1. Utrzymanie mieszkania Treningowego	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	GOPS, UG	Liczba mieszkań Treningowych Liczba osób skierowanych do mieszkania	Budżet Gminy; Budżet Państwa; Środki Zewnętrzne;
	1.4.2. Zwiększenie liczby lokali socjalnych	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	UG, GOPS	Liczba lokali socjalnych	Budżet Gminy; Budżet Państwa; Środki Zewnętrzne;

Tabela 47. Cel strategiczny nr 2: Wsparcie osób starszych, osób z niepełnosprawnością i osób o szczególnych potrzebach oraz profilaktyka i ochrona zdrowia.

Cel operacyjny	Działania	Harmonogram realizacji	Realizatorzy/Partnerzy	Wskaźniki	Źródła finansowania
2.1. Diagnozowanie problemów i potrzeb środowiska osób z niepełnosprawnością i osób ze szczególnymi potrzebami.	2.1.1. Prowadzenie okresowej diagnozy środowiska osób z niepełnosprawnością i osób ze szczególnymi potrzebami.	Zadanie cykliczne co 4 lata	GOPS, ŚDS	Zrealizowana kompleksowa diagnoza	Budżet Gminy
	2.1.2. Aktualizacja bazy danych osób z niepełnosprawnością i osób ze szczególnymi potrzebami.	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	GOPS	Liczba osób, których dane znajdują się w bazie danych GOPS	Budżet Gminy;
2.2. Wsparcie psychologiczne i społeczne osób z niepełnosprawnością i	2.2.1. Realizacja poradnictwa psychologicznego	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	GOPS, Jednostki Oświatowe, Policja, Specjalista ds. uzależnień, ŚDS	Liczba udzielonych porad	Budżet Gminy;

osób ze szczególnymi potrzebami.	2.2.2. Wsparcie osób z niepełnosprawnością poprzez działalność asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	GOPS, UG	Liczba osób objęta pomocą	Budżet Gminy; Środki Zewnętrzne;
2.3. Wyrównywanie szans życiowych osób starszych i osób z niepełnosprawnością oraz osób ze szczególnymi potrzebami.	2.3.1. Upowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach osób z niepełnosprawnością oraz o dostępnych formach pomocy	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	GOPS, ŚDS, UG	Nakład materiałów informacyjnych (ulotki, informatory, informacja na stronie internetowej, artykuł w prasie lokalnej)	Budżet Gminy; Budżet Państwa; Środki Zewnętrzne;
	2.3.2. Likwidacja barier architektonicznych	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	UG, GOPS, CKPIR	Liczba zrealizowanych projektów	Budżet Gminy; Środki Zewnętrzne;
	2.3.3. Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej, rekreacyjnej i sportowej dla osób starszych i z niepełnosprawnością	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	GOPS, ŚDS, CKPIR, Biblioteka, NGO, UG	Liczba zorganizowanych przedsięwzięć	Budżet Gminy; Środki Zewnętrzne;
	2.3.4. Realizacja usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	GOPS	Liczba osób objętych pomocą	Budżet Państwa; Budżet Gminy;
	2.3.5. Wsparcie udzielane przez Środowiskowy Dom Samopomocy	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	ŚDS	Liczba uczestników	Budżet Gminy; Budżet Państwa; Środki Zewnętrzne
2.4. Budowanie sieci współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi oraz środowiskiem lokalnym i osobami najbliższymi na	2.4.1. Rozwijanie i wspieranie działalności Centrum Aktywnego Seniora oraz Klubu Seniora	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	CKPIR, NGO	Liczba uczestników	Budżet Gminy; Budżet Państwa; Środki Zewnętrzne;
	2.4.2. Opracowanie programu ochrony zdrowia psychicznego	2030 rok	ŚDS, Starszy Specjalista ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom	Opracowany dokument	Budżet Gminy; Budżet Państwa;

rzecz osób starszych i z niepełnosprawnością (budowanie kręgu wsparcia).	2.4.3. Promowanie idei wolontariatu na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnościami	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	GOPS, ŚDS, UG, Jednostki Oświatowe	Liczba wolontariuszy, Liczba artykułów poświęconych tematowi	Budżet Gminy; Budżet Państwa
	2.4.4. Kształtowanie pozytywnych postaw społecznych w szczególności u dzieci i młodzieży wobec osób starszych i z niepełnosprawnościami	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	Jednostki Oświatowe, CKPIR, NGO, UG, GOPS	Liczba spotkań, warsztatów, artykułów w prasie i na stronie internetowej	Budżet Gminy; Środki Zewnętrzne;
2.5. Profilaktyka i ochrona zdrowia.	2.5.1. Realizacja programów profilaktycznych w celu zapobiegania chorobom i niepełnosprawności	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	Ochrona zdrowia, UG	Liczba programów	Budżet Gminy; Środki zewnętrzne;
	2.5.2. Promocja bezpiecznych metod grzewczych zmniejszających zanieczyszczenie powietrza	Zadanie ciągłe na lata 2024-2031	UG	Liczba programów	Budżet Gminy; Środki zewnętrzne
	2.5.3. Promowanie postaw prozdrowotnych, zdrowego stylu życia, aktywnego spędzania czasu	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	Ochrona Zdrowia, Jednostki Oświatowe, CKPIR, NGO, UG, GOPS, ŚDS, Biblioteka, GKRPA	Liczba zrealizowanych projektów, informacja na stronie internetowej, artykuł w prasie lokalnej)	Budżet Gminy; Środki zewnętrzne;
	2.5.4. Organizowanie wydarzeń promujących zdrowy tryb życia wśród mieszkańców Gminy	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	CKPIR, Jednostki Oświatowe, UG, NGO,	Liczba wydarzeń	Budżet Gminy; Środki zewnętrzne
2.6. Rozbudowa systemu wsparcia na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością.	2.6.1. Utworzenie Dziennego Domu Pobytu	Do 2030 roku	UG, CKPIR, GOPS	Liczba utworzonych placówek	Budżet Gminy; Środki zewnętrzne, Budżet Państwa;
2.7. Poszukiwanie nowych form wsparcia	2.7.1. Rozwój usług środowiskowych, w tym usług sąsiedzkich.	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	UG, CKPIR, GOPS, ŚDS	Liczba nowych dostępnych form wsparcia	Budżet Gminy;

dla osób starszych i/lub z niepełnosprawnością					Środki zewnętrzne, Budżet Państwa;

Tabela 48. Cel strategiczny nr 3: Zintegrowany system wsparcia rodziny i opieki nad dzieckiem, poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Gminy oraz rozwój działań kulturalnych, integrujących mieszkańców.

Cel operacyjny	Działania	Harmonogram realizacji	Realizatorzy/Partnerzy	Wskaźniki	Źródła finansowania
3.1. Profilaktyka i wsparcie rodzin mających trudności w wypełnieniu swoich funkcji opiekuńczo - wychowawczych.	3.1.1. Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny	Zadanie ciągle na lata 2024-2030	GOPS, Jednostki Oświatowe, CKPIR, NGO, Specjalista ds. uzależnień, Policja	opracowany dokument	Budżet Gminy; Budżet Państwa; Środki Zewnętrzne
	3.1.2. Promowanie właściwych postaw rodzicielskich	Zadanie ciągle na lata 2024-2030	GOPS, Jednostki Oświatowe, Policja	Liczba spotkań	Budżet Gminy; Środki Zewnętrzne
	3.1.3. Kontynuacja i rozszerzanie działalności Placówek Wsparcia Dziennego	Zadanie ciągle na lata 2024-2030	GOPS, NGO, Specjalista ds. uzależnień	Liczba funkcjonujących placówek, liczba dzieci uczestniczących w zajęciach PWD	Budżet Gminy; Budżet Państwa; Środki Zewnętrzne;
3.2. Wzmocnienie systemu sprzyjającego rozwojowi młodego pokolenia.	3.2.1. Zwiększanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży w tym wsparcie materialne i zapewnienie dostępności zajęć korekcyjno – kompensacyjnych i wyrównawczych dla dzieci/młodzieży z deficytami edukacyjnymi	Zadanie ciągle na lata 2024-2030	Jednostki Oświatowe, UG, Specjalista ds. uzależnień	Liczba udzielonych porad, Liczba dzieci objętych wsparciem,	Budżet Gminy; Budżet Państwa; Środki Zewnętrzne;

	3.2.2. Zapewnienie dzieciom/młodzieży dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (zajęcia pozalekcyjne, kulturalne, sportowe)	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	GOPS, Jednostki Oświatowe, CKPIR, NGO, Specjalista ds. uzależnień, UG, Kluby Sportowe	Liczba spotkań, zajęć Liczba świetlic	Budżet Gminy; Budżet Państwa; Środki Zewnętrzne;
	3.2.3. Organizacja wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	GOPS, Jednostki Oświatowe, CKPIR, NGO, Specjalista ds. uzależnień, UG, Kluby Sportowe	Liczba dzieci objętych wsparciem	Budżet Gminy Środki Zewnętrzne
3.3. Prowadzenie działań profilaktycznych w szkołach.	3.3.1. Realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych, dotyczących wszelkich zachowań ryzykownych w lokalnych szkołach,	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	Jednostki Oświatowe, GKRPA, UG	Liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych, liczba uczestników zorganizowanych programów profilaktycznych	Budżet Gminy; Środki Zewnętrzne;
3.4. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców gminy Zielonki.	3.4.1. Wspieranie lokalnej Policji	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	UG, Specjalista ds. uzależnień	Liczba dofinansowanych patroli	Budżet Gminy; Środki Zewnętrzne;
	3.4.2. Zwiększanie świadomości społecznej mieszkańców w zakresie dbania o bezpieczeństwo	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	Policja, UG	Liczba spotkań, Liczba artykułów w lokalnej prasie i na stronie internetowej	Budżet Gminy; Środki Zewnętrzne;
3.5. Rozwój kultury oraz wzrost poczucia	3.5.1. Organizowanie cyklicznych wydarzeń	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	NGO, UG, CKPIR, Biblioteka	Liczba zorganizowanych wydarzeń	Budżet Gminy; Środki Zewnętrzne;

tożsamości z własnym regionem.	kulturalnych na terenie Gminy				
	3.5.2. Promowanie dziedzictwa kulturowego i walorów turystycznych Gminy	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	CKPIR, Biblioteka, UG	Liczba spotkań, Liczba artykułów w lokalnej prasie i na stronie internetowej	Budżet Gminy; Środki Zewnętrzne
3.6. Tworzenie systemu poradnictwa, edukacji i wspierania rodziny.	3.6.1. Kontynuacja działalności i zwiększanie dostępu do specjalistów w Punkcie Informacji i Wsparcia Rodziny w Zielonkach	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	UG, GOPS, Specjalista ds. uzależnień.	Liczba specjalistów, liczba udzielonych porad	Budżet Gminy; Budżet Państwa; Środki Zewnętrzne;
3.7. Tworzenie warunków do organizowania się społeczności lokalnej oraz aktywnego wyczynu rodzinnego.	3.7.1. Organizacja wydarzeń lokalnych, sportowych, rekreacyjnych	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	CKPIR, UG, GOPS, NGO	Liczba festynów, pikników, koncertów, jarmarków, wydarzeń rekreacyjnych	Budżet Gminy; Budżet Państwa; Środki Zewnętrzne;
3.8. Promowanie współpracy międzypokoleniowej.	3.8.1. Organizowanie inicjatyw promujących współpracę międzypokoleniową	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	CKPIR, UG, GOPS,	Liczba inicjatyw, liczba spotkań	Budżet Gminy; Budżet Państwa; Środki Zewnętrzne;

Tabela 49. Cel strategiczny nr 4: Rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i uzależnieniom

Cel operacyjny	Działania	Harmonogram realizacji	Realizatorzy/Partnerzy	Wskaźniki	Źródła finansowania
4.1. Umocnienie współpracy służb społecznych ze społecznością Gminy oraz doskonalenie systemu pomocy osobom doświadczającym przemocy.	4.1.1. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	Zespół Interdyscyplinarny, Policja, Jednostki Oświatowe, Kuratorzy, Ochrona Zdrowia,	Opracowany dokument	Budżet Gminy; Środki Zewnętrzne;
	4.1.2. Zwiększanie świadomości społecznej mieszkańców Gminy na temat zjawiska przemocy	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	GOPS, UG,	Liczba spotkań, Liczba artykułów w prasie i na stronie internetowej, liczba prowadzonych kampanii	Budżet Gminy; Środki Zewnętrzne
	4.1.3. Umacnianie współpracy instytucji świadczących pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	GOPS, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, Jednostki Oświatowe, Kuratorzy, Ochrona Zdrowia	Liczba spotkań	Budżet Gminy; Środki Zewnętrzne;
4.2. Wsparcie osób dotkniętych problemem przemocy i uzależnień.	4.2.1. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemem przemocy i uzależnień dostępu do specjalistycznego poradnictwa (psychologicznego, prawnego, socjalnego, mediacji)	Zadanie ciągłe na lata 2024-2030	GOPS, UG, Specjalista ds. uzależnień	Liczba udzielonych porad	Budżet Gminy; Środki Zewnętrzne;

	4.2.2. Realizacja procedury Niebieskie Karty	Zadanie ciągle na lata 2024-2030	GOPS, Placówki Zdrowia, Placówki Oświatowe, Policja, GKRPA	Liczba prowadzonych procedur	Budżet Gminy; Budżet Państwa;
4.3. Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu uzależnień i przeciwdziałania przemocy.	4.3.1. Opracowania materiałów edukacyjno – informacyjnych dotyczących uzależnień oraz przemocy (zwłaszcza uzależnień behawioralnych, alkoholu, palenia tytoniu oraz dopalaczy)	Zadanie ciągle na lata 2024-2030	GOPS, Specjalista ds. uzależnień	Nakład materiałów informacyjnych (ulotki, informatory, informacja na stronie internetowej, artykuł w prasie lokalnej)	Budżet Gminy; Środki Zewnętrzne
	4.3.2. Opracowanie i realizacja Gminnych Programów: - Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - Przeciwdziałania Narkomanii	Zadanie ciągle na lata 2024-2030	Specjalista ds. uzależnień	Opracowane dokumenty	Budżet Gminy; Środki Zewnętrzne
	4.3.3. Monitorowanie sieci punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim	Zadanie ciągle na lata 2024-2030	GKRPA, Policja,	Liczba kontroli punktów.	Budżet Gminy; Środki Zewnętrzne

3.4. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę i analizę SWOT, zakłada się, że skutki niekorzystnych zjawisk i problemów, zidentyfikowanych na terenie gminy Zielonki można ograniczyć poprzez wprowadzenie zmian oraz kontynuację programów i projektów z zakresu polityki społecznej, które przynoszą zauważalne rezultaty. Możliwa jest również poprawa jakości życia mieszkańców oraz intensyfikacja rozwoju społeczno-gospodarczego, pod warunkiem zabezpieczenia odpowiednich środków finansowych na inwestycje w tym zakresie.

Rysunek 4. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią

3.5. Sposoby monitorowania i oceny Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Zielonki formułuje działania, które realizowane będą zarówno przez władze samorządowe jak i instytucje pomocy społecznej, oświaty, kultury, zdrowia, policję, organizacje pozarządowe i Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Prowadzeniem wdrażania, monitorowania i oceny Strategii zajmować się będą instytucje realizujące Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Zielonki na lata 2024 – 2030. Poszczególne instytucje prowadzić będzie monitoring w oparciu o wskaźniki finansowe i ilościowe zawarte w części strategicznej. Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby monitorowania, będą źródła statystyki państwowej (GUS) na poziomie Gminy. Poza tym bazę tę będą stanowiły informacje i dane otrzymane od instytucji i organizacji, grup środowiskowych biorących udział w programach związanych z poszczególnymi celami Strategii.

Ocena realizacji określonych celów w niniejszym dokumencie dokonywana będzie w zależności od potrzeb, w cyklu rocznym z wykorzystaniem poniższej tabeli.

Tabela 50. Narzędzie do monitorowania Strategii

Wersja (data)						
Matryca Ewaluacyjna Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zielonki						
Cel strategiczny:						
Cele operacyjne	Działania	Wskaźniki	Wartość docelowa	Jednostka miary	Wartość liczbowa	Źródła weryfikacji

System wdrażania zmian w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Zielonki

Ramy czasowe Strategii obejmują okres siedmiu lat, a rzeczywistość społeczna jest zmienna, w związku z tym przewiduje się możliwość aktualizacji dokumentu.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Zielonki zostanie przyjęta w formie uchwały Rady Gminy. Wdrażane zmiany będą także podlegały uchwaleniu przez Radę Gminy. Zmiany w Strategii inicjowane będą przez Wójta Gminy Zielonki i instytucje realizujące działania określone w dokumencie.

3.6. Źródła finansowania i ramy finansowe

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie. Zakłada się, że ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Zielonki obejmują lata 2024-2030, gdyż w tym okresie będą realizowane w sposób ciągły zdefiniowane cele strategiczne i operacyjne.

Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

- ❖ środki własne pochodzące z budżetu gminy;
- ❖ środki przekazane gminie z budżetu państwa (dotacje);
- ❖ środki zewnętrzne (projekty systemowe i konkursowe, projekty z Unii Europejskiej, w tym w ramach Funduszy Europejskich dla Małopolski 2021-2027 Wsparcie usług społecznych w regionie - ZIT).

Ramy finansowe Strategii uzależnione są m.in. od możliwości finansowych gminy Zielonki i będą uwzględnione rokrocznie w uchwałach budżetowych Rady Gminy Zielonki

Tabela 51. Szacunkowe ramy finansowe Strategii

Rok	Dział 851	Dział 852	Dział 855
2024.	436 760	6 241 655	5 299 125
2025.	471 701	6 740 987	5 723 055
2026.	509 437	7 280 266	6 180 899
2027.	550 192	7 862 688	6 675 371
2028.	594 207	8 491 703	7 209 401
2029.	641 744	9 171 039	7 786 153
2030.	693 083	9 904 722	8 409 045

Do opracowania szacunkowych ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Zielonki przyjęto wysokość zaplanowanych środków w budżecie na rok 2024 i 2025 (dane własne GOPS w Zielonkach, Dział 851 - Ochrona zdrowia, Dział 852 – Pomoc społeczna, Dział 855- Rodzina). W prognozie na lata 2024 – 2030 zastosowano średnią wzrostu wydatków o 8%. Ramy finansowe Strategii stanowią szacunkową wartość, ponieważ obarczone są m.in. ryzykiem finansowym związanym ze zmianą przepisów, wzrostem wydatków, inflacją. Ostateczna wielkość

środków finansowych uzależniona będzie od sytuacji finansowej gminy Zielonki oraz pozyskanych środków zewnętrznych.

IV. ZAKOŃCZENIE

4.1. Wnioski i uwagi końcowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Zielonki jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. Strategia ukierunkowuje działania władz samorządowych i instytucji pomocy społecznej, w tym Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonkach na pełnienie aktywnej roli w budowaniu nowoczesnego modelu systemu pomocy społecznej. W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Strategia jest zatem instrumentem nowoczesnej polityki społecznej wdrażanej na poziomie lokalnym przez władze samorządowe gminy Zielonki, mającym pobudzać do aktywności organizacje, instytucje, środowiska działające w obszarze pomocy społecznej, rozwoju gospodarczego i społecznego Gminy.

Cele strategiczne i kierunki działań to min. starość, przemoc, problemy opiekuńczo wychowawcze oraz profilaktyka uzależnień oraz działania polegające na inwestycji w kapitał ludzki. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

W ramach wypracowanej Strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na wzmocnienie postaw aktywnych, wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej oraz partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, ale i opiekuńcze które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Strategia będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców Gminy i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

- dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa. Działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację;
- podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo;
- wspieraniu działań prospołecznych i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy;
- zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych, chorych i starszych;
- interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Gminy;
- doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży;
- podejmowaniu działań na rzecz wzmocnienia kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców;
- realizowaniu programów profilaktycznych kształtujących kompetencje osobowościowe młodych ludzi oraz ich zdolności interpersonalne niezbędne dla satysfakcjonującego funkcjonowania wśród rówieśników bez pomocy alkoholu, papierosów i narkotyków.
- kontynuacji i rozszerzeniu działalności Punktu Informacji i Wsparcia Rodziny;

- doskonaleniu kadr pomocy społecznej oraz członków GKRPA.

Zgodnie z celami strategicznymi głównym założeniem niniejszego dokumentu jest to, że jego realizacja powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców gminy Zielonki, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

4.2. Słowniczek użytych w dokumencie skrótów

CAS Centrum Aktywnego Seniora

CAZ Centrum Aktywizacji Zawodowej

CIS Centrum Integracji Społecznej

CKPiR Centrum Kultury, Promocji i Rekreacji

DPS Dom Pomocy Społecznej

EFS Europejski Fundusz Społeczny

GKRPA Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GOPS Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

GUS Główny Urząd Statystyczny

KP Komisariat Policji

LKS Lokalny Klub Sportowy

NFZ Narodowy Fundusz Zdrowia

NGO ang. Non-Governmental Organization – organizacja pozarządowa

PAI Program Aktywizacji i Integracji

PCPR Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PUP Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego

ŚDS Środowiskowy Dom Samopomocy

UE Unia Europejska

4.3. Spis tabel, wykresów i rysunków

TABELE

Tabela 1. Ilość zatrudnionych w jednostkach obsługujących gminę.....	20
Tabela 2. Liczba mieszkańców wg ewidencji ludności gminy Zielonki w podziale na sołectwa w latach 2022-2023.....	21
Tabela 3. Ludność w gminie Zielonki w latach 2015-2023.....	23
Tabela 4. Liczba ludności w gminie Zielonki w latach 2019-2023 ze względu na wiek i płeć.....	25
Tabela 5. Małżeństwa zawarte w gminie Zielonki w latach 2019-2023.....	27
Tabela 6. Urodzenia w gminie Zielonki w latach 2019-2023.....	27
Tabela 7: Dzietność i trwałość życia do 2023 r.....	28
Tabela 8. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych.....	30
Tabela 9. Zgony wg przyczyny w powiecie krakowskim – wskaźniki.....	31
Tabela 10. Powody przyznawania świadczeń przez GOPS w latach 2019-2023.....	34
Tabela 11. Liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny.....	36
Tabela 12. Realizacja świadczeń rodzinnych w latach 2021-2023.....	36
Tabela 13. Realizacja świadczeń z funduszu alimentacyjnego w latach 2021-2023.....	36
Tabela 14. Liczba pracowników zatrudnionych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w latach 2019-2023.....	37
Tabela 15. Wskaźnik pracy socjalnej - wskaźnik obliczany jako stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100%.....	38
Tabele 16. Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym (lata 2019-2023).....	40
Tabele 17. Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym (lata 2019-2023).....	40
Tabela 18. Wydatki na oświatę.....	42
Tabela 19. Roczny koszt kształcenia dziecka.....	42
Tabele 20. Liczba uczniów w placówkach oświatowych mających siedzibę na terenie gminy.....	42
Tabela 21. Najczęściej występujące problemy w rodzinach w gminie Zielonki.....	45

Tabela 22. Placówki Wsparcia Dziennego w Zielonkach.....	49
Tabela 23. Liczba dzieci z terenu gminy Zielonki przebywających w pieczy zastępczej w latach 2018-2020.....	52
Tabela nr 24. Rodziny otrzymujące wsparcie z zakresu pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w latach 2018-2023.....	54
Tabela nr 25. Rodziny otrzymujące wsparcie z zakresu pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2018-2023.....	54
Tabela 26. Liczba uczestników ŚDS w podziale na płeć i typ niepełnosprawności w latach 2020-2023.....	57
Tabela 27. Struktura wiekowa mieszkańców gminy w podziale na płeć 2023 r.....	58
Tabela 28. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2021-2023	58
Tabela 29. Liczba rodzin emerytów i rencistów objętych pomocą GOPS z uwzględnieniem liczby osób w rodzinie w latach 2019-2023.....	60
Tabela 30. Pobyt w Domu Pomocy Społecznej.....	60
Tabela 31. Liczba uczestników klubu 60 + Zielonki i klubu Seniora Węgrzce.....	61
Tabela 32. Spożycie w litrach na jednego mieszkańca i w przeliczeniu na 100% alkoholu w latach 2019-2023.....	67
Tabela 33. W jakim wieku po raz pierwszy zdarzyło Ci się wypić napój alkoholowy?.....	71
Tabela 34. Liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty w latach 2018 – 2023.....	84
Tabela 35. Liczba Niebieskich Kart, w których osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie jest osoba małoletnia.....	85
Tabela 36. Osoby doznające przemocy domowej objęte procedurą "Niebieskie Karty".....	85
Tabela 37. Liczba wszczętych i zakończonych procedur Niebieskie Karty w latach 2018 – 2023.....	86
Tabela 38. Liczba osób korzystających z poradnictwa w Punkcie Informacji i Wsparcia Rodziny z powodu przemocy w latach 2018 – 2023.....	87
Tabela 39. Zestawienie działań funkcjonariuszy Komisariatu Policji w Zielonkach z siedziba w Krakowie.....	91
Tabela 40. Organizacje pozarządowe.....	94
Tabela 41. Realizacja programu "Posiłek w szkole i w domu" w latach 2022 – 2023.....	98

Tabela 42. Analiza SWOT – obszar nr 1 : ubóstwo, bezrobocie, aspekty związane z ekonomią społeczną, problemy związane z migracją ludności.....	99
Tabela 43. Analiza SWOT – obszar nr 2 : Profilaktyka i ochrona zdrowia, problemy osób starszych, niepełnosprawność.....	100
Tabela 44. Analiza SWOT – obszar nr 3 : Opieka nad rodziną i piecza zastępcza, bezpieczeństwo publiczne, komunikacja społeczna/obyczaje/styl życia/partnerstwa lokalnych społeczności.....	102
Tabela 45. Analiza SWOT – obszar nr 4 : Uzależnienia i przemoc.....	103
Tabela 46. Cel strategiczny nr 1: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, poprawa sytuacji rodzin wymagających wsparcia.....	111
Tabela 47. Cel strategiczny nr 2: Wsparcie osób starszych, osób z niepełnosprawnością i osób o szczególnych potrzebach oraz profilaktyka i ochrona zdrowia.....	112
Tabela 48. Cel strategiczny nr 3: Zintegrowany system wsparcia rodziny i opieki nad dzieckiem, poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Gminy oraz rozwój działań kulturalnych, integrujących mieszkańców.....	115
Tabela 49. Cel strategiczny nr 4: Rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i uzależnieniom.....	118
Tabela 50. Narzędzie do monitorowania Strategii.....	121
Tabela 51. Szacunkowe ramy finansowe Strategii.....	123

WYKRESY

Wykres 1. Zestawienie płci i wieku mieszkańców gminy zielonki w 2021 r.....	24
Wykres 2. Biologiczne grupy wieku w gminie Zielonki w 2023 r.....	25
Wykres 3. Procentowe ujęcie osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnymi poprodukcyjnym w roku 2023.....	26
Wykres 4. Prognoza demograficzna mieszkańców z terenu powiatu krakowskiego dla poszczególnych funkcjonalnych grup wiekowych.....	28
Wykres 5. Prognoza demograficzna mieszkańców z terenu powiatu krakowskiego z podziałem na miasto i wieś.....	29
Wykres 6. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na terenie gminy Zielonki w latach 2019-2023.....	30

Wykres 7. Zestawienie pracy socjalnej i rodzin osób, którym przyznano świadczenia.....	39
Wykres 8. Tendencje negatywnych zjawisk dotyczących dzieci i młodzieży.....	46
Wykres 9. Działania zapobiegające występowaniu problemów w rodzinach.....	47
Wykres 10. Struktura wiekowa uczestników ŚDS.....	58
Wykres 11. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w gminie Zielonki w latach 2019-2023...63	
Wykres 12. Rodziny i osoby otrzymujące pomoc społeczną z tytułu bezrobocia w latach 2019-2023...64	
Wykres 13. Czy kiedykolwiek piłeś/eś alkohol?	70
Wykres 14. Czy kiedykolwiek piłeś/aś alkohol?.....	71
Wykres 15. Czy uważasz, że możesz porozmawiać z rodzicami na temat swoich problemów?.....	72
Wykres 16. Czy znasz w swoim środowisku osoby zażywające narkotyki?.....	75
Wykres 17. Jak oceniasz dostęp do narkotyków w Twoim środowisku?.....	76
Wykres 18. Czy Twoi rodzice wiedzą, że paliłeś/aś? I jaka jest ich reakcja?.....	77
Wykres 19. Czy używałeś/aś kiedykolwiek dopalaczy?.....	78
Wykres 20. Czy znasz konsekwencje zdrowotne używania dopalaczy?.....	79
Wykres 21. Czym dla ciebie jest hejt?.....	81
Wykres 22. Czy próbowałeś/aś kiedyś alkoholu i papierosów?.....	82

RYSUNKI

Rysunek 1. Misja strategii.....	104
Rysunek 2. Cel główny strategii oraz poszczególne cele strategiczne.....	105
Rysunek 3. Cele strategiczne i operacyjne strategii.....	109
Rysunek 4. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią.....	120

Dyrektor Ośrodka
mgr Magdalena Rajska

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz.U z 2024 r. poz. 1283) do zadań własnych gminy, o charakterze obowiązkowym, należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Strategia przygotowana została w oparciu o art. 16 b ust. 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej i uwzględnia diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, określa cele strategiczne projektowanych zmian, kierunki niezbędnych działań, sposoby realizacji strategii oraz jej ramy finansowe, a także wskaźniki realizacji działań.

Zgodnie z celem głównym niniejszej strategii, jej realizacja powinna przyczynić się do poprawy jakości życia wszystkich mieszkańców gminy Zielonki, ze szczególnym uwzględnieniem grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Przyjęcie przez Samorząd, Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Zielonki na lata 2024 – 2030 ma istotne znaczenie dla realizacji lokalnej polityki społecznej.

Dyrektor Ośrodka
mgr Magdalena Rajska